

Plan
Strategiczny dla
Wspólnej
Polityki
Rolnej
na lata 2023-2027

KWIAT LNU
Lokalna Grupa Działania

**DOLNY
ŚLĄSK**

Dofinansowane przez
Unię Europejską

LOKALNA STRATEGIA ROZWOJU NA LATA 2023-2027 (29)

Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania
Kwiat Lnu

Boguszów-Gorce

Czarny Bór

Kamienna Góra
(gmina miejska)

Kamienna Góra
(gmina wiejska)

Lubawka

Marciszów

Mieroszów

Stare Bogaczowice

Szczawno-Zdrój

Czadrów, maj 2023

SPIS TREŚCI

ROZDZIAŁ I CHARAKTERYSTYKA PARTNERSTWA LOKALNEGO	3
ROZDZIAŁ II CHARAKTERYSTYKA OBSZARU I LUDNOŚCI OBJĘTEJ WDRAŻANIEM LSR	8
ROZDZIAŁ III PARTYCYPACYJNY CHARAKTER LSR	12
ROZDZIAŁ IV ANALIZA POTRZEB I POTENCJAŁU LSR	23
ROZDZIAŁ V SPÓJNOŚĆ, KOMPLEMENTARNOŚĆ I SYNERGIA	40
ROZDZIAŁ VI CELE I WSKAŹNIKI	46
ROZDZIAŁ VII SPOSÓB WYBORU I OCENY OPERACJI ORAZ SPOSÓB USTANAWIANIA KRYTERIÓW WYBORU	56
ROZDZIAŁ VIII PLAN DZIAŁANIA	58
ROZDZIAŁ IX PLAN FINANSOWY	59
ROZDZIAŁ X MONITORING I EWALUACJA	59
WYKAZ WYKORZYSTANEJ LITERATURY	62
WYKAZ ZAŁĄCZNIKÓW DO LSR	64
ZAŁĄCZNIK NR 1 - CELE I PRZEDSIĘWZIĘCIA	65
ZAŁĄCZNIK NR 2 - PLAN DZIAŁANIA	66
ZAŁĄCZNIK NR 3 - BUDŻET LSR	69
ZAŁĄCZNIK NR 4 - PLAN WYKORZYSTANIA BUDŻETU LSR	69

Rozdział I**CHARAKTERYSTYKA PARTNERSTWA LOKALNEGO****1. Nazwa LGD i forma prawna.****Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania Kwiat Lnu.****Stowarzyszenie** - zarejestrowane 26.08.2008 r. w KRS nr 0000312366.**2. Opis procesu tworzenia partnerstwa uwzględniający dotychczasowe doświadczenia grupy/jej członków we wdrażaniu podejścia RLKS/Leader**

Budowanie partnerstwa na obszarze Lokalnej Grupy Działania Kwiat Lnu **rozpoczęło się w 2001 r.** od powołania nieformalnej Grupy Partnerskiej w ramach Programu „Grupy Partnerskie dla Zrównoważonego Rozwoju” realizowanego przez Fundację Partnerstwo dla Środowiska z Krakowa. Na terenie powiatu kamiennogórskiego 20 partnerów z 3 sektorów (publicznego, gospodarczego i społecznego z terenu 3 gmin) rozpoczęło budowanie nowego ruchu społecznego opartego na podejściu oddolnym i wspierającym działania samorządów. Na terenie całej Polski powstało 7 takich grup.

W styczniu 2006 r. została **powołana Lokalna Grupa Działania - Fundacja** na rzecz Rozwoju Ziemi Kamiennogórskiej **Kwiat Lnu**. Obszar działania to trzy gminy z powiatu kamiennogórskiego: Kamienna Góra, Marciszów i Lubawka. Działalność Fundacji opierała się w głównej mierze na działaniach związanych z wdrażaniem i realizowaniem projektu „Lepsze jutro dla kamiennogórskich wsi, czyli jak wdrożyć produkt lokalny i poprawić jakość życia mieszkańców” zrealizowanego w ramach Pilotażowego **Programu LEADER+** Schemat II Sektorowego Programu Operacyjnego „Restrukturyzacja modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich 2004-2006”. Nad realizacją pracowało 5 zespołów roboczych, z których każdy liczył ok. 12 osób. Zespoły decydowały o sposobie realizacji ponad 120 zadań zapisanych w projekcie, osoby w nich działające czynnie angażowały się w pracę. „Przewodnik za ladą” to jeden ze zrealizowanych pomysłów, w wyniku którego powstało w miejscach odwiedzanych przez turystów (restauracjach, ekomuzeach, kantorze wymiany walut, agroturystykach itp.) 11 „informacji turystycznych” wyposażonych w wiedzę i materiały promocyjne. Realizacja Leadera+ pokazała, że LGD Kwiat Lnu od początku działalności stosuje partycypacyjne metody podejmowania decyzji.

Do ważnych projektów fundacji należy m.in. projekt „Dodać wiedzy do młodości i życia do lat”, wspierający międzypokoleniową integrację młodych osób z osobami w wieku powyżej 50 lat. Obok pozyskanych umiejętności i przetestowanych rozwiązań wspierających integrację, efektem projektu była wspólnie opracowana broszura „Nasze Kulturowe Dziedzictwo”, opisująca dawne zwyczaje, tradycje i przepisy kulinarne.

W 2007 i 2008 r. przystąpiły do organizacji trzy kolejne gminy z powiatu wałbrzyskiego: Mieroszów, Czarny Bór i Stare Bogaczowice (obszar obejmował 6 gmin). W 2008 r. rozpoczęto procedurę przekształcenia Lokalnej Grupy Działania w **Stowarzyszenie**. Założycielami było 65 podmiotów z różnych sektorów i mieszkańcy. Z chwilą rejestracji w KRS, oficjalną LGD jest Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania Kwiat Lnu obejmująca swoim zasięgiem 6 gmin – Lubawka, Kamienna Góra i Marciszów, Mieroszów, Czarny Bór i Stare Bogaczowice. W 2015 r. dołączyły gminy miejskie Szczawno-Zdrój i Boguszów-Gorce. Członkami są również powiaty kamiennogórski i wałbrzyski, na terenie których znajduje się obszar LGD Kwiat Lnu.

W okresie programowania 2007-2013 Lokalna Grupa Działania Kwiat Lnu liczyła ponad 70 partnerów z obszaru ośmiu gmin członkowskich. Cele i wskaźniki Lokalnej Strategii na lata 2007-2013 zostały zrealizowane na poziomie 98,58% dostępnych środków, w tym zrealizowano 95 projektów na łączną kwotę 4 740 632,26 zł. co dało 98,20% wykorzystania budżetu zakładanego w strategii na realizację projektów przez beneficjentów. Z powodzeniem zrealizowano również dwa projekty współpracy – jeden **międzynarodowy** „Europejskie Drogi Św. Jakuba” oraz „Przewodnik za ladą” na kwotę prawie 124 tys. zł.

W 2021r. przystąpiła do naszego partnerstwa Gmina Miejska Kamienna Góra wypełniając „białą plamę” na mapie obszaru LGD. Obecnie LGD liczy 75 partnerów ze wszystkich gmin członkowskich. **W ramach Lokalnej Strategii Rozwoju na lata 2014-2020(23)** zrealizowano 143 projekty na łączną kwotę 2.258.395,00 EURO z całości budżetu, tj. 2 783 000,00 EURO. Cele i wskaźniki na koniec 2022 roku zostały osiągnięte na poziomie 94%. Bardzo ważną była realizacja projektów grantowych. Od 2015 roku współpracujemy z naszym członkiem założycielem Stowarzyszeniem Społeczno-Kulturalnym „Granica” wspierając Program Działaj Lokalnie Polsko-Amerykańskiej Fundacji Wolności. Stowarzyszenie „Granica” od 2006 r., który dofinansowało 214 małych projektów na kwotę ponad 780.000 zł. na terenie gmin należących do LGD.

Doświadczenie nabyte przez grantobiorców w konkursie DL było bardzo cenne w sięganiu po środki grantowe z Lidera. Stowarzyszenia wiejskie, KGW realizując projekty grantowe w ramach konkursu LGD Kwiat Lnu nie były zobligowane do posiadania finansowego wkładu własnego i otrzymywały 100% dotacji po podpisaniu umowy z LGD, co było wyjątkowe w skali kraju. Ponadto konkursy grantowe w pierwszej kolejności ogłaszane były na projekty związane z integracyjnymi warsztatami na kwotę do 8.000 zł. Po takim doświadczeniu organizacje sięgały po większe środki na projekty związane np. z infrastrukturą. Zrealizowano 78 projektów grantowych o wartości 310 292,60 EURO.

Lokalna Grupa Działania Kwiat Lnu uczestniczyła w **dwóch projektach współpracy – międzynarodowym** pn. „Zrównoważony ruch turystyczny w Sudetach Zachodnich na pograniczu polsko-czeskim” (wartość projektu 344.353 zł) oraz „Marki Lokalne Dolnego Śląska - tworzone z pasją” (wartość projektu 657.463 zł) na kwotę ponad 1 mln zł. **W ramach pierwszego projektu powstał film promujący obszar LGD Kwiat Lnu pt. „Brama Sudetów środkowych – kraina zaklęta w szczególe”, który w 2020r. otrzymał II nagrodę w Kategorii Film Promujący Region na XV Międzynarodowym FilmAT Festival.** W ramach drugiego projektu przeprowadzono cały proces tworzenia Marki Lokalnej „Sudecki Świat” na naszym terenie. Powstał regulamin, logo i logotyp, profesjonalna księga wizualizacji, zastrzeżono w Urzędzie patentowym nazwę i znak oraz nadano pierwsze marki w kategoriach: produkt, usługa i inicjatywa.

Wybrane projekty opisane powyżej są bezpośrednio związane z doświadczeniem niezbędnym do realizacji Lokalnej Strategii Rozwoju na lata 2023-2027(29).

LGD posiada ogromne doświadczenie w zarządzaniu, wdrażaniu lokalnej strategii rozwoju, aktywizacji lokalnych społeczności, kreowaniu nowych przedsięwzięć i projektów. Obecnie LGD zatrudnia 4 osoby: 1) dyrektor biura – wykształcenie wyższe, od 2007 r. w biurze LGD, posiada wiedzę i doświadczenie w realizacji podejścia LEADER 18 lat. 2) specjalista ds. projektów, wykształcenie wyższe, w LGD od 2012 r. 3) specjalista d/s rozliczeń wniosków, wykształcenie wyższe, w LGD od 2017 r. 4) specjalista d/s promocji, wykształcenie wyższe, w LGD od 2021 r. Tym samym 4 os. czyli 100% zatrudnionych obecnie pracowników biura LGD posiada doświadczenie i niezbędną wiedzę do wdrażania LSR.

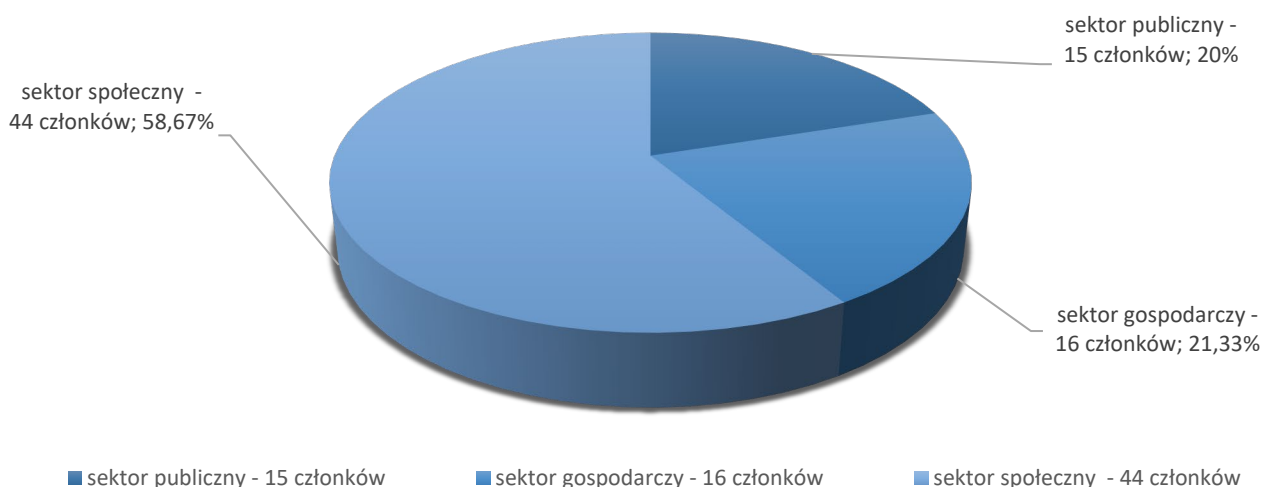
3. Ogólny opis struktury LGD

Członkami LGD Kwiat Lnu są reprezentanci trzech sektorów: publicznego, gospodarczego i społecznego z obszaru 9 partnerskich gmin. Skład LGD jest reprezentatywny dla lokalnej społeczności. Obecnie w LGD jest zrzeszonych **75 członków**. Wskazano grupy interesów rozumiane jako reprezentacja poszczególnych sektorów.

Udział poszczególnych sektorów w strukturze LGD:

- **sektor publiczny 15** członków – co stanowi 20 %,
- **sektor gospodarczy 16** członków: co stanowi 21,33 %,
- **sektor społeczny 44** członków w tym: 14 organizacji pozarządowych (18,67%) oraz 30 osób/mieszkańców (40%) łącznie stanowi 58,67 %.

Partnerzy Stowarzyszenia LGD Kwiat Lnu

Wykres 1. Procentowy udział poszczególnych sektorów w składzie stowarzyszenia - *opracowanie własne LGD*

W składzie członków LGD Kwiat Lnu zapewniono właściwą reprezentację sektorów oraz innych ważnych grup szczególnie istotnych z punktu widzenia realizacji LSR: partnerskie gminy, powiaty (kamiennogórski i wałbrzyski), biblioteki + centra kultury, dom kultury, inkubator przedsiębiorczości, rolnicy, przedsiębiorcy, seniorzy, KGW, organizacje pozarządowe, osoby niepełnosprawne, osoby pozostające bez zatrudnienia i poszukujące pracy, kobiety, sołtysi. LGD Kwiat Lnu uznaje za niestosowne kategoryzowanie członków ze względu na przynależność do osób w niekorzystnej sytuacji i nie zbiera informacji w tym zakresie. Ponadto LGD nie wymaga podawania przez członków innych informacji niż zawarte w deklaracji członkowskiej (ta zasada nie dotyczy członków Rady). Jednakże zaufanie członków do LGD pozwoliło na podanie informacji o przynależności do grup istotnych z punktu widzenia LSR.

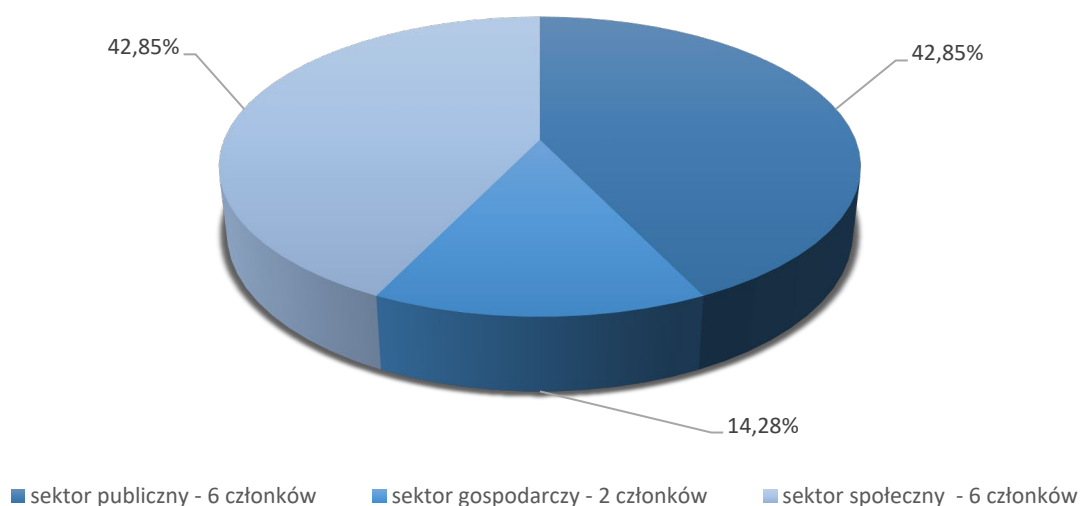
Od dnia powołania Stowarzyszenie LGD Kwiat Lnu rozszerza swój skład pozyskując członków zarówno z sektora publicznego, gospodarczego, jak i społecznego, w tym mieszkańców obszaru LGD. Dostęp do udziału w partnerstwie był i pozostaje otwarty. Nie były i nie są stosowane żadne ograniczenia lub wykluczenia, które można by uznać za dyskryminujące dla kogokolwiek. Sposób przystąpienia do LGD określają zapisy Statutu towarzyszenia. Zgodnie z nimi członkami lokalnej grupy działania (partnerami) mogą zostać osoby fizyczne lub osoby prawne, w tym jednostki samorządu terytorialnego. Przystąpienie do partnerstwa następuje na podstawie uchwały Zarządu stowarzyszenia, a w przypadku osoby prawnej będącej jednostką samorządu terytorialnego uchwały Walnego Zgromadzenia Członków. W przypadku osób prawnych dodatkowo załączane są uchwały organu stanowiącego. Stowarzyszenie LGD Kwiat Lnu buduje partnerstwo z dużą dbałością o zapewnienie reprezentacji wszystkich grup społecznych wśród członków LGD, a także w składzie jej statutowych organów. Właściwa struktura organów LGD zapewnia reprezentację różnych środowisk. Bezpośrednia możliwość wypowiedzenia się w kwestiach dla nich ważnych jest zapewniona poprzez partycypacyjny charakter LSR.

4. Ogólna informacja o składzie organu decyzyjnego wskazująca, że ani władze publiczne, ani żadna pojedyncza grupa interesu, nie kontroluje procesu podejmowania decyzji.

Organem decyzyjnym w LGD Kwiat Lnu jest Rada, do którego wyłącznej właściwości należy wybór operacji. Skład rady określa statut Lokalnej Grupy Działania Kwiat Lnu. Rada liczy 14 członków, reprezentujących następujące sektory:

- sektor publiczny: 6 osób (42,86 %) (osoby reprezentujące sektor publiczny lub mające powiązania z racji pełnionych funkcji);
- sektor gospodarczy: 2 osoby (14,28 %);
- sektor społeczny, w tym mieszkańcy: 6 osób (42,86 %).

Układ sektorów w Radzie Stowarzyszenia LGD Kwiat Lnu

Wykres 2. Procentowy udział poszczególnych sektorów w radzie stowarzyszenia - *opracowanie własne LGD*

Skład Rady zapewnia zrównoważoną reprezentację różnych lokalnych środowisk. Jednocześnie zapewnione jest ograniczenie wpływu pojedynczych grup interesu oraz sektora publicznego nie przekraczającego 49% procent składu organu decyzyjnego. W składzie Rady znajdują się przedstawiciele: kobiet, seniorów po 60 r.ż, KGW, JSFP, NGO, przedsiębiorców (w tym rolników), sołtysów i mieszkańców.

5. Zwięzła charakterystyka rozwiązań stosowanych w procesie decyzyjnym bez powielania informacji zawartych w statucie i innych dokumentach wewnętrznych oraz mechanizmy w zakresie zarządzania pokazujące zdolność lokalnej grupy działania do realizacji strategii.

Podstawą podejmowania decyzji – poza zakresem uregulowanym wewnętrznymi dokumentami LGD – jest zasada konsensusu, opierająca się na współpracy, kooperacji poprzez podejmowanie najlepszej możliwej decyzji, egalitaryzmie zapewniającym wszystkim członkom możliwość przedstawienia i zmiany wniosków, inkluzywności i aktywnego uczestnictwa. Podejmowanie decyzji w drodze konsensusu prowadzi do lepszych decyzji, dzięki współuczestniczeniu wszystkich zainteresowanych stron, lepszemu wdrażaniu i lepszym relacjom.

Rozwiązania stosowane w procesie decyzyjnym mają służyć osiągnięciu celu, a więc realizacji strategii.

Spośród wielu mechanizmów zarządzania, do wspierających w sposób zintegrowany procesy decyzyjne w Lokalnej Grupie Działania Kwiat Lnu należą:

- gromadzenie informacji przy użyciu: badań ankietowych, wywiadów, obserwacji, konsultacji, analizy dokumentów, stosowania narzędzi monitoringu;
- wybór korzystnego/właściwego rozwiązania: zespoły robocze - praca zespołu opiera się na wymianie poglądów, poszukiwaniu inicjatyw oddolnych czy wyrażaniu opinii, stanowi forum wymiany podglądów między członkami Stowarzyszenia oraz zaproszonymi osobami. Działania wspólne zespołów roboczych

polegające na wypracowaniu rozwiązań konkretnych problemów, dokumentów lub rekomendacji prowadzą do **synergii i finalnie, rozwiązywania lokalnych problemów**.

- dokonywanie ostatecznego wyboru: sformułowanie właściwych kryteriów oceny, posiadanie wiedzy i informacji (szkolenia, wykłady, konferencje, e-learning).
- Ponadto Lokalna Grupa Działania Kwiat Lnu stosuje w procesie decyzyjnym zasady sprzyjające współdecydowaniu, oparte na partycypacji. Obejmują one zwłaszcza:
 - a) zasadę równego uczestnictwa (uczestnicy procesu decyzyjnego nieuregulowanego zapisami dokumentów wewnętrznych mają równe prawo w proponowaniu rozwiązań, argumentowaniu i podejmowaniu decyzji);
 - b) zasadę przejrzystości (przed podjęciem decyzji jest uzgadniany sposób jej podjęcia);
 - c) zasadę deliberacji (rozważania różnych racji poprzedzające podjęcie decyzji);
 - d) konsensusu (wybranie rozwiązania takiego, do którego nikt nie wnosi zastrzeżeń).

We współczesnej rzeczywistości, obarczonej dużą niepewnością w sferze gospodarowania, dodatkowymi mechanizmami wspierającymi procesy decyzyjne są: zaostrożona percepcja, ocena podjętych decyzji, ocena ich wyników – odgrywające równocześnie istotną rolę w procesie planowania.

6. Wskazanie dokumentów regulujących funkcjonowanie LGD z podaniem sposobu ich uchwalania i aktualizacji oraz opisem głównych kwestii, które są w nich zawarte.

Dokumenty regulujące funkcjonowanie LGD Kwiat Lnu:

1. **Statut** Stowarzyszenia LGD Kwiat Lnu (dokument nadrzędny) określa w szczególności: nazwę, siedzibę; cele i sposoby ich realizacji; zasady przyjmowania członków i ustania członkostwa; władze, kadencyjność władz, zadania oraz sposób wyboru ich członków i ustania członkostwa; zatwierdzanie regulaminu wyborów przed ich przeprowadzeniem; ograniczenia dotyczące łączenia funkcji w radzie i biurze LGD; powołanie pełnomocnika Walnego Zebrania Członków; powoływanie zespołów roboczych; sposób rozszerzeniu bądź zawężeniu obszaru objętego LSR. Uchwalany i aktualizowany przez walne zebranie członków.
2. **Regulamin obrad walnego** zebrania członków określa w szczególności: zasady prowadzenia i dokumentowania obrad walnego zebrania członków; sprawy wyborcze; sposób odwoływania członków władz i wyboru uzupełniającego; zatwierdzanie regulaminu wyborów przed ich przeprowadzeniem; wyboru władz sposób głosowania i podejmowania uchwał; postępowanie dotyczące planowania, sprawozdań i absolutorium, zasady prowadzenia i dokumentowania obrad. Uchwalany i aktualizowany przez walne zebranie członków.
3. **Regulamin pracy zarządu** określa w szczególności: skład i strukturę zarządu; ograniczenia możliwości łączenia funkcji w Radzie i Komisji rewizyjnej; wymogi stawiane członkom zarządu; możliwość łączenia funkcji członka Zarządu i pracownika biura; zależność biura od zarządu; kompetencje zarządu; prowadzenie rejestru posiedzeń oraz uchwał, ustanawiania i zatwierdzania Polityki rachunkowości. Uchwalany i aktualizowany przez zarząd stowarzyszenia.
4. **Regulamin Rady** określa w szczególności: uprawnienia, organizację pracy oraz tryb obradowania rady, obowiązki i funkcje członka rady, ograniczenia możliwości łączenia funkcji w Zarządzie i Komisji rewizyjnej przygotowanie i zwoływanie posiedzeń rady oraz prowadzenie obrad, wzór deklaracji poufności, wzór deklaracji bezstronności, zasady ujawniania konfliktu interesów. Uchwalany i aktualizowany przez zarząd stowarzyszenia.
5. **Regulamin pracy Komisji Rewizyjnej** określa w szczególności: zasady dotyczące zakazu łączenia funkcji w Zarządzie i Radzie; zwoływania i dokumentowania zebrań, sposób podejmowania uchwał. Uchwalany i zmieniany przez zarząd stowarzyszenia.

6. **Regulamin biura** określa w szczególności: zasady funkcjonowania biura, zasady udostępniania i bezpieczeństwa informacji, rodzaje i opis stanowisk pracy, procedurę naboru pracowników, schemat organizacyjny i regulamin wynagradzania, zasady świadczenia usług doradczych. Uchwalany i aktualizowany przez zarząd stowarzyszenia.
7. **Standardy pracy z młodzieżą** – określa przyjęte zasady, metody pracy z młodzieżą. Uchwalany i aktualizowany przez zarząd stowarzyszenia.
8. **Standardy pracy z seniorami** – określa przyjęte zasady, metody pracy z seniorami. Uchwalany i aktualizowany przez zarząd stowarzyszenia.
9. **Standardy konsultacji społecznych** – określa zasady, terminy i formy społecznych konsultacji. Uchwalany i aktualizowany przez zarząd stowarzyszenia.
10. **Standardy równości** kobiet i mężczyzn, równości szans i niedyskryminacji- określa m.in. zasady i formy zapobiegania nierównościom kobiet i mężczyzn, niedyskryminacji ze względu na płeć, rasę, pochodzenie etniczne, religię, światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną, w tym zasadę dostępności dla osób z niepełnosprawnościami i stosowania równościowego, niedyskryminującego podejścia na wszystkich etapach realizacji LSR. Uchwalany i aktualizowany przez zarząd stowarzyszenia.
11. **Regulamin zgłaszania nowych inicjatyw**, wniosków i postulatów dot. funkcjonowania LGD - zasady zgłaszania i postępowania Zarządu LGD w tej sprawie. Uchwalany i aktualizowany przez zarząd stowarzyszenia.
12. **Inne dokumenty** przewidziane przepisami prawa dla wdrażania LSR. Uchwalany i aktualizowany przez zarząd stowarzyszenia.

Powyższe dokumenty regulujące funkcjonowanie LGD znajdują na stronie www.kwiatlnu.eu w zakładce dokumenty LGD.

Rozdział II

CHARAKTERYSTYKA OBSZARU I LUDNOŚCI OBJĘTEJ WDRAŻANIEM LSR

1. Zwięzły opis obszaru zawierający liczbę i nazwy gmin, ich powierzchnię i liczbę mieszkańców według stanu na dzień 31 grudnia 2020 r.

Stowarzyszenie LGD Kwiat Lnu swoim działaniem obejmuje dziewięć gmin w tym: cztery gminy wiejskie Czarny – Bór, Marciszów, Kamienna Góra i Stare Bogaczowice, dwie gminy miejsko-wiejskie – Lubawka i Mieroszów oraz trzy gminy miejskie - Boguszów-Gorce, Kamienna Góra i Szczawno-Zdrój, zlokalizowane w południowej części województwa dolnośląskiego, które należą do dwóch powiatów: kamiennogórskiego i wałbrzyskiego.

Powierzchnia (668 km²) LGD Kwiat Lnu stanowi ponad 3% obszaru województwa dolnośląskiego. Obszary miejskie stanowią około 8,9% powierzchni LGD.

Liczba mieszkańców LGD Kwiat Lnu w 2020 r. wyniosła 77 365 osób, co stanowi 2,66% populacji województwa dolnośląskiego. Gęstość zaludnienia na obszarze LGD wynosiła 116 osób na 1 km² i była niższa od średniej dla Dolnego Śląska (146) i Polski (123). Na terenie LGD w latach 2015-2020 następował sukcesywny coroczny spadek liczby mieszkańców, łącznie przez 5 lat ubyło 4 600 osób, co stanowiło 6% ogółu populacji.

Spośród mieszkańców obszaru LGD wyróżniamy następujące grupy:

- osoby młode do 25 roku życia - 22,83% ogółu mieszkańców,
- seniorzy, którzy ukończyli 60 rok życia - 41% ogółu mieszkańców,
- rolnicy - 2003 gospodarstwa rolne,
- osób w niekorzystnej sytuacji tj. :
 - osoby pozostające bez zatrudnienia (zarej. w PUP) w stosunku do osób w wieku produkcyjnym – 4,75% ,
 - kobiety (w wieku produkcyjnym) stanowią 45% ogółu mieszkańców w wieku produkcyjnym.

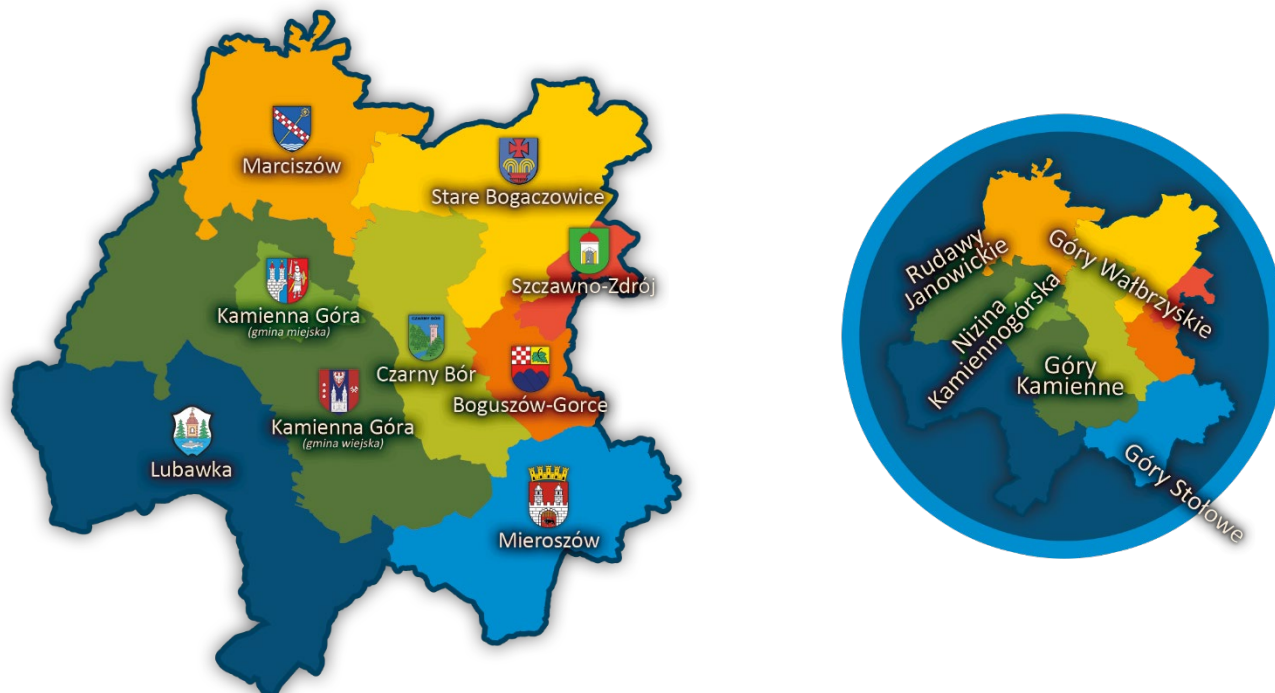
Działania uwzględniające realizację operacji na rzecz lokalnego środowiska młodzieżowego, seniorów, zdefiniowanych grup w niekorzystnej sytuacji oraz rolników odzwierciedlone są w odpowiednich rozdziałach LSR.

Tabela 1. Gminy wchodzące w skład LGD Kwiat Lnu

	Gmina	Teryt	Rodzaj gminy	Powierzchnia km ²	Liczba mieszkańców	Liczba sołectw
1.	Boguszów-Gorce	0221011	miejska	27	14 673	0
2.	Czarny Bór	0221042	wiejska	66	4 820	6
3.	Kamienna Góra	0207011	miejska	18	18 073	0
4.	Kamienna Góra	0207022	wiejska	158	8 904	21
5.	Lubawka	0207033	miejsko-wiejska	138	10 465	14
6.	Marciszów	0207042	wiejska	82	4 375	9
7.	Mieroszów	0221063	miejsko-wiejska	76	6 394	9
8.	Stare Bogaczowice	0221072	wiejska	88	4 261	8
9.	Szczawno-Zdrój	0221031	miejska	15	5 400	0
Razem				668	77 365	67

źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS (stan na dzień 31.12.2020 r.)

2. Mapa obszaru objętego LSR.

Rysunek 1. Schematyczna mapa gmin partnerskich LGD Kwiat Lnu - *opracowanie własne LGD*

3. Wyjaśnienie, dlaczego dany obszar jest odpowiedni dla strategii.

Gminy skupione w Partnerstwie Kwiatu Lnu łączą specyficzne warunki geograficzne, przyrodnicze oraz historyczno-kulturowe, które decydują o spójności obszaru, wykraczającej poza sąsiedztwo administracyjne.

Obszar położony jest w południowo-zachodniej części Polski na pograniczu Sudetów Zachodnich i Środkowych z Kotliną Kamiennogórską i Górami Kruczymi w centrum. Na zachodzie granice LGD wyznacza Grzbiet Lasocki, który stanowi część Karkonoszy oraz Rudawy Janowickie z masywem Wielkiej Kopy. Od północy sięga po Kotlinę Marciszowską i sąsiaduje z Górami Kaczawskimi. Granice LGD na północnym wschodzie stanowi Pogórze

Bolkowskie. Od wschodu sięga po pasmo Gór Wałbrzyskich z Masywem Trójarbu, Chełmcem i Górami Suchymi, natomiast od południa obszar ograniczają Wzgórza Bramy Lubawskiej i Góry Krucze wchodzące w skład Gór Kamiennych oraz Zawory z Mieroszowskimi Ścianami, które z kolei stanowią zakończenie Gór Stołowych. Położenie na styku tak różnorodnych regionów stwarza możliwość obserwowania wielkiej różnorodności mineralogicznej, od rudawskich granitów, przez amfibolity do piaskowców.

Warunki klimatyczne na obszarze LGD zaliczane są do kategorii klimatów umiarkowanych o cechach przejściowych między klimatem morskim i kontynentalnym. Częste przemieszczanie się układów barycznych oraz związany z tym napływ mas powietrza o zróżnicowanych właściwościach termiczno-wilgotnościowych tj. wilgotnych mas powietrza z Oceanu Atlantyckiego lub znacznie suchszych z kontynentu azjatyckiego, powoduje dużą zmienność warunków pogodowych. W ostatnich latach obserwuje się zmiany powodujące zimowe ocieplenia, a latem wysokie temperatury i upały. Starcie mas zwrotnikowych bardzo często prowadzi do gwałtownych ulew i wyładowań atmosferycznych co ma bezpośredni wpływ na podtopienia i powodzie.

Ze względu na ukształtowanie terenu obszar LGD nie posiada gleb o wysokiej jakości, co stwarza trudne warunki glebowe dla rolnictwa. Ze względu na typ dominują gleby brunatne płowe, a na wysoczyznach gleby brunatne właściwe i kwaśne. Najwięcej jest gleb gliniastych wietrzeniowych i stokowych zaliczanych do pseudobielicowych i brunatnych. Tutejsze gleby są mało przydatne rolniczo, a ich wskaźnik wynosi 3,6 pkt. w skali dziesięciopunktowej. Zasoby naturalne obszaru LGD charakteryzują się dużą różnorodnością. Dominującymi surowcami naturalnymi są piaski formierskie (złoża w Krzeszówku, Jawiszowie, Gorzeszowie) wykorzystywane również w przemyśle szklarskim oraz węgiel kamienny (okolice Wałbrzycha) - koksujący, chudy oraz antracytowy. Cennym surowcem jest również baryt mający wielorakie zastosowanie w przemyśle (jego złoża w okolicach Boguszowa - Gorc do dziś nie eksploatowane). Następne surowce to zasoby porfirów i melafirów wykorzystywane do produkcji kruszyw drogowych i kolejowych. Cały obszar LGD posiada bogate i różnorodne złoża minerałów m.in.: turmaliny, piryty, chryzoprazy, kryształy górskie, agaty i wiele innych.

Ważnym bogactwem LGD jest posiadanie wód mineralnych, które były podstawą do powstania i rozwoju uzdrowisk oraz wytwórni wód mineralnych. Obecnie w Szczawnie-Zdroju znajdują się cztery ujęcia leczniczych wód mineralnych. To głównie dzięki zasobom wodnym Szczawno-Zdrój uzyskało miano uzdrowiska, a o leczniczych właściwościach wód pisano już w XIII w. Nie mniej znane, choć pozbawione po wojnie statusu uzdrowiska jest Sokołowsko, gdzie w XIX w. zastosowano nowatorską metodę leczenia klimatyczno-dietetycznego, uruchomiono pierwsze na świecie sanatorium leczenia gruźlicy. Wciąż z powodzeniem leczone są tu choroby górnych dróg oddechowych.

Wszystkie 9 gmin tworzących LGD Kwiat Lnu ma na swoim terenie **obszary chronione -100% gmin objętych LSR**. Obszar posiada 8 spośród 10 form ochrony przyrody: otulinę Karkonoskiego Parku Narodowego (2.666 ha), rezerwy przyrody (22 ha), parki krajobrazowe wraz z otuliną (16.909 ha), obszary chronionego krajobrazu (4.137 ha), obszary Natura 2000 (58.162 ha), pomniki przyrody, ochronę gatunkową roślin, zwierząt i grzybów oraz stanowiska dokumentacyjne, które odgrywają istotną rolę jako ekosystemy zapewniające równowagę systemów przyrodniczych. Cenne walory przyrodnicze stanowią gatunki chronione zarówno flory i fauny. Na otwartych przestrzeniach, na łąkach, poboczach dróg rośnie dziewięsiś bezłodygowy, zanokcica serpentynowa, szereg różnych gatunków storczyków, śnieżyca wiosenna czy kalina koralowa. Rzadkością w Polsce są murawy śródziemnomorskie występujące na obszarze LGD - teren z roślinnością, dla której naturalnym środowiskiem są stępy ciepłego południa. Na szczególną uwagę zasługują populacje lęgowe puchacza, sóweczki, dzięcioła zielonosiwego, a także bociana czarnego, włośchatki, derkacza i gąsiora. Występują tutaj również takie gatunki jak sokół wędrowny, cietrzew i czeczotka.

Większość okolicznych wsi i miast wchodzących w skład LGD powstała w początkach trzynastego wieku, w czasach rozkwitu piastowskiego Śląska. Przechodząc różne koleje losu przetrwały do dziś po trudnej i wielowątkowej historii tych ziem. Na obszarze LGD Kwiat Lnu ważną rolę odgrywał założony w 1242 r. przez księżnę Annę, wdowę po

Henryku Pobożnym klasztor benedyktynów w Krzeszowie. Na ich miejsce niebawem zostali sprowadzeni cystersi i odtąd stali się nieodłącznym elementem krajobrazu historyczno-kulturowego regionu. Do cystersów należały rozległe majątki ziemskie: dobra cysterskie obejmowały ziemie wchodzące dziś w obszar LGD, a filie klasztorów zakładane były m.in. w Starych Bogaczowicach. Cystersi odegrali bardzo ważną rolę nie tylko gospodarczą, ale również kulturową. Widać to szczególnie w architekturze regionu, ponieważ do kasaty dóbr w 1810 r. za sprawą zakonu powstało w okolicy wiele ważnych i interesujących budowli sakralnych oraz świeckich.

Nowe zmiany przyniósł 1945 r., kiedy między innymi Dolny Śląsk został włączony w granice Polski i nastąpił tak zwany „powrót do macierzy”. Rozpoczęła się wymiana ludności z jej obyczajami, kulturą, tradycją. Z „ziem odzyskanych” wysiedlano jej dotychczasowych mieszkańców – Niemców, a na ich miejsce przesiedlano ludność z dawnych Kresów Wschodnich. Nowe miejsce do życia znaleźli tu także Warszawiacy, Nowosądeczanie, Rzeszowiacy. To przeniesienie ludności z kilku miejsc w jedno nowe, odmienne i obce, ale z całą z kulturą, obyczajami i tradycjami, spowodowało, że obszar LGD jest mozaiką kulturową. Doszło do tak zwanej homogenizacji kultury i zaniku jej odrębności. Trudno więc mówić o jednej wspólnej matrycy kulturowej dla wszystkich obecnych mieszkańców. Okazuje się jednak, że to co może być problemem, staje się okazją do tworzenia rzeczy niebagatelnych łączących mieszkańców regionu. Zhomogenizowana kultura stała się też przyczynkiem do kładzenia akcentów na wyróżnianie i odtwarzania obyczajów mieszkańców przybyłych na te ziemie po 1945 r. z innych regionów Polski. Doskonałym przykładem jest Czarny Bór, którego przeważająca część mieszkańców to górale i obecnie tę góralskość w regionie podkreślają przez różnego rodzaju działania kulturowo-artystyczne. Na tradycjach rzemiosła i rękodzieła (lniarskich, szklarskich, dziewiarskich) oparte są produkty lokalne. Markowe produkty pochodzące z obszaru LGD oznaczone są znakiem marki Sudecki Świat.

Walory przyrodnicze i ukształtowanie terenu sprawiają, że obszar LGD posiada wysoki potencjał turystyczny. Szczawno-Zdrój a w przyszłości może również Mieroszów z uzdrowiskiem Sokołowsko, mają największy potencjał w zakresie produktu uzdrowiskowego i spa-wellnes. Cały obszar LGD posiada duży potencjał do rozwoju turystyki rowerowej. Produkt krajoznawczy związany jest ze zwiedzaniem, dlatego też największe możliwości posiadają miejsca, na obszarach których znajdują się obiekty dziedzictwa materialnego lub atrakcje przyrodnicze np. Stare Bogaczowice (Cieszów – zamek Cisy, zespół pałacowo-parkowy w Strudze), Szczawno-Zdrój (Dom Zdrojowy, Hala spacerowa, Pijalnia wód mineralnych), Czarny Bór (stadion biathlonowy z nartostradą, spichlerz oraz zamek Lubno), Kamienna Góra (stare miasto wraz z murami obronnymi), Lubawka (rynek z ratuszem, układ urbanistyczny centrum wraz z Domami Tkaczy w Chełmsku Śląskim), Mieroszów (układ urbanistyczny centrum Mieroszowa, cerkiew w Sokołowsku, ogród zoologiczny ZOO Farma we wsi Łączna), gmina wiejska Kamienna Góra (mauzoleum Schaffgotschów w Raszowie), Marciszów (Kolorowe Jeziorka), Boguszów-Gorce (rynek z ratuszem najwyżej położonym w Polsce).

Największy potencjał do rozwoju narciarstwa występuje w: Czarnowie (wyciąg narciarski), Czarnym Borze (trasy biegowe m.in. wokół Trójgarbu, Boguszowie - Gorcach – Ośrodek Rekreacyjno-Sportowy „Dzikowiec”, Lubawce (wyciąg narciarski oraz trasy biegowe), Mieroszowie (narciarskie trasy zjazdowe i biegowe).

Rozwoju turystyki religijnej posiada Krzeszów – pocysterski zespół klasztorny wraz z Kalwarią Krzeszowską oraz Mieroszów (kościół św. Jadwigi w Rybnicy Leśnej – najstarszy zabytek architektury drewnianej Dolnego Śląska, cerkiew w Sokołowsku).

Pomimo dużego potencjału do rozwoju turystyki, to jednak nie jest on w pełni wykorzystany. Widoczne są braki w działaniach promocyjnych, w niewystarczający sposób wykorzystywane są innowacyjne narzędzia przy obsłudze ruchu turystycznego. Wolno, w stosunku do oczekiwań, rozwija się także agroturystyka, mająca bardzo ważne znaczenie dla rozwoju obszarów wiejskich.

Dla zachowania trwałości LGD Kwiat Lnu oraz uzyskania długofalowych efektów realizacji Lokalnej Strategii Rozwoju należy wzmacniać spójność pozaterytorialną obszaru wykorzystując do tego czynniki wyróżnikowe w skali województwa dolnośląskiego, a stanowiące o specyfice i wyjątkowości obszaru LGD.

Porozumienie dziewięciu gmin skupionych w LGD bazuje na wspólnym dobru jakim jest bogactwo kultury i przyrody. Lokalna Strategia Rozwoju będzie wspierać działania wykorzystujące lokalne zasoby do wzmocnienia spójności zarówno obszaru jak i samego Partnerstwa. Dopuszczalne do realizacji będą wyłącznie działania nienaruszające istniejący stan środowiska lub w sposób istotny wpływające na jego poprawę. LGD Kwiat Lnu skupiać się będzie na wspieraniu przedsiębiorczości, promocji zasobów oraz realizację partnerskich projektów turystycznych i edukacyjnych z wykorzystaniem lokalnego dziedzictwa. Lokalna Strategia Rozwoju zakłada wzmocnienie tożsamości i dumy lokalnej oraz budowanie wizerunku LGD jako dziedzictwa, które łączy a nie dzieli.

Rozdział III

PARTYCYPACYJNY CHARAKTER LSR

Opis partycypacyjnych metod tworzenia LSR i jej realizacji, ze szczególnym uwzględnieniem partycypacji grup istotnych z punktu widzenia realizacji LSR:

a) zaangażowanie zainteresowanych stron w opracowywanie strategii począwszy od oceny potrzeb, poprzez identyfikację szans, po wyznaczenie celów

Lokalna Strategia Rozwoju (LSR) Kwiat Lnu jest dokumentem stworzonym oddolnie, przy udziale i wysokim zaangażowaniu lokalnej społeczności, przy czym partycypacja społeczna opierała się na **informowaniu, zbieraniu informacji, konsultacjach i współdecydowaniu**.

Rysunek 2. Geneza konsultacji – *opracowanie własne LGD*

Informowanie, z uwzględnieniem preferencji i ograniczeń komunikacyjnych niektórych grup i osób, odbywało się poprzez stronę internetową LGD Kwiatu Lnu oraz gmin partnerskich, ścisłą współpracę z sołtysami, fanpage Kwiatu Lnu i gmin partnerskich, lokalną prasę, plakaty umieszczane w każdej z gmin na tablicach i słupach ogłoszeniowych, w miejscach planowanych spotkań oraz w urzędach miasta i gminy, domach kultury i bibliotekach, ulotki, informacje e-mailowe, kontakt telefoniczny, bezpośrednie rozmowy z mieszkańcami, konsultacje w biurze.

Dodatkową formą lepszego dostarczania informacji było zastosowanie **infografiki** w przekazywanych informacjach, przyciągającej uwagę adresata, ze szczególnym zwróceniem się ku ludziom młodym i seniorom.

Zbieranie informacji i konsultacje odbywały się w formie:

- **warsztatów strategicznych** – (9 warsztatów) w każdej z gmin członkowskich, w tym: warsztaty poświęcone identyfikacji wizji, wartości, potrzeb, potencjału, uwarunkowań, celów i działań (w dniach od 24.05 do 03.06.2022) oraz 1 warsztat klimatyczny (30.08.2022);
- **zogniskowanych wywiadów grupowych** (fokusy) - z jednorodnymi grupami z lokalnych środowisk (w dniach od 08.08 do 12.08 i 16.09.2022) – łącznie 6 wywiadów z rolnikami, przedsiębiorcami, seniorami, organizacjami pozarządowymi, sołtysami, przedstawicielami jednostek samorządu terytorialnego i młodzieżą;
- **sondażu diagnostycznego** – polegającego na pozyskaniu opinii mieszkańców poprzez wykorzystanie ankiety (wersja papierowa i wersja elektroniczna z dodatkową opcją pytań otwartych) oraz **innowacja w skali LGD: sondaż diagnostyczny opinii młodzieży** z rozbudowaną listą zakresu zainteresowań i pytaniami dotyczącymi aktywizacji młodzieży i jej poczucia wpływu na lokalne sprawy;
- **warsztatów strategicznych** – (4 warsztaty), w tym: warsztaty dotyczące **innowacji społecznych** w ramach inteligentnej wsi oraz cyfryzacji (11.10.2022), warsztaty dotyczące celów rozwoju (12.10.2022), warsztaty dotyczące wskaźników (13.10.2022), warsztaty dotyczące partnerskiego procesu zarządzania (14.10.2022).

Ponadto zorganizowano dwa spotkania konsultacyjne:

- spotkanie w sprawie strategii – w którym uczestniczyli reprezentanci nadleśnictwa oraz gmin (02.02.2023),
- spotkanie połączone z prezentacją celów i przedsięwzięć - z udziałem przedstawicieli gmin, młodzieży, organizacji społecznych oraz rolników (21.02.2023).

Spotkanie konsultacyjne otwarte – forum z możliwością zadawania pytań i komentowania propozycji, wymiany poglądów.

Końcowa konferencja, na której przedstawiono projekt LSR, dała jeszcze możliwość zgłaszania ostatecznych uwag. Gromadzenie danych dotyczących obszaru LGD, w tym danych GUS, PUP, OPS, Wojewódzkiego Konserwatora Przyrody, analizy raportów, opracowań, strategii, itp. zostało powierzone **Zespołowi robocznemu. Zespoły zadaniowe**, złożone z ekspertów i fachowców w danej dziedzinie pełniły rolę gremium doradczego, zwłaszcza w kontekście zamierzeń innowacyjnych oraz cyfryzacji. Nad prawidłowym przebiegiem procesu planowania opartego na udziale społecznym i **współdecydowaniu** czuwał **Zespół sterujący. Włączenie lokalnej społeczności zapewnione było na każdym etapie tworzenia LSR**. Spotkania zespołów odbywały się zgodnie z potrzebami, podczas całego procesu tworzenia strategii.

W siedzibie LGD Kwiat Lnu (Czadrów 26) usytuowanej na parterze z podjazdem dla niepełnosprawnych, uruchomiono **punkt konsultacyjny**, otwarty od poniedziałku do czwartku w godzinach 9.00 – 13.00.

b) zaangażowane zainteresowane strony reprezentatywne dla społeczności obszaru LSR

Zaangażowane strony reprezentatywne dla społeczności obszaru LSR reprezentują trzy sektory: publiczny, prywatny i społeczny.

Sektor publiczny - przedstawiciele jednostek samorządu terytorialnego ze wszystkich dziewięciu gmin, w tym w szczególności:

- urzędnicy i przedstawiciele Gmin,
- przedstawiciele jednostek pomocniczych samorządu terytorialnego,
- przedstawiciele jednostek organizacyjnych samorządu terytorialnego, w tym ośrodków kultury, sportu i rekreacji, bibliotek, szkół,
- sołtysi,
- osoby zatrudnione w jednostkach lasów państwowych,
- przedstawiciele zakładów komunalnych;

Sektor gospodarczy – to m.in.:

- użytkownicy marki lokalnej Sudecki Świat,
- rolnicy, w tym kwaterodawcy,
- członkowie Krótkiego Łańcucha Żywnościowego,
- przedsiębiorcy, w tym zajmujący się przetwórstwem rolno-spożywczym, organizacją lub obsługą ruchu turystycznego,
- przedstawiciele lokalnych firm;

Sektor społeczny - reprezentowany przez mieszkańców, organizacje pozarządowe, a także przez inne środowiska to m.in.:

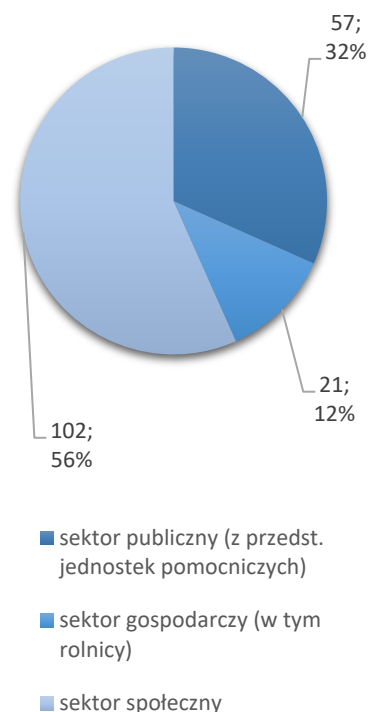
- młodzież,
- seniorzy,
- przedstawicielki kół gospodyń wiejskich,
- przedstawiciele ochotniczej straży pożarnej,
- działacze społeczni z organizacji pozarządowych,
- członkowie Stowarzyszenia Producentów Lokalnych Sudetów Środkowych,
- wolontariusze, lokalni patrioci,
- mieszkańcy, w tym osoby w niekorzystnej sytuacji (m.in. poszukujące pracy, osoby z niepełnosprawnością, kobiety).

Zaangażowanie wszystkich środowisk i grup społecznych jest jednym z priorytetów LGD Kwiat Lnu. W szczególności cenne było uczestnictwo grup słabiej reprezentowanych: młodzieży, mężczyzn, osób doświadczających niepełnosprawności lub mających inne trudności.

c) jakie metody/platformy/narzędzia angażowania zainteresowanych stron zostały wykorzystane i w jaki sposób?

W trakcie pracy nad LSR zostały zastosowane różne metody, narzędzia i aktywności angażowania zainteresowanych stron, m.in. warsztaty strategiczne, w tym dotyczące koncepcji inteligentnej wsi z wykorzystaniem narzędzia *world café* i techniką mapowania pomysłów, zogniskowane wywiady grupowe, sondaż opinii oraz sondaż opinii młodzieży, narzędzie otwartej przestrzeni *open space*.

Warsztaty strategiczne realizowane były w specjalnie przygotowanej przestrzeni, ułatwiającej pracę w grupach i dyskusję plenarną. Odbływały się z poszanowaniem odmienności i akceptowania także tych racji, które stanowiły mniejszość. We wstępnej fazie uczestnicy zapoznali się zasadami podejścia LEADER, co stanowiło punkt wyjścia do analizy potrzeb obszaru, uwarunkowań, problemów i wyzwań, wizji kierunku rozwoju i ostatecznie celów LSR. Wykorzystano interaktywne techniki kreatywnego poszukiwania różnorodnych rozwiązań prowadzących do komplementarnych celów. Podczas prezentowania i porządkowania opracowanych elementów została wykorzystana technika mapowania pomysłów, polegająca na grupowaniu podobnych elementów i nadawaniu im nazw proponowanych przez uczestników. Wykorzystano narzędzie *world café*, co sprzyjało pobudzaniu zainteresowania, nieskrępowanej kreatywności i pobudzało dyskusję uczestników.

Uczestnicy procesu planowania strategicznego

Wykres 3. Uczestnicy procesu planowania w LGD – *opracowanie własne LGD*

Zogniskowane wywiady grupowe (fokusy), pozwalające jednorodnym grupom uczestników na analizę problemów i sposobu radzenia sobie z nimi, zgłaszanie propozycji wynikających z ich specyficznego doświadczenia, wiedzy, prowadzone były w specjalnie przygotowanej przestrzeni zapewniającej bezpośrednią komunikację i skupienie. Wypowiedzi rejestrowano (nagrywano). Kilkuosobowe grupy prezentujące poglądy w czasie ok. 1,5 godziny, skupiały się głównie na proponowaniu działań odpowiadających potrzebom bądź punktowi widzenia, charakterystycznemu dla danej grupy.

Sondaż opinii przeprowadzono w formie badania ankietowego z wykorzystaniem kwestionariusza, w wersji papierowej i wersji online. Respondenci mieli możliwość wypowiedzenia się na temat elementów strategii obejmujących potencjał (lokalne zasoby), potrzeby, w tym ludzi (m.in. grup defaworyzowanych, seniorów, młodzieży), organizacji i firm. Otwarte pytania obejmowały cele rozwoju, uwarunkowania sprzyjające i niesprzyjające, działania prowadzące do celów, a także wizję rozwoju oraz wartości, którymi uczestnicy pragnęliby się kierować w procesie zarządzania rozwojem. Kwestionariusz ankiety obejmował m.in. sprawy ważne dla przyszłości obszaru objętego strategią (odnoszące się do rozwoju obszarów wiejskich), obszary i kierunki rozwoju obrane w okresie programowania 2014-2020 na obszarze LGD Kwiat Lnu, zagadnienia dotyczące jakości życia, a także kompetencje cyfrowe respondentów.

Sondaż opinii młodzieży był oparty na odrębnym kwestionariuszu, odnoszącym się m.in. do poczucia bezpieczeństwa, poczucia wpływu na lokalne otoczenie, oczekiwanego zakresu wsparcia i tematyki rozwijanych kompetencji młodzieży.

Spotkania konsultacyjne miały na celu zaprezentowanie celów i przedsięwzięć, zebranie opinii uczestników, omówienie lub ewentualne udzielenie dodatkowych wyjaśnień lub odpowiedzi na pojawiające się pytania.

Narzędzie otwartej przestrzeni (open space) zostało wykorzystane podczas otwartego **Forum**, podczas którego grupy uczestników dyskutowały na temat wybranego aspektu lokalnej strategii rozwoju (cele i przedsięwzięcia, partnerstwo i partycypacja, wdrażanie strategii). **Konferencja** prezentująca strategię służyła ostatecznym, korektom dokumentu.

d) dane z konsultacji społecznych przeprowadzonych na obszarze objętym LSR, wykorzystane do opracowania LSR

I seria konsultacji - warsztaty strategiczne w gminach partnerskich (9 warsztatów) - pozwoliła na określenie elementów istotnych dla strategii. Podczas analizy obszaru, uwarunkowań, szans rozwojowych, problemów i wyzwań uczestnicy zwrócili uwagę na zakresy istotne dla Lokalnej Strategii Rozwoju obejmujące:

- potencjał – bogate dziedzictwo kulturowe, obszar z tradycjami, walory turystyczne, nienaruszona przyroda, zielony obszar dla ludzi aktywnych, szlaki turystyczne, trasy (narciarstwa biegowego, rowerowe), świetlice wiejskie w większości sołectw, organizacje pozarządowe, rady (młodzieżowe i seniorów), fachowcy, lokalny patriotyzm, marka lokalna i lokalne produkty, rozwijająca się infrastruktura turystyczna, rekreacyjna i sportowa, potencjał gospodarczy i rolniczy;
- potrzeby – dbałość o dziedzictwo kulturowe, dbanie o środowisko i przestrzeń, rozwijanie zagospodarowania przestrzeni turystyczno – wypoczynkowej, przestrzeni rekreacyjnej i sportowej z poszanowaniem ważnego dla mieszkańców krajobrazu, wspieranie przedsiębiorczości, dbanie o miejsca pracy (w tym innowacyjne) i zapobieganie uciekaniu młodzieży ze wsi do miasta oraz dbanie o miejsca pracy z poszanowaniem środowiska, wspieranie osób w niekorzystnej sytuacji w tym osób poszukujących pracy (zarejestrowane w PUP) oraz kobiet mieszkających na obszarach wiejskich, zintegrowane wsparcie seniorów i różnorodne formy aktywizacji młodzieży, ożywienie wiejskich świetlic, tworzenie miejsc spotkań i działań, wspieranie edukacji i kompetencji, wspieranie liderów lokalnych i społeczników, trwałe i systematyczny dialog, współpraca, integracja, wyrównywanie szans dostępu do cyfryzacji. Analiza wniosków z I serii konsultacji wskazała strategiczne kierunki rozwoju i posłużyła dalszemu moderowaniu spotkań z mieszkańcami.

II seria konsultacji – zogniskowane wywiady grupowe (focusy) z udziałem jednorodnych grup tematycznych, tj. z rolnikami, przedsiębiorcami w tym uczestnikami marki lokalnej i lokalnymi producentami, seniorami, organizacjami pozarządowymi, sołtysami, przedstawicielami jednostek samorządu terytorialnego i młodzieżą ukierunkowane były na pogłębioną analizę wyzwań i sposobów radzenia sobie z nimi. Focusy odzwierciedlały różne poglądy uwzględniające specyfikę danej grupy uczestników, tj.:

przedstawiciele rolników wyrazili potrzebę wsparcia działalności pozarolniczej, rozwijanie pozarolniczych funkcji gospodarstw rolnych (w tym agroturystyki i zagród edukacyjnych), wspieranie rozwoju i promocji produktów lokalnych, powstawanie nowych Krótkich Łańcuchów Żywnościowych (KŁŻ), rozwijanie i wspieranie współpracy w ramach KŁŻ;

przedstawiciele przedsiębiorców - wyrazili potrzebę wsparcia rozwoju przedsiębiorczości, wsparcia rozwoju turystyki, pozyskiwania wiedzy i wspierania zielonej gospodarki, współpracę lokalną, edukację, promocję lokalnego patriotyzmu gospodarczego, edukację cyfrową i technologiczną, aktywizację zawodową kobiet;

przedstawiciele seniorów – wyrazili potrzebę wspólnego spędzania czasu, zaangażowania w życie społeczne, przyjaznej przestrzeni, edukacji cyfrowej, powstawania Rad Seniorów, które będą dbały o ich potrzeby;

przedstawiciele organizacji pozarządowych określili potrzebę pobudzania ruchu turystycznego, wspieranie działalności turystycznej, gastronomicznej, ochronę dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego, poprawę dostępu do małej infrastruktury, możliwości pozyskiwania środków na realizację ważnych dla lokalnej społeczności zadań, wsparcia merytorycznego przy realizacji projektów, wsparcia i pomocy lokalnym liderom, prowadzenia edukacji ekologicznej, przygotowanie koncepcji Smart Village, szeroko rozumiane aktywizowanie: do uczestniczenia w rynku pracy (kobiety, osoby poszukujące pracy), seniorów i młodzieży do podejmowania działań, zapobieganie wykluczeniu cyfrowemu;

przedstawiciele jednostek samorządu terytorialnego wyrazili potrzebę poprawy dostępu do małej infrastruktury turystycznej i publicznej, wspierania lokalnej gospodarki, turystyki i zielonej gospodarki, ochronę dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego, wspieranie liderów i społeczników, edukacji i kompetencji;

przedstawiciele młodzieży wyrazili potrzebę wspólnego spędzania czasu, wspólnego miejsca lub przestrzeni, aktywnego spędzania czasu, organizacji zajęć rozwijających ich zainteresowania.

II serię konsultacji uzupełniono o 4 warsztaty dotyczące innowacji społecznych w ramach inteligentnej wsi oraz cyfryzacji, celów rozwoju, wskaźników oraz warsztaty dotyczące partnerskiego procesu zarządzania.

Sondaż opinii – wypowiedzi respondentów pozwoliły na określenie hierarchii ważności spraw istotnych dla przyszłości obszaru. Do najważniejszych spraw respondenci zaliczyli zaangażowanie na rzecz ochrony środowiska i poprawy klimatu, lokalną współpracę, zaangażowanie osób młodych i tworzenie sieci społeczności oraz zrównoważone gospodarowanie zasobami. Nieco poniżej „progę” ośmiu punktów w dziewięciostopniowej skali znalazły się: dostęp do usług publicznych, dostęp do infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej, rozwój przedsiębiorczości i zróżnicowanej gospodarki. Respondenci sondażu docenili znaczenie stosowania innowacyjnych rozwiązań i upowszechnienie wykorzystania rozwiązań cyfrowych. Włączenie osób ze szczególnymi potrzebami jest uznawana za ważniejszą niż dostęp do usług komercyjnych. Wyniki sondażu dotyczącego ważnych spraw dla przyszłości obszaru objętego lokalną strategią rozwoju są zaprezentowane na wykresie 4.

Ważne sprawy - hierarchia

Wykres 4. Sprawy ważne dla przyszłości obszaru objętego strategią rozwoju – *opracowanie własne LGD*

W strategii na okres 2014-2020 wskazano trzy obszary rozwoju (gospodarczy, społeczny i turystyczny z uwzględnieniem dbałości o przestrzeń i środowisko naturalne). Respondenci oceniali, na ile ważne są nadal te obszary (skala 0-9), wykres 5.

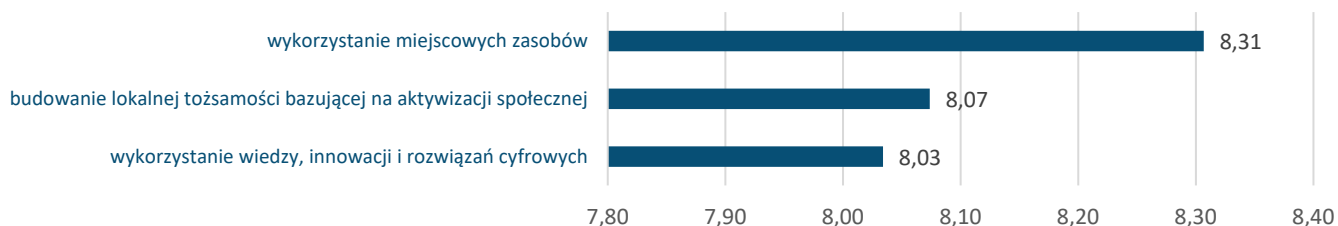
Obszary rozwoju - hierarchia

Wykres 5. Obszary rozwoju – hierarchia – *opracowanie własne LGD*

Trzy kierunki działań istotnych dla przyszłości obszaru uzyskały podobny poziom akceptacji, przy czym najistotniejsze respondenci uznali za najważniejsze wykorzystanie miejscowych zasobów (skala 0-9), wykres 6.

Kierunki działań - hierarchia

Wykres 6. Kierunki przyszłych działań – hierarchia - *opracowanie własne LGD*

W sondażu opinii młodzieży udział wzięły 462 osoby w wieku poniżej 25 roku życia. Udzielając odpowiedzi na pytania:

Co sprawiłoby, żebyś czuła się lepiej?; Co chciałabyś zmienić w swojej okolicy?

młdzież wskazała trzy główne obszary: społeczny (relacje międzyludzkie/z rówieśnikami), przestrzeń oraz rozwijanie zainteresowań. Ponad połowa młodych uczestników konsultacji chciałyby rozwijać swoje zainteresowania. Spośród zajęć pozaszkolnych młodzież wybrałaby następujące: sportowe, ruchowe, taneczne, artystyczne, filmowe, fotograficzne, zdrowotne, psychospołeczne, techniczne, lingwistyczne, cyfrowe, filozoficzne, krajoznawcze, rolnicze, ekologiczne, innowacyjne.

Młdzież zapytana o to, czy czuje się aktywnym lub zaangażowanym członkiem lokalnej społeczności, w większości wykazuje niewielkie zaangażowanie i jeszcze mniejsze poczucie wpływu na otoczenie (wykres 7).

Wykres 7. Sprawczość i poczucie wpływu młodzieży wg liczby wskazań - opracowanie własne LGD

Dzięki partycypacyjnym metodom konsultacji otrzymano dane, które zostały wykorzystane do opracowania LSR i które umożliwiły:

- określenie potencjału obszaru i potrzeb rozwojowych,
- zdiagnozowanie problemów obszaru,
- określenie szans i zagrożeń,
- wyznaczenie celów rozwoju,
- wyznaczenie kluczowych działań przyczyniających się do osiągnięcia celów,
- sporządzenie kryteriów wyboru operacji.

e) wyniki przeprowadzonej analizy wniosków z konsultacji

Po odrzuceniu nieistotnych z punktu widzenia LSR zakresów wsparcia społeczne konsultacje pozwoliły na sformułowanie wniosków, które zostały wykorzystane do opracowania lokalnej strategii rozwoju.

Uczestnicy warsztatów, respondenci sondażu opinii wysoko cenią znaczenie **zaangażowania na rzecz ochrony środowiska, poprawy klimatu i zrównoważonego gospodarowania zasobami**. Równie ważny jest dogodny dostęp do **infrastruktury turystycznej/ekoturystycznej i rekreacyjnej**, opartej na wyjątkowych **walorach przyrodniczych i kulturowych obszaru**. Istotne jest **rozwijanie przedsiębiorczości i gospodarki w kierunku turystyki oraz zielonej gospodarki**.

Badane osoby nieco mniejszą wagę przywiązują do upowszechnienia i wykorzystywania **rozwiązań cyfrowych** oraz troskę o **włączenie społeczne młodzieży, seniorów oraz osób w niekorzystnej sytuacji**. Mieszkańcy są jednak **gotowi rozwijać swoje kompetencje cyfrowe**, co jest dobrą podstawą dla wdrażania koncepcji inteligentnej wioski. **Analiza wniosków z konsultacji pozwoliła na określenie grup docelowych istotnych z punktu widzenia realizacji LSR, są nimi:** przedsiębiorcy, rolnicy, młodzież, seniorzy, mieszkańcy wsi, liderzy społeczni, organizacje społeczne, jsfp i osoby fizyczne w tym, **osoby w niekorzystnej sytuacji tj. osoby poszukujące pracy** (zarejestrowane w PUP) oraz **kobiety** mieszkające na obszarach wiejskich.

Wyniki konsultacji wskazują na duży poziom aprobaty dla obszarów rozwoju uzgodnionych w strategii na lata 2014-2020, tj. aktywne, innowacyjne podmioty gospodarcze dbające o środowisko, aktywna, zintegrowana i świadoma ekologicznie lokalna społeczność oraz region atrakcyjny turystycznie z zadbaną przestrzenią publiczną i środowiskiem (wykres 5). Wskazuje to potrzebę kontynuowania koncentracji uwagi na wymienionych obszarach także w przyszłości. Widoczny jest wysoki poziom aprobaty dla podejmowanych w okresie 2014-2020 rodzajów interwencji, opierających się na **wykorzystaniu lokalnych zasobów (turystycznych i kulturowych), wzmocnieniu tożsamości opartej na społecznej aktywności oraz na wykorzystaniu wiedzy i technologii we wdrażaniu innowacji** (wykres 6). Jest to przesłanka uwzględniona do zastosowania w tworzonej LSR.

Analiza wyników **warsztatu młodzieżowego** wskazała na strategiczne wyzwania i oczekiwany zakres wsparcia **młodzieży** oraz na proponowane do zrealizowania inicjatywy, które obejmują m.in. urządzenie przestrzeni i miejsc sprzyjających aktywności i spotkaniom, prowadzenie zajęć rozwijających zainteresowania, zapewnienie dzieciom i młodzieży możliwości wpływu na otoczenie dzięki partnerskiemu podejściu do młodego pokolenia. Podobny zakres wsparcia wskazali **seniorzy**.

Wyniki warsztatu poświęconego **koncepcji inteligentnej wsi**, doprowadziły do wypracowania propozycji inicjatyw służących **innowacjom społecznym** wspieranym przez **technologie cyfrowe** i wykorzystującym wiedzę.

Analiza proponowanych w trakcie warsztatów oraz sondażu grupowego interwencji pozwala na sporządzenie syntetycznego zestawienia rekomendowanych (wybranych) w zakresach:

dla gospodarki:

- diagnozowanie i rozwijanie kompetencji, w tym dla zielonej gospodarki, turystyki, ekoturystyki, innowacji, energetyki OZE, prowadzenia kwater agroturystycznych lub zagród edukacyjnych;
- identyfikowanie i zagospodarowywanie nisz wykorzystujących lokalne zasoby;
- wspieranie działalności w ramach zielonej gospodarki, ekoturystyki oraz działalności usługowej dopasowanej do potrzeb, uwzględniających **innowacyjne** rozwiązania, w tym cyfrowe;
- wspieranie współpracy, partnerstwa i zarządzania inicjatywami rolników i przedsiębiorców;
- wspieranie współpracy, partnerstwa i przestrzeganie standardów jakościowych kwater agroturystycznych;

dla środowiska i klimatu oraz zagospodarowania zasobów:

- urządzenie elementów małej infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej służącej zarówno turystom jak i mieszkańcom;
- dbałość o dziedzictwo kulturowe i przyrodnicze;
- prowadzenie edukacji ekologicznej i wspieranie adaptacji do zmian klimatu;
- propagowanie lokalnych zasobów i dbałości o nie;
- wspieranie informacyjne, kompetencyjne i technologiczne inicjatyw dla lokalnej energetyki OZE;

dla mieszkańców, wspólnot i organizacji:

- urządzenie i udostępnianie miejsc i obiektów dla potrzeb lokalnej społeczności, w tym m.in. młodzieży, seniorów;
- wsparcie osób świadczących usługi dla mieszkańców (liderów, społeczników, i innych.);
- udostępnienie Internetu, wyposażonych w sprzęt stanowisk i zapewnienie doradztwa cyfrowego;
- wykorzystanie dostępnych obiektów i lokali na nowe funkcje, służące lokalnej społeczności, **w tym osobom starszym, młodzieży, osobom w niekorzystnej sytuacji, np. dot. inteligentnego rozwoju;**
- prowadzenie zajęć dla dzieci, **rozwijających kompetencje młodzieży** i ułatwiających podejmowanie młodzieżowych inicjatyw, **aktywizujących seniorów i osoby w niekorzystnej sytuacji,**

- kultywowanie tradycji: muzycznych, obrzędowych, językowych, historii, tradycji tkackich, uprawy lnu i innych;

a także

- organizowanie dialogu, wspieranie partycypacji, współpracy i współdecydowania;
- doskonalenia zarządzania (partnerskiego, wielopoziomowego, **innowacyjnego**),
- kształtowanie świadomości sprzyjającej podnoszeniu jakości życia i gotowości współdziałania.

Wiele proponowanych rodzajów działań jest wzajemnie współzależnych, uzupełniających się, przyczyniających się do zmiany, w wyżej wymienionych zakresach. Ostatnie trzy zakresy, dotyczące partycypacji, zarządzania i świadomości są związane z każdym z zakresów tematycznych strategii. Wiele osób zwracało uwagę na te właśnie elementy, ważne dla procesu rozwoju i wdrażania strategii.

Prowadzenie konsultacji społecznych i włączenie społeczności w proces formułowania strategii rozwoju pozwolił na wypracowanie następujących celów i przedsięwzięć:

Cel 1 – Lokalny rozwój turystyki i zielonej gospodarki.

- 1.1. Kreowanie rozwoju zielonej gospodarki.
- 1.2. Kreowanie rozwoju ekoturystycznego.
- 1.3. Rozwój małej infrastruktury turystycznej opartej na współpracy.

Cel 2 – Naturalna troska o przestrzeń publiczną, turystyczną oraz ochrona dziedzictwa.

- 2.1. Urządzanie przestrzeni w zgodzie z krajobrazem i środowiskiem naturalnym.
- 2.2. Zachowanie dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego.

Cel 3 – Udana współpraca dla doskonalenia jakości życia.

- 3.1. Wykorzystanie potencjału dla inteligentnej wsi.
- 3.2. Włączenie społeczne mieszkańców, w tym seniorów, ludzi młodych, osób w niekorzystnej sytuacji i liderów społecznych.

f) grupy zainteresowane i zaangażowane w tworzenie LSR i kroki planowane dla utrzymania zaangażowania lokalnej społeczności na etapie wdrażania LSR

Przedstawicielki i przedstawiciele różnych sektorów i różnych środowisk brali udział w konsultacjach. W szczególności byli to: **z sektora publicznego** - przedstawiciele gmin, bibliotek, ośrodków pomocy społecznej, ośrodków i domów kultury, szkół, zakładów komunalnych, pracownicy lasów państwowych, a także sołtysi; **z sektora gospodarczego** - przedsiębiorcy, kwaterodawcy, członkowie KŁŻ, dziennikarze, rzemieślnicy, rolnicy, artyści; **z sektora społecznego** - działacze organizacji pozarządowych, w tym kół gospodyń wiejskich, ochotniczej straży pożarnej, seniorzy, młodzież, osoby z niepełnosprawnością, lokalni działacze, liderzy.

Nad prawidłowym przebiegiem procesu planowania opartego na udziale społecznym i **współdecydowaniu** czuwał **Zespół sterujący**. Gromadzenia danych dotyczących obszaru LGD, analizy raportów, opracowań, strategii, itp. dokonywał **Zespół roboczy**. **Zespoły zadaniowe**, złożone z ekspertów w danej dziedzinie, „fachowców”, pełniły rolę gremium doradczego, zwłaszcza w kontekście zamierzeń innowacyjnych oraz cyfryzacji.

Włączenie lokalnej społeczności zapewnione było na każdym etapie tworzenia LSR. Spotkania Zespołów: roboczego, zadaniowego oraz sterującego odbywały się, wedle potrzeby, podczas całego procesu tworzenia strategii. **Zespół roboczy, zadaniowy i sterujący będą wspierały realizację LSR, wzmacniały partnerską współpracę wewnętrzną i zewnętrzną.**

Lokalna Grupa Działania Kwiat Lnu, dla utrzymania zaangażowania lokalnej społeczności na etapie wdrażania LSR, podejmie następujące działania:

cyfrowe: interaktywna komunikacja - zgłaszanie propozycji, znajdowanie partnerów, informowanie o zamierzeniach z wykorzystaniem prostych „fiszek” **informacyjnych**; intuicyjna, prosta strona internetowa; dopełnienie wizerunku poprzez aktywne prowadzenie fanpage; grupa na FB; informacje w mediach; szkolenia i materiały szkoleniowo dostępne w formie on-line audio i video, webinaria; poradniki i informatory z możliwością pobrania ze strony; informacje przesyłane pocztą elektroniczną; otwarta forma konsultacji społecznych dotyczących wdrażania LSR - konsultacje ogólnodostępne na stronie internetowej LGD Kwiat Lnu; lepszego dostarczania informacji przez szerokie stosowanie **infografiki** w przekazywanych informacjach, przyciągającej uwagę adresata, ze szczególnym zwróceniem się ku ludziom młodym i seniorom;

bezpośrednie: poprzez uczestniczenie w wydarzeniach regionalnych, gminnych, wspólne wykonywanie przedsięwzięć/zadań i tworzenie pozytywnych relacji; spotkania ze środowiskami potencjalnych beneficjentów w pobliżu ich miejsca zamieszkania; kojarzenie partnerów do realizacji zadań, poprzez organizację spotkań łączących różne środowiska, np. lokalnych producentów, kwaterodawców, rolników, osoby zainteresowane międzypokoleniowymi działaniami, opiekunów młodzieży czy dysponentów obiektów; organizowanie warsztatów sprzyjających wypracowaniu pomysłów na projekty partnerskie, **innovacyjne**, prezentacje interesujących działań z innych obszarów, wsparcie w poznawaniu dobrych praktyk „na miejscu”; **nową formą jaką planujemy będzie organizacja regularnej uroczystej Konferencji – Gali**, która będzie okazją do poznania się, zaprezentowania swoich projektów, wymianą doświadczeń, możliwością nawiązania współpracy.

Ponadto ważne dla poszerzenia zainteresowania są: publikacje – przewodniki, dobre praktyki Głos Lidera, informator, przynależenie do innych stowarzyszeń i organizacji, członkostwo (w 2021 LGD Kwiat Lnu przystąpiło do LOT Ziemi Kamiennogórskiej oraz w 2023 r. do Rady ZIT Aglomeracji Wałbrzyskich na lata 2021-2027 reprezentując „Inną grupę interesariuszy istotną dla rozwoju ZIT AW”); umożliwienie uczestniczenia w przygotowaniu i realizacji LSR wszystkim osobom, bez względu na płeć, wiek, rasę, religię, niepełnosprawność czy pochodzenie – przestrzeganie praw *Karty praw podstawowych Unii Europejskiej, Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych, Wytycznych dotyczących realizacji zasad równości w ramach funduszy unijnych na lata 2021-2027.*

Powyższe działania przełożą się bezpośrednio na przyrost i utrzymanie zainteresowania działaniami LGD Kwiat Lnu przez otoczenie.

g) planowane działania zmierzające do poinformowania szerszej społeczności lokalnej o strategii i zmobilizowania biernych dotychczas interesariuszy do realizacji strategii

Wymienione w podpunkcie **f)** działania służące utrzymaniu zaangażowania lokalnej społeczności na etapie wdrażania LSR, jak również działania informacyjne ujęte w planie komunikacji będą przyczyniały się do informowania szerszej społeczności lokalnej o strategii i mobilizowania biernych interesariuszy do jej realizacji.

Działania zmierzające do informowania o lokalnej strategii i mobilizowania do jej realizacji to: wykorzystywanie infografiki, stosowanie zasad prostego języka, udział w spotkaniach (np. Uniwersytety 3 wieku), spotkania z Radami Młodzieży i Seniorów, wykorzystywanie infografiki, stosowanie zasad prostego języka, udział w spotkaniach (np. Uniwersytety 3 wieku), spotkania z Radami Młodzieży i Seniorów, prowadzenie kampanii informacyjnych, publikowanie materiałów informacyjnych, organizacja szkoleń, warsztatów tematycznych (np. ekologicznych), prezentowanie walorów dziedzictwa kulturowego w publikacjach i podczas lokalnych wydarzeń; informowanie adresatów drogą elektroniczną, m.in. poprzez listę wysyłkową; stosowanie komunikatów dopasowanych do różnorodnych odbiorców; zapraszanie na wydarzenia itd.; konferencje podsumowujące realizację projektów.

h) planowane działania w ramach LGD w celu wzmocnienia partnerskiej współpracy członków we wdrażaniu LSR

Lokalna Grupa Działania Kwiat Lnu opiera swoje działania na pogłębionym wewnętrznym partnerstwie i skutecznej komunikacji. Wzmocnienie partnerskiej współpracy będzie efektem działań animujących i ułatwiających współpracę. Współpraca członków LGD będzie łatwiejsza dzięki nowym rozwiązaniom zarządczym. Rozwiązania te przyczynią się jednocześnie do wzmocniania współpracy (Tabela 2). Działania animacyjne obejmowały będą również zachęcanie, doradzanie i kojarzenie przedsiębiorców, rolników czy organizacji zainteresowanych realizacją partnerskiej współpracy we wdrażaniu LSR.

Tabela 2. Rozwiązania wzmocniające współpracę członków LGD Kwiat Lnu we wdrażaniu LSR

WYZWANIE	ROZWIĄZANIE ZARZĄDCZE	OCZEKIWANY EFEKT / WARTOŚĆ DODANA
<ul style="list-style-type: none"> • podejmowanie wyważonych decyzji • podtrzymywanie zaufania do partnerskich działań w ramach LGD (partnerstwo wewnętrzne) 	<ul style="list-style-type: none"> • działanie zespołu sterującego 	<ul style="list-style-type: none"> • wzmocnianie wiarygodności i zaufania do LGD, • zwiększona odpowiedzialność partnerów LGD • rozwiązania lepiej dopasowane do potrzeb i do zmieniających się uwarunkowań • planowanie inicjatyw zgodnych z priorytetami lokalnego rozwoju • podejmowanie inicjatyw wykraczających poza specyfikę poszczególnych podmiotów
<ul style="list-style-type: none"> • opracowanie optymalnych scenariuszy nietypowych lub innowacyjnych działań 	<ul style="list-style-type: none"> • powoływanie zespołów zadaniowych 	<ul style="list-style-type: none"> • innowacyjne rozwiązanie oparte na dobrym rozpoznaniu zaangażowanych partnerów • adekwatny podział ról w realizacji innowacyjnych zadań • dobra koordynacja działań • angażowanie w nowe inicjatywy grup lub osób do tej pory pozostających poza głównym nurtem
<ul style="list-style-type: none"> • optymalne zagospodarowanie zasobów • uzyskiwanie wartości dodanej (synergia) 	<ul style="list-style-type: none"> • powoływanie zespołów roboczych 	<ul style="list-style-type: none"> • zainteresowanie wdrażaniem LSR • wypracowywanie ulepszonych lub komplementarnych rozwiązań • koordynacja działań partnerskich • zwiększenie odpowiedzialności za realizację i dbałość o urządzone obiekty • wzmocnienie motywacji do utrzymania i rozwijania zainicjowanych wspólnie przedsięwzięć (wzajemna motywacja i poczucie zobowiązania wobec zaangażowanych partnerów)
<ul style="list-style-type: none"> • rozwijanie istniejących partnerstw na obszarze LSR • animowanie partnerstw, koalicji, kooperatyw i sieci na obszarze LSR 	<ul style="list-style-type: none"> • organizowanie działań edukacyjnych • prowadzenie wyspecjalizowanego doradztwa 	<ul style="list-style-type: none"> • doskonalenie partnerskich kompetencji • lepsze zarządzanie w istniejących lub potencjalnych partnerstwach • wzmocnienie rozumienia wartości dodanej wynikającej z partnerstwa • uzyskanie efektu synergii dzięki podejmowaniu inicjatyw niemożliwych do zrealizowania bez trwałej lub systematycznej współpracy

źródło: opracowanie własne LGD

Pogłębione partnerstwo i skuteczną komunikację zapewniają również zapisy **§19 Statutu Stowarzyszenia Lokalnej Grupy Działania Kwiat Lnu**, z których wynika, że Nadzwyczajne Walne Zebranie Członków zwoływane jest przez Zarząd z własnej inicjatywy, na żądanie Komisji Rewizyjnej lub Rady lub na żądanie 1/3 liczby członków Stowarzyszenia. Zapis ten zapewnia członkom LGD łatwość częstego korzystania z możliwości kolegiального podejmowania decyzji oraz zgłaszania inicjatyw dotyczących funkcjonowania i wdrażania LSR.

i) działania planowane w celu rozwinięcia współpracy pomiędzy podmiotami z obszaru LGD, zwiększenia zainteresowania a docelowo realizacją projektów partnerskich.

Lokalna Grupa Działania Kwiat Lnu reprezentuje partnerskie podejście do podmiotów z obszaru swojego działania. **Działania planowane w celu zachęcania i rozwijania współpracy** pomiędzy podmiotami z obszaru LGD zostały również uwzględnione w podpunkcie g) i h). Partnerstwo na obszarze LGD wspierać będą zarówno dotychczasowe jak i nowe formy komunikacji, jak warsztaty animacyjne i organizacja wydarzeń, spotkań dotyczących **kojarzenia partnerów do operacji realizowanych w partnerstwie**, utworzenie bazy lokalnych partnerów, stały nabór **fiszek z inicjatywami**, zgłaszania uwag do działań LGD, możliwość zgłaszania nowych pomysłów i inicjatyw w zakresie funkcjonowania LGD jak i wdrażania LSR. Duże znaczenie ma włączenie młodzieży do 25 r.ż. , seniorów 60+, rolników, KGW, sołtysów do Zarządu i Rady LGD, utworzenie zespołów zadaniowo-robotycznych, realizacja operacji dedykowanych określonym grupom. **Działania te przyczyniają się do wspierania współpracy partnerskiej zarówno wewnętrznej jak i na obszarze LSR.**

Rozdział IV

ANALIZA POTRZEB I POTENCJAŁU LSR

1. Analiza potrzeb rozwojowych i potencjałów obszaru wdrażania LSR.

Identyfikacja strategicznych wyzwań rozwojowych i właściwe zaprojektowanie kierunków działań, wymaga przeprowadzenia wielowymiarowego diagnozowania społeczno-gospodarczego i przestrzennego. Wskaźnikiem rozwoju oprócz wykorzystania specyficznych potencjałów terytorialnych i szans płynących z otoczenia zewnętrznego oraz likwidacji barier w rozwoju poszczególnych obszarów i reagowania na zewnętrzne zagrożenia, jest także aktywna działalność LGD. To ona wyznacza działania przy bezpośrednim zaangażowaniu rozmaitych grup interesariuszy, w tym podmiotów gospodarczych i społecznych oraz mieszkańców. Cel opracowania zdefiniowany został jako identyfikacja wewnętrznych potencjałów i potrzeb rozwojowych LGD Kwiat Lnu oraz wskazanie szans i zagrożeń, które upatrują mieszkańcy LGD w swym otoczeniu. Wartością dodaną analizy jest określenie działań przyszłościowych możliwych do realizacji na poziomie lokalnym oraz obszarów współpracy przedsiębiorców pomiędzy sobą, organizacji pozarządowych jak i samorządów, dla potrzeb dalszego rozwoju lokalnego.

W okresie maj-lipiec 2022 roku, LGD przeprowadziło badanie ankietowe wśród mieszkańców. Respondenci zostali poproszeni o określenie hierarchii ważności spraw dla przyszłości obszaru. Informacje uzyskane zostały podzielone na trzy najważniejsze obszary, na które może mieć wpływ LSR: I. Turystyka i Zielona Gospodarka, II. Przestrzeń i Środowisko oraz III. Społeczeństwo.

Na podstawie warsztatów strategicznych oraz na podstawie przeprowadzonych ankiet zidentyfikowano następujące główne potencjały obszaru (1) i potrzeby rozwojowe (2) oraz szanse (3) i zagrożenia rozwojowe (4) w trzech obszarach wraz ze wskazaniem kierunków działań (5) z zachowaniem zasad wspierania rozwoju społecznego, równości szans, inkluzji, innowacyjnych elementów w kontekście lokalnym, poszanowania środowiska i adaptacji do zmian klimatu.

Tabela 3. Potencjał, potrzeby, szanse i zagrożenia rozwojowe oraz kierunki działań

I. TURYSTYKA I ZIELONA GOSPODARKA		
1. POTENCJAŁY OBSZARU	2. POTRZEBY ROZWOJOWE	5. KIERUNKI DZIAŁAŃ
<ul style="list-style-type: none"> • Sprzyjające warunki do rozwoju turystyki i agroturystyki. • Marka lokalna „Sudecki Świat” i lokalne. • Lokalne firmy i gospodarstwa rolne. • Tereny inwestycyjne pod działalność gospodarczą lub budownictwo mieszkaniowe. • Dostępność produktów i usług świadczonych przez lokalne firmy. 	<ul style="list-style-type: none"> • Pobudzenie przedsiębiorczości w turystyce. • Rozwój istniejących podmiotów gospodarczych, w tym marki lokalnej „Sudecki Świat”. • Dopasowanie produkcji i usług do potrzeb zmieniającego się rynku. • Nawiązywanie i rozwijanie współpracy gospodarczej i współpracy rolników prowadzących działalność pozarolniczą. • Gotowość do wyzwań rynku pracy • Transformacja w kierunku rolnictwa i przemysłu 4.0. • Zielona transformacja. • Miejsca pracy i zmniejszenie stopy bezrobocia. 	<ul style="list-style-type: none"> • Wspieranie rolnictwa poprzez rozwój krótkich łańcuchów żywności. • Wsparcie pozarolniczych funkcji gospodarstw rolnych • Wsparcie dla powstawania start-up’ów. • Wsparcie dla rozwoju lokalnych firm w zakresie turystyki i zielonej gospodarki. • Inwestycje na rzecz rozwoju turystyki.
3. SZANSE ROZWOJOWE	4. ZAGROŻENIA ROZWOJOWE	
<ul style="list-style-type: none"> • Rozwój branży turystycznej i/lub agroturystyki. • Obecne i potencjalne tereny inwestycyjne. • Rozwój rolnictwa ekologicznego i przetwórstwa produktów lokalnych z gospodarstw rolnych. • Wzrost poziomu innowacyjności w obszarze przedsiębiorczości. • Współpraca z innymi podmiotami terytorialnymi w rozwoju usług. • Rosnące zainteresowanie produktami lokalnymi, zwłaszcza zdrową żywnością. 	<ul style="list-style-type: none"> • Bliskość konkurencyjnych i rozwijających się regionów. • Szara strefa w zakresie zatrudnienia. • Niekorzystne przepisy dla rozwoju przedsiębiorstw. 	

II. PRZESTRZEŃ I ŚRODOWISKO		
1. POTENCJAŁY OBSZARU	2. POTRZEBY ROZWOJOWE	5. KIERUNKI DZIAŁAŃ
<ul style="list-style-type: none"> • Korzystne położenie geograficzne – w tym: względem większych ośrodków miejskich, przygraniczne. • Dziedzictwo kulturowe – obiekty zabytkowe. • Surowce naturalne. • Walory przyrodnicze, krajobrazowe i turystyczne. • Liczne świetlice wiejskie. • Istniejąca infrastruktura sportowo-rekreacyjno-kulturowa, turystyczna. 	<ul style="list-style-type: none"> • Ochrona dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego. • Optymalne wykorzystania lokalnych zasobów. • Wytyczanie i utrzymanie szlaków turystycznych. • Wyeksponowanie i oznakowanie atrakcji turystycznych, przyrodniczych, historycznych. • Zagospodarowanie przestrzeni publicznej w stosunku do potrzeb lokalnych. • Adaptacja do zmian klimatu. • Wykorzystanie odnawialnych źródeł energii. • Upowszechnienie małej retencji. • Ekologiczne rozwiązania transportowe. • Miejsca spotkań dla lokalnej społeczności. • Łączność – szerokopasmowy dostęp do Internetu. 	<ul style="list-style-type: none"> • Urządzenie miejsc przestrzeni publicznej z poszanowaniem klimatu i środowiska naturalnego. • Zagospodarowanie miejsc przestrzeni turystycznej dla mieszkańców, turystów, producentów. • Zachowanie dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego.
3. SZANSE ROZWOJOWE	4. ZAGROŻENIA ROZWOJOWE	
<ul style="list-style-type: none"> • Działania w zakresie ochrony środowiska i wykorzystanie zasobów naturalnych. • Modernizacja infrastruktury drogowej, kolejowej i droga S3 • Dostępność środków w Programie Polska-Czechy. • Sąsiedztwo atrakcyjnych turystycznie i zagospodarowanych terenów. • Trend do uprawiania turystyki z dala od zatłoczonych, przeinwestowanych kurortów. 	<ul style="list-style-type: none"> • Klęski żywiołowe, zmiany klimatyczne • Zanieczyszczenie i degradacja środowiska naturalnego. • Bliskość lepiej rozwiniętej infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej poza obszarem LGD (Czechy). • Skomplikowane przepisy dotyczące ochrony zabytków. • Mała konkurencyjność polskich produktów turystycznych na liczących się rynkach. • Zjawisko zanikania obszarów wiejskich. • Słabe skutki programów rządowych wspierających wyrównywanie szans na terenach pokopalnianych. 	

III. SPOŁECZEŃSTWO		
1. POTENCJAŁY OBSZARU	2. POTRZEBY ROZWOJOWE	5. KIERUNKI DZIAŁAŃ
<ul style="list-style-type: none"> • Organizacje pozarządowe. • Kadra pasjonatów i specjalistów. • Wielokulturowe dziedzictwo i tożsamość regionalna. • Współpraca z lokalnymi partnerami. • Rady młodzieżowe i senioralne. • Lokalni społecznicy, artyści, wolontariusze, lokalni patrioci. • Grupy nieformalne, wspólnoty. 	<ul style="list-style-type: none"> • Zaangażowanie ludzi młodych w życie społeczne. • Integracja i wzmacnianie poczucia przynależności. • Rozwijanie kompetencji i umiejętności cyfrowych młodzieży, kobiet, seniorów i osób poszukujących zatrudnienia. • Starzenie się społeczeństwa. • Sąsiedzkie inicjatywy. • Wsparcie liderów lokalnych. • Rozwój bazy sportowo-rekreacyjnej i kulturowej. • Zmniejszenie migracji osób w poszukiwaniu lepszych warunków życia. • Stworzenie systemu opieki nad ludźmi starszymi (m.in. pod kątem domów dziennego pobytu, domów opieki) oraz propozycja oferty spędzania czasu wolnego. • Zorganizowanie opieki nad dziećmi do lat 3. 	<ul style="list-style-type: none"> • Wspieranie liderów lokalnych. • Promowanie aktywnego stylu życia. • Doskonalenie kompetencji zarządzania. • Rozwijanie pasji młodzieży. • Międzypokoleniowe zajęcia edukacyjne. • Edukacja dla cyfryzacji i innowacyjnych technologii. • Wsparcie i aktywizacja seniorów. • Wsparcie i aktywizacja grup osób znajdujących się w niekorzystnej sytuacji określonej w LSR. • Przygotowanie koncepcji SV. • Realizacja zadań ujętych w koncepcji SV.
3. SZANSE ROZWOJOWE	4. ZAGROŻENIA ROZWOJOWE	
<ul style="list-style-type: none"> • Wykorzystanie potencjału wykształconego młodego pokolenia do rozwoju przedsiębiorczości. • Możliwość pozyskania środków na projekty z funduszy krajowych, wspólnotowych przez jsfp, ngo. • Dobre przykłady radzenia sobie z wyzwaniami. • Moda na inteligentną wieś. 	<ul style="list-style-type: none"> • Pogłębiające się wykluczenie społeczne mieszkańców (związane z ich ubóstwem, niskim standardem życia, bezrobociem). • Pogłębiający się proces depopulacji. • Zubożenie społeczeństwa. • Starzejące się społeczeństwo. • Odptyw młodych osób. 	

źródło: opracowanie własne LGD

Wnioski oparte na zestawionych czynnikach sprzyjających i niesprzyjających są następujące:

W odniesieniu do wykorzystania mocnych stron dla najlepszego skorzystania z szans istotne jest m.in.: wzmacnianie aktywności i integracji lokalnych środowisk, doskonalenie kompetencji pozyskiwania środków z różnych źródeł, organizacja wydarzeń, tworzenie okazji do wzajemnego wspierania się i rozwijanie współpracy.

Ograniczanie wpływu słabych stron na zdolność do działania i skorzystania z szans kieruje uwagę m.in. na potrzebę doskonalenia współpracy z jednostkami samorządu terytorialnego, popularyzowanie dobrych praktyk, wzmocnienie potencjału na rzecz rozwoju aktywności młodzieży.

Wykorzystanie szans dotyczy w szczególności rozpoznania możliwości i wzmocnienia gotowości do wykorzystywania nowoczesnych technologii oraz wykorzystania potencjału do rozwoju **turystyki** dla oferowania atrakcyjnych produktów i usług, zwłaszcza sprzyjających ograniczeniu zjawiska zanikania obszarów wiejskich. Zdolność do ograniczenia niekorzystnego wpływu zagrożeń wiąże się z doskonaleniem promocji obszaru i doskonaleniem konkurencyjności produktów i usług, zwłaszcza opartych na wykorzystaniu lokalnych zasobów.

Rekomendacje oparte na analizie potrzeb i potencjału wskazują na doskonalenie wykorzystania lokalnych zasobów w sposób niezakłócający równowagi środowiskowej ani też walorów krajobrazu. Ważne jest przy tym stwarzanie możliwości zagospodarowania energii i kompetencji mieszkańców, a także optymalizowanie wykorzystania obiektów, lokali i urządzeń. Drogą do tego jest animowanie współpracy i wdrażanie bardziej skutecznych i bardziej partycypacyjnych rozwiązań w zarządzaniu i wielopoziomowym rządzeniu. Może temu także służyć stosowanie technologicznych rozwiązań cyfrowych, ułatwiających dbałość o bezpieczeństwo, kontrolę użytkowania i ograniczających koszty obsługi.

2. Określenie grup docelowych szczególnie istotnych z punktu widzenia realizacji LSR.

Grupy docelowe szczególnie istotne z punktu widzenia realizacji LSR zostały określone poprzez szereg spotkań, konsultacji społecznych, warsztatów, fokusów, ale również przez pozyskanie i analizę danych statystycznych z różnych źródeł.

W trakcie tych prac określono grupę docelową: osoby fizyczne w tym, **osoby w niekorzystnej sytuacji** tj. **osoby poszukujące pracy (zarejestrowane w PUP)** oraz **kobiety** mieszkające na obszarach wiejskich.

Problemem jaki przedstawili uczestnicy warsztatów względem **osób poszukujących pracy** to niski poziom wykształcenia, wysokie koszty pracy dla pracodawców, brak poszukiwanych przez pracodawców umiejętności u kandydatów. Bariery dla osób jest też niska mobilność tj. problem z dojazdem do miejscowości gdzie znajduje się zakład pracy.

Głównym problemem **kobiet**, który został zauważony przez uczestników warsztatów, to zbyt słaby udział w życiu gospodarczym. Problem dotyczy w znacznym stopniu powrotu kobiet do pracy po urodzenie dziecka. Wpływ na to ma brak żłobków na terenie LGD Kwiat Lnu, ale także niskie zarobki, które mogłyby pokryć zatrudnienie opiekunki do dziecka. W środowisku wiejskim chęć szybkiego powrotu do pracy zawodowej przez kobiety, to sprzeczność w tradycyjnym wciąż poglądzie na podział ról w rodzinie. Bariery wejścia/powrotu na rynek pracy uwarunkowane są często miejscem zamieszkania, wykształceniem, typem i poziomem kwalifikacji zawodowych oraz pozycją społeczno-zawodową.

Osoby w niekorzystnej sytuacji określone przez LGD Kwiat Lnu uzyskują finansowe wsparcie w zakresie podejmowania pozarolniczej działalności gospodarczej, a także na włączenie społeczne m.in. poprzez warsztaty doskonalenia kompetencji w pozyskaniu pracy.

Drugą grupą docelową są **przedsiębiorcy** zainteresowani rozwijaniem pozarolniczej działalności w zakresie turystyki i zielonej gospodarki, oraz tworzeniem kolejnych miejsc pracy. Z punktu widzenia przedsiębiorców największym problemem jest mało wyspecjalizowana kadra, słabo rozwinięta współpraca między podmiotami gospodarczymi, a także brak możliwości pozyskania wsparcia finansowego na nowoczesne technologie i innowacyjne rozwiązania mające min. wpływ na ochronę środowiska. Przedsiębiorcy uzyskują finansowe wsparcie poprzez rozwój przedsiębiorczości w tym rozwój turystyki lub zielonej gospodarki.

Kolejną grupą docelową z punktu widzenia LSR są **rolnicy**. W trakcie trwania fokusów dedykowanych dla tej grupy zdecydowanym problemem jaki się pojawiał, to brak następców zainteresowanych przejęciem gospodarstwa

rolnego i prowadzeniem go w przyszłości. Młodsze pokolenia wybierają życie w mieście, często poprzedzone uzyskaniem wykształcenia niezwiązanego z rolnictwem. Kolejnymi problemami jakie wymieniali przedstawiciele tej grupy, to niesprzyjająca pogoda, niskie ceny sprzedaży produktów rolnych i rosnące koszty produkcji. Rolnikom brakuje siły przetargowej i alternatywnych dróg dostępu do konsumentów. Lokalnym producentom, którzy już utworzyli krótkie łańcuch dostaw żywnościowych potrzebny jest jego rozwój i szeroko pojęta promocja.

Dla rolników LGD Kwiat Lnu przewiduje wsparcie w zakresie rozwoju pozarolniczych funkcji małych gospodarstw rolnych w szczególności: gospodarstw agroturystycznych, zagród edukacyjnych, tworzenie i rozwój krótkich łańcuchów żywnościowych. Takie zakreśy wsparcia mają wpływ na atrakcyjność turystyczną obszaru. Na uwagę będą zasługiwały warsztaty, wyjazdy studyjne i czerpanie doświadczenia od partnerów.

Dużo uwagi uczestnicy konsultacji poświęcili potrzebie integrowania wysiłków na rzecz zaangażowania ludzi w życie społeczne. Potrzeba integracji i wzmacniania poczucia przynależności do grupy wiąże się z rozwijaniem uczestnictwa i współdziałania. Pobudzanie aktywności lokalnych środowisk dotyczy wszystkich, jednak szczególnie ważną grupą jest **młodzież**. Potrzeby tej grup dotyczą uczestnictwa w zajęciach rozwijających kompetencje lub angażowania się w działania dające możliwość zdobywania doświadczenia. Ograniczone poczucie wpływu na decyzję i na kształtowanie otoczenia, które to wynikają z sondażu opinii, skłania do organizowania młodzieżowej aktywności, tak, by pozostał trwały, istotny ślad działań młodych mieszkańców w pobliżu miejsca zamieszkania. Aktywność lokalnych środowisk wiąże się także z promowaniem i wspierania koncepcji zdrowego i aktywnego starzenia się.

Seniorzy, którzy stanowią kolejną ważną grupę potrzebują nie tylko spotkań, ale też zachęt do zaangażowania w życie publiczne, społeczne, we własną i sąsiedzką aktywność. Niektórym z nich potrzebna jest opieka, która nie ma charakteru instytucjonalnego, a opiera się na sąsiedzkich inicjatywach, wolontariacie, wzajemnej pomocy. Seniorzy potrzebują łatwiejszego dostępu do usług ułatwiających życie, ale także do kultury. Usługi rozumiane są nie tylko jako publiczne (finansowane przez budżet), ale także usługi komercyjne (w ofercie lokalnych firm), usługi pro bono albo też wolontariat. Wzajemna forma świadczenia usług jest jedną z opcji rekomendowanych podczas konsultacji. Wszystkie te i inne działania wymagają jednak animacji, prowadzącej do partnerskich uzgodnień.

Dla osób młodych i seniorów LGD Kwiat Lnu udzieli wsparcia na włączenie społeczne tych grup m.in. poprzez udział w szkoleniach, kampaniach, edukację itp., a także na poprawę dostępu do małej infrastruktury odpowiadającej na ich potrzeby. Kolejne obszary wsparcia to podejmowania i rozwój działalności gospodarczej.

Mieszkańcy wsi są wskazani jako grupa docelowa w LSR. Mają oni często o wiele trudniejsze życie niż osoby mieszkające w miastach. Jednym z ważnych problemów jakie wymieniali to wysoka stopa bezrobocia w regionie. Kolejnym problemem jaki zauważyli mieszkańcy, to brak lub słabo zmodernizowana infrastruktura publiczna. Grupa ta chce, aby ich „małe ojczyzny” były powodem do dumy, ukazywały zarówno piękno turystyczne, ale i historyczne. Społeczność lokalna zwraca też uwagę na negatywny wpływ wynikający ze zmian klimatycznych i idącą za tym potrzebę zaangażowania się w działania na rzecz ochrony środowiska. W odpowiedzi LGD Kwiat Lnu przewiduje wsparcie finansowe w ramach LSR.

Mieszkańcy, którzy uczestniczyli na każdym szczelnie konsultacji społecznych odnieśli się do opinii **turystów**, którzy odwiedzają nasz region. Wielokrotnie od nich słyszeli, że problemem jest niewystarczający dostęp do oferty noclegowej i gastronomicznej oraz słabo rozwinięta infrastruktura turystyczna np.: szlaki rowerowe, wiaty oraz miejsca odpoczynku dla turysty. Dla poprawy tego stanu w LSR zaplanowano konkursy na poprawę infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej, rewitalizację zabytków, a także rozwój ekoturystyki np.: budowę lub rozbudowę baz noclegowych, zagród edukacyjnych, agroturystyki itp.

Istotną grupą docelową są **organizacje społeczne oraz społeczni liderzy**. Problemami organizacji wskazanymi podczas fokusów jest małe wsparcia ze strony władz lokalnych, problemy z finansowaniem działań oraz zawitości prawne. Organizacje potrzebują też społeczników, którzy często wykonują pracę za darmo w swoim wolnym czasie, poza pracą zawodową. Najczęstszym problemem jest „wypalenie się” liderów społecznych, zbyt małe zaangażowanie się mieszkańców oraz brak następcy lokalnego społecznika. Uczestnicy konsultacji określili również, że

zagospodarowanie przestrzeni publicznej, infrastruktury turystycznej, obiektów dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego jest niewystarczające i wymaga doinwestowania w miejscowościach, gdzie występują takie braki. LGD Kwiat Lnu przewiduje wsparcie na poprawę dostępu do małej infrastruktury, przygotowanie koncepcji SV i realizację zadań ujętych w koncepcji SV, ochrony dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego, a także organizowanie warsztatów podnoszących wiedzę i kompetencje. W tych obszarach o dofinansowanie będą mogły ubiegać się: KGW, NGO, jednostki sektora finansów publicznych.

3. Analiza, w jaki sposób LGD może wesprzeć zarówno lokalne, jak i ponadlokalne inicjatywy, szczególnie uwzględniając wdrażanie pozostałych instrumentów terytorialnych na danym obszarze.

Lokalna Grupa Działania, jako instrument wspierający rozwój terytorialny poprzez współpracę z różnymi podmiotami i wpływ na rozwój obszaru objętego swoim działaniem, może wesprzeć zarówno lokalne jak i ponadlokalne inicjatywy w istotnych dla siebie obszarach, ujętych w Lokalnej Strategii Rozwoju. Obecne, zaawansowane formy współpracy, wypracowane przez 17 lat partnerstwa, przynoszą wiele wartości dodanych w postaci realizacji projektów dopasowanych do miejscowych potrzeb, wzmacniających kapitał społeczny, bazujących na zasobach endogenicznych. Uwzględniając wdrażanie pozostałych instrumentów terytorialnych, w oparciu o skoordynowane i zrównoważone wykorzystanie wspólnych zasobów, Lokalna Grupa Działania uzupełni i wesprze rozwój najistotniejszych obszarów takich jak przedsiębiorczość, środowisko, kultura i, kapitał ludzki czy rozwój cyfrowy, przyczyniając się do zrównoważonego rozwoju obszaru, objętego swoim działaniem. Wspieranie lokalnych i ponadlokalnych inicjatyw będzie odbywało się poprzez aktywizowanie interesariuszy i angażowanie/włączanie ich we wspólne przedsięwzięcia, wspieranie tworzenia sieci kontaktów, współpracę z miejscowymi partnerami, inspirowanie do innowacyjnego podejścia oraz zwiększania dostępności. Współpraca i partnerstwo, wzajemne uzupełnianie się i koordynowanie działań stają się coraz bardziej znaczącym elementem rozwoju terytorialnego oraz kluczowym czynnikiem wpływającym na długoterminowy i zrównoważony wzrost gospodarczy obszaru.

Obszary tematyczne istotne z punktu widzenia realizacji LSR

a) zagospodarowanie przestrzenne

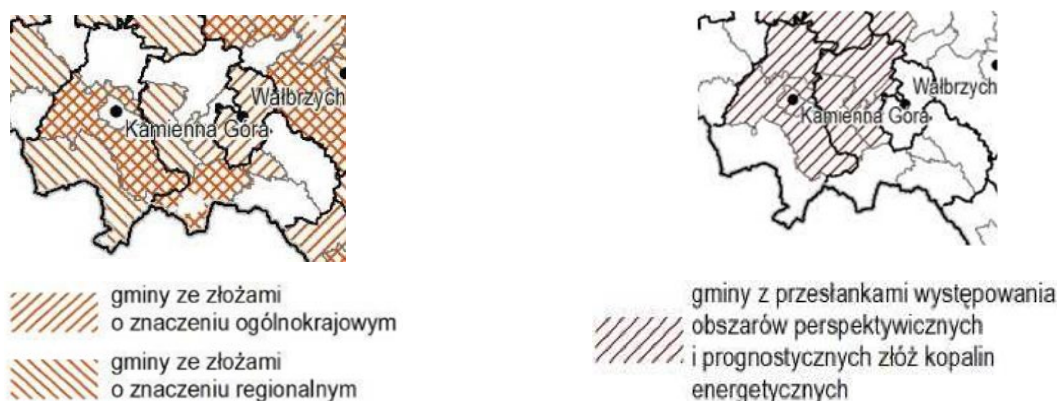
Zagospodarowanie przestrzenne obszaru objętego strategią jest ekstensywne. Występują ograniczenia wynikające z konieczności ochrony cennych terenów przyrodniczych i krajobrazu. Jest to obszar o położeniu pomiędzy dwoma miastami o najsilniej zaznaczającej się utracie funkcji: Jelenią Górą i Wałbrzychem. W ramach miejskich obszarów funkcjonalnych są planowane działania planistyczne służące przywróceniu i utrwaleniu ładu przestrzennego¹. Część obszaru objętego lokalną strategią rozwoju LGD Kwiat Lnu leży w obrębie miejskiego obszaru funkcjonalnego ośrodka regionalnego – Wałbrzycha.

Rysunek 3. Miejskie obszary funkcjonalne i gminy na obszarze LGD należące do wałbrzyskiego miejskiego obszaru funkcjonalnego

¹ Raport o stanie zagospodarowania przestrzennego i rozwoju społeczno-gospodarczym województwa dolnośląskiego, Instytut Rozwoju Terytorialnego, Wrocław, 2021, s. 52.

Obszar LSR jest również objęty strategią aglomeracji wałbrzyskiej (dotyczy to ośmiu spośród dziewięciu gmin)². Czynnikiem rozwoju na tym obszarze jest wykorzystanie naturalnych zasobów sprzyjających rozwojowi turystyki oraz przemysłowi wydobywczemu (Szczawno-Zdrój, Boguszów-Gorce, Czarny Bór oraz Mieroszów). Kluczowe atuty atrakcyjności inwestycyjnej aglomeracji obejmują infrastrukturę transportową i logistyczną, infrastrukturę telekomunikacyjną. Istotnym uwarunkowaniem jest występowanie kopalin o znaczeniu regionalnym bądź krajowym. W granicach objętych lokalną strategią rozwoju są również przesłanki występowania obszarów perspektywicznych i prognostycznych złóż kopalin³.

Rysunek 4. Zagospodarowanie przestrzenne

Spośród 67 sołectw z terenu LGD aż 29 jest zaangażowanych w Program Odnowy Dolnośląskiej Wsi. Oddolne inicjatywy najczęściej dotyczą zagospodarowania przestrzeni publicznej (np.: wiaty, ławki, kosze), podniesienia atrakcyjności turystycznej (tablice informacyjne, witacze itd.). Przestrzeń publiczna i turystyczna jest ważnym aspektem dla mieszkańców obszaru w kontekście społecznym i gospodarczym.

b) stan infrastruktury

Stan infrastruktury w kontekście kompleksowego procesu społecznego będącego istotą rewitalizacji dotyczy różnych kontekstów. Niektóre z obiektów wymagają remontów lub adaptacji dla osób z niepełnosprawnością lub wyposażenia w nowoczesny sprzęt i dostęp do dobrego Internetu.

Stan niektórych obiektów, w tym objętych różnymi formami ochrony konserwatorskiej, wymaga remontów lub modernizacji. Istotna jest także rewitalizacja publicznych miejsc i przestrzeni sprzyjającej wzmocnieniu identyfikacji z miejscem (odmieniającej się przy zaangażowaniu mieszkańców) oraz służącej spotkaniom i wypoczynkowi. Na deficyt takich miejsc zwracali uwagę uczestnicy konsultacji społecznych. Ciekawym przykładem wyzwań rewitalizacji z udziałem mieszkańców jest podwórkowa akcja animacyjno - porządkowa „Twórcze Pogotowie Podwórkowe – ożywiamy swoje bramy!” w **Boguszowie-Gorcach** – gminie wskazanej na **liście gmin zagrożonych trwałą marginalizacją**

c) charakterystyka gospodarki/przedsiębiorczości

Liczba zarejestrowanych podmiotów na obszarze LGD na koniec 2020 r. w systemie REGON wyniosła 9.110, co oznacza wzrost ich liczby o 233 w stosunku do roku 2019. Ponad 97% to podmioty zatrudniające do 9 pracowników. Na obszarze są trzy podmioty (gmina miejska i wiejska Kamienna Góra oraz Szczawno-Zdrój) zatrudniające od 250-999 pracowników oraz jeden podmiot z terenu gminy miasta Kamienna Góra zatrudniający 1000 i więcej

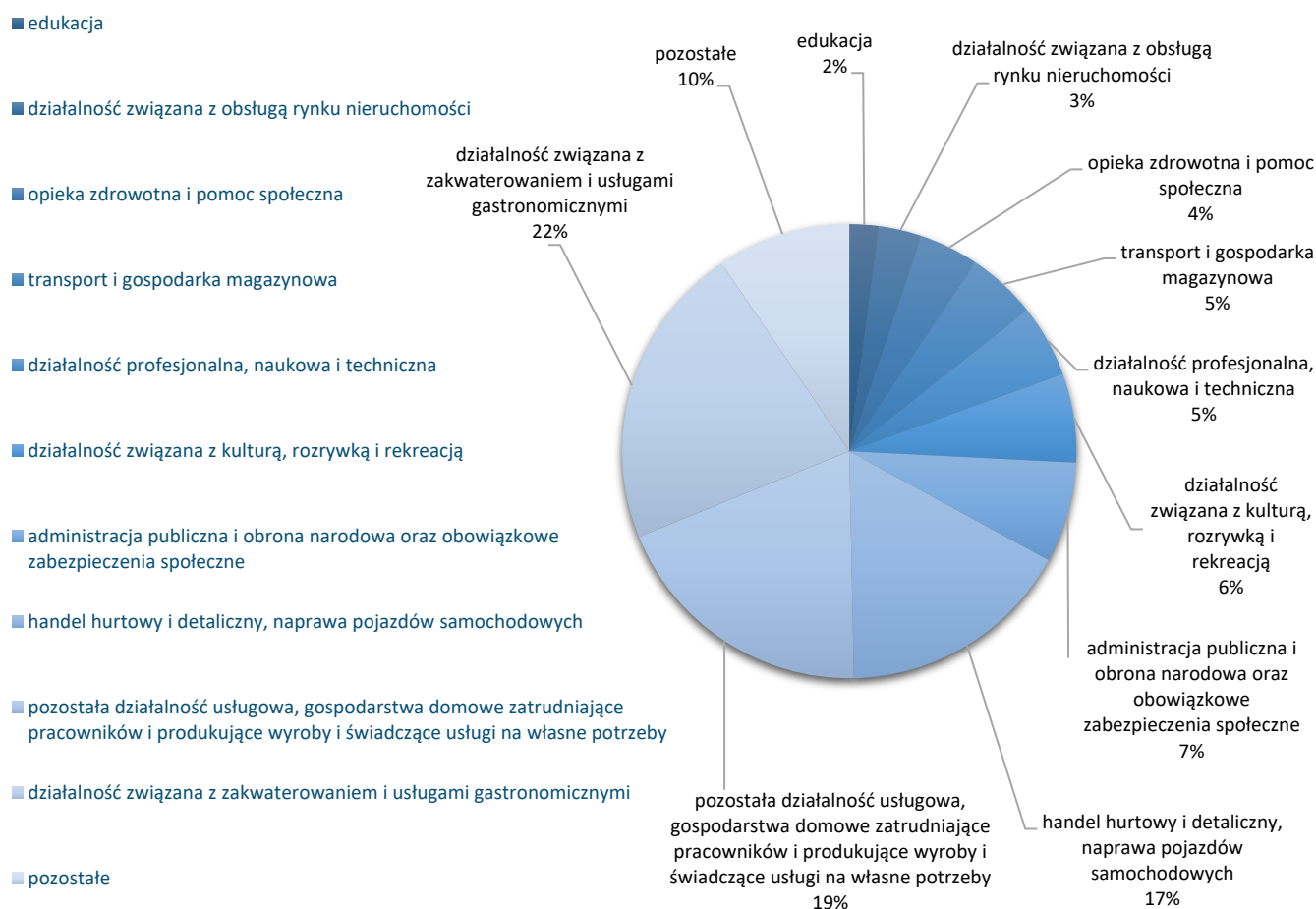
² Strategia zintegrowanych inwestycji terytorialnych aglomeracji wałbrzyskiej, 2018.

³ Plan zagospodarowania przestrzennego woj. dolnośląskiego, Wrocław, 2020, s. 48.

pracowników. **Udział przedsiębiorstw zatrudniających mniej niż 50 pracowników na obszarze LSR w liczbie mieszkańców LSR według stanu na koniec 2020 r. wyliczony wg wzoru MRIRW wnosi 2,1.**

Na obszarze LGD przeważają osoby prowadzące działalność gospodarczą w tym samozatrudnienie. Najwięcej osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców funkcjonuje na terenie gminy Szczawno-Zdrój (1.446) oraz Stare Bogaczowice (878), najmniej na terenie gminy Boguszów-Gorce (552). Średnia dla obszaru LGD w 2020 r. wynosi 791 podmiotów na 10 tys. mieszkańców i jest niższa od średniej zarówno dla województwa dolnośląskiego (896) i Polski (873).

Zróżnicowana gospodarka obszaru LGD Kwiat Lnu przejawia się w najwyższym stopniu w działalności związanej z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi (22%), pozostałą działalnością usługową (19%) oraz handlem hurtowym i detalicznym, naprawą pojazdów samochodowych (17%).

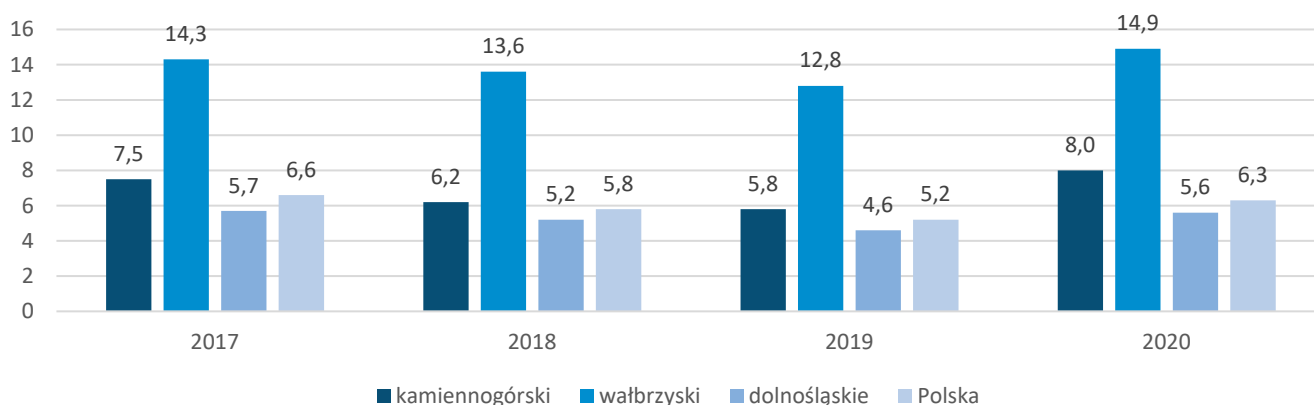
Wykres 8. Dominujące działy gospodarki – opracowanie własne LGD

Pod względem gospodarczym obszar LGD jest zróżnicowany z powodu braku wiodącej gałęzi gospodarczej. Obszar w całości nie wykorzystuje swojego potencjału zasobów naturalnych i ludzkich oraz położenia geograficznego. Analizując aspekty gospodarczo-społeczne LGD **koncentruje się na sektorze turystycznym** ze względu na potencjał i możliwości wzrostu gospodarczego, a co za tym idzie, wzrostu zatrudnienia. Przedsiębiorcy zwracają również uwagę na zdekapitalizowany majątek firm wymagający znacznych nakładów finansowych. Głównym działaniem LGD będzie pomoc w zakresie finansowania podejmowania pozarolniczej działalności gospodarczej oraz rozwijania i unowocześniania przedsiębiorstw w tym rozwoju biogospodarki oraz tak zwanej **zielonej gospodarki**. Wsparcie merytoryczne, jak i finansowe będzie kontynuacją dotychczasowych działań LGD w zakresie szeroko pojętego **rozwoju turystyki**. Jest to potencjał dający możliwość gospodarczego rozwoju obszaru.

d) rynek pracy

Na obszarze objętym LSR stopa bezrobocia w 2020 r. wynosiła 11,4% (przy 5,6% w województwie i 6,3% w kraju). Stopa bezrobocia w 2020 r. wyniosła w powiecie wałbrzyskim 14,9% i kamiennogórskim 8,0%, co stanowi najwyższą wartość w stosunku do lat poprzednich.

Stopa bezrobocia (%) w powiatach obejmujących obszar LGD Kwiat Lnu w latach 2017-2020 (BDL GUS)

Wykres 9. Stopa bezrobocia w powiatach - *opracowanie własne LGD*

Według GUS na koniec roku 2020 w powiatowych urzędach pracy zarejestrowanych było 2 280 bezrobotnych, to o 467 osób więcej niż roku 2019. Liczba osób w wieku produkcyjnym wyniosła 47 987, zaś w wieku nieprodukcyjnym 31 451 osób. **Udział liczby osób w wieku nieprodukcyjnym na obszarze LSR w liczbie mieszkańców obszaru LGD według stanu na koniec 2020 r. wyliczony wg wzoru MRiRW wyniósł 4,2.**

Wśród osób zarejestrowanych w urzędach pracy na koniec 2020 r. **przeważały kobiety, osoby długotrwale bezrobotne, osoby o niskich kwalifikacjach zawodowych, a także osoby poniżej 25 roku życia oraz powyżej 55 roku życia.** W strukturze regionalnego bezrobocia niekorzystnie rysuje się **sytuacja bezrobotnych kobiet.** Pozycja kobiet na rynku pracy jest trudna, a liczba bezrobotnych z roku na rok się zwiększa; w 2020 r. wyniosła 1 194 osoby, co stanowi 52% ogółu bezrobotnych. Na koniec 2020 r. 298 osób (w tym 189 kobiet) rejestrujące się jako bezrobotne były **poniżej 25 roku życia**, co stanowi 13% ogółu. Liczba osób długotrwale bezrobotnych wyniosła 911 (w tym 524 kobiety), co stanowi 40%, a liczba bezrobotnych **powyżej 55 roku życia** – 587 (w tym 147 kobiet) – 25% ogółu osób bezrobotnych. **Udział liczby bezrobotnych zarejestrowanych na obszarze LSR w liczbie ludności w wieku produkcyjnym na obszarze objętym LSR według stanu na koniec 2020 r. wyliczony wg wzoru MRiRW wynosi 3,4.** Stosunkowo wysoka stopa bezrobocia wpływa także na niezbyt wysoki dochód podatkowy na obszarze LSR. Średnia arytmetyczna **wskaźnika G gmin objętych obszarem LSR według stanu na koniec 2020 r. wynosiła 2,6.**

e) działalność sektora społecznego

Zaangażowanie mieszkańców w sprawy publiczne przejawia się między innymi w działalności organizacji pozarządowych, uczestnictwie w kulturze, frekwencji wyborczej oraz zaangażowaniu w decyzje w gminach i sołectwach. Na obszarze LGD Kwiat Lnu działają stowarzyszenia i fundacje podejmujące inicjatywy na rzecz rozwoju miejscowości lub gminnej wspólnoty. Na koniec 2022 r. na obszarze LGD działało 343 organizacji pozarządowych w tym 15 kół gospodyń wiejskich i 27 ochotniczych straży pożarnych. Działalność organizacji dotyczy m.in. dbania o zdrowie, udzielanie wsparcia osobom niepełnosprawnym, prowadzona jest działalność w sferze kultury, edukacji, ochrony i promowania dziedzictwa kulturowego. Społecznicy angażują się też w ochronę środowiska, organizację turystyki, rekreacji i sportu. Aktywne organizacje pozarządowe są dobrze przygotowane do pozyskiwania środków

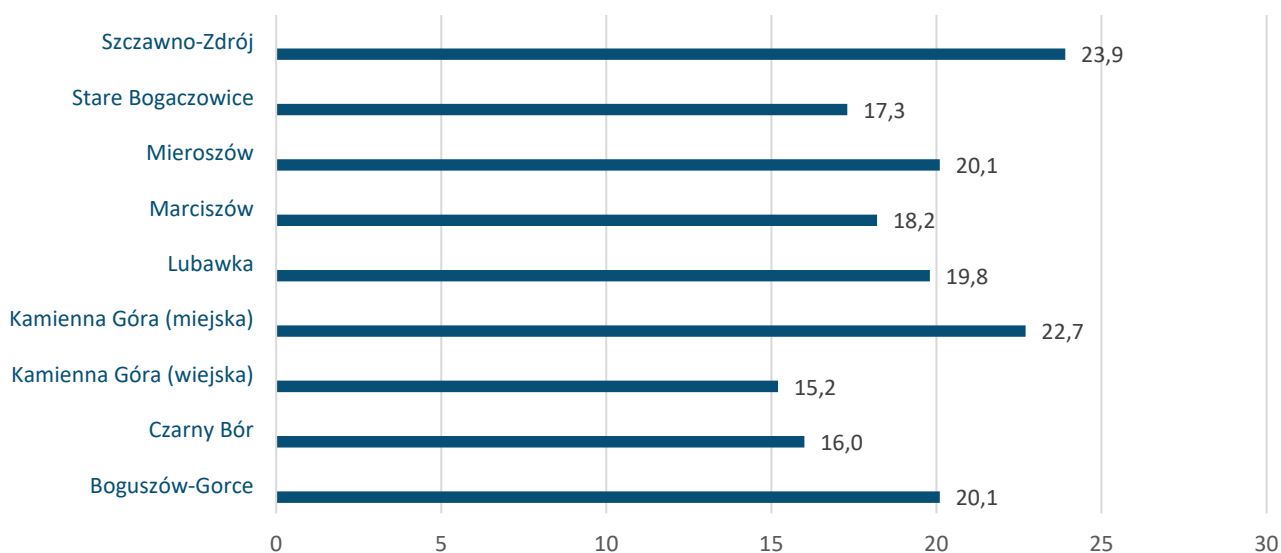
zewnątrznych, jednak są organizacje, które nadal tego wsparcia potrzebują. Między innymi z programu „Działaj Lokalnie” w latach 2006-2022 zrealizowano 214 projektów oraz ze środków EFFROW, co potwierdza ilość 70 zrealizowanych wniosków ze środków z programu Leader PROW 2014-2020. Podczas badania fokusowego dla NGO zorganizowanego w trakcie tworzenia LSR na lata 2023-2027, liderzy zadeklarowali gotowość i chęć w sięganiu po środki finansowe i realizację różnych przedsięwzięć w celu rozwiązywania problemów lokalnych. Działania animacyjne LGD skierowane będą do wsparcia sektora pozarządowego w zakresie wsparcia wolontariatu i liderów społecznych.

Obszar LGD jest niewystarczająco rozwinięty jeżeli chodzi o działalność kulturalno-artystyczną. Ważnym elementem w tej dziedzinie jest działalność 8 ośrodków kultury. Na obszarze LGD rozwija się infrastruktura społeczna, w tym świetlice wiejskie, place zabaw, siłownie zewnętrzne itp., jednakże zagospodarowanie przestrzeni publicznej w stosunku do potrzeb lokalnych jest niewystarczająca. Prace ośrodków kultury wspierają świetlice wiejskie będące miejscem spotkań, organizacji imprez kulturalnych i towarzyskich mieszkańców, niemniej jednak oferta zajęć nadal jest niedostateczna dla dzieci, młodzieży i seniorów. Obok nich bardzo ważnymi animatorami kultury regionu są szkoły, przy których działają różne koła zainteresowań. **LGD Kwiat Lnu zwraca szczególną uwagę na włączenie społeczne osób młodych, seniorów, osób w niekorzystnej sytuacji oraz liderów społecznych, dedykując tym grupom wsparcie finansowe przewidziane w LSR.**

f) problemy społeczne, ze szczególnym uwzględnieniem problemów ubóstwa i wykluczenia społecznego

Na obszarze LGD Kwiat Lnu problemy społeczne związane są z ubóstwem i deprawacją. Występuje ubóstwo rodzin, które osiągają małe dochody. Rośnie współczynnik obciążenia demograficznego, w 2020 r. najwyższy jego wymiar odnotowano w gminie Szczawno-Zdrój (23,9), a najniższy (15,2) w gminie wiejskiej Kamienna Góra. Taka tendencja jest przewidywana także na kolejne lata.

Współczynnik obciążenia demograficznego

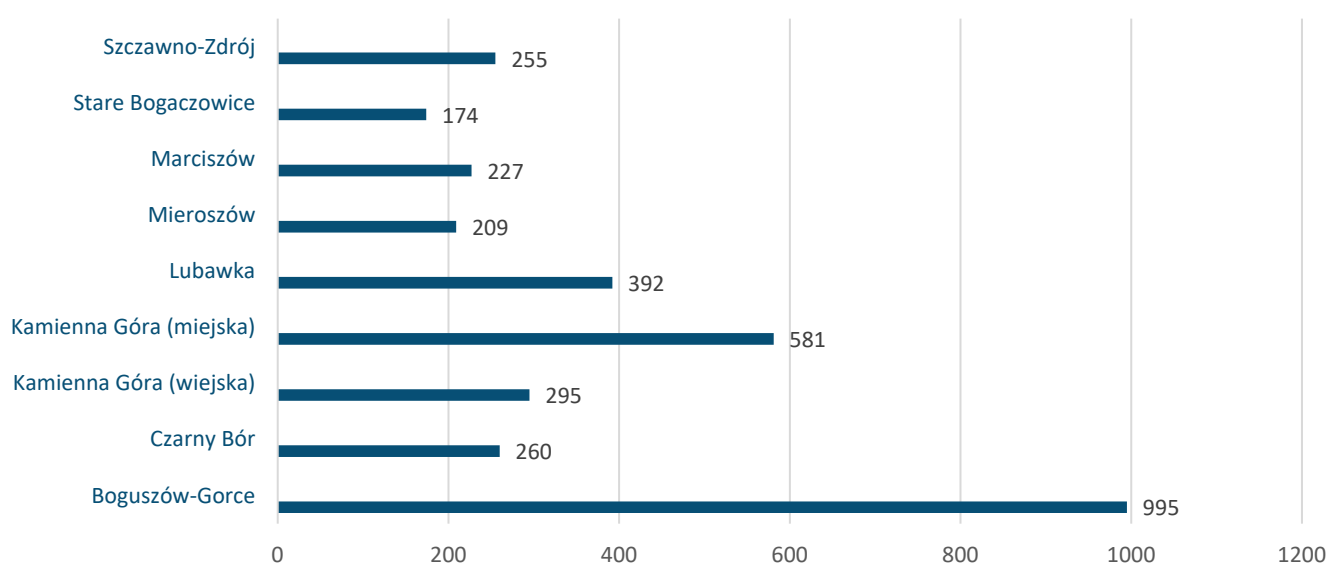
Wykres 10. Współczynnik obciążenia demograficznego - *opracowanie własne LGD*

Zmiany demograficzne są związane ze wydłużaniem się życia i wyludnianiem się. Przyszłość obszarów wiejskich zależy w dużej mierze od zdolności do promowania aktywnego starzenia się i zdolności do wykorzystywania szans tzw. srebrnej gospodarki. Aktywność osób w starszym wieku sprzyja zdrowiu, wzmacnia samodzielność, wnosi cenny wkład dzięki wykorzystywaniu kompetencji seniorów, a nawet samej ich obecności, co może mieć istotne znaczenie dla ograniczania uciążliwej samotności. Aktywności seniorów sprzyja oferowanie im produktów i usług,

których poszukują i w sposób, który jest dla nich przyjazny. Wiele takich inicjatyw było zgłaszanych w trakcie lokalnych konsultacji i będą one podejmowane w ramach zaplanowanej strategii. Z kolei organizowanie aktywności młodzieży w sposób wzmacniający jej poczucie lokalnej identyfikacji, wpływu i więzi z „krajem dzieciństwa” jest sprawdzonym sposobem na zwiększenia skali „powrotów” po zakończeniu edukacji poza miejscem zamieszkania. To także ma wpływ na ograniczenie wzrostowej tendencji współczynnika obciążenia demograficznego.

W okresie 2015-2020 zmalała liczba osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej o 39%. W roku 2020 r. na podstawie GUS z pomocy społecznej skorzystało 3388 osób z obszaru LGD, najwyższy procentowy udział występował w gminie Boguszów-Gorce (6,78%), a najniższy w gminie miejskiej Kamienna Góra (3,21%). Ten trend, występujący na terenie całego kraju, nie odzwierciedla jednak w pełni charakteru zagrożeń wykluczeniem społecznym.

Osoby korzystające z pomocy społecznej (2020,GUS)

Wykres 11. Osoby korzystające z pomocy społecznej - *opracowanie własne LGD*

Szczególnie zagrożenia dotyczą młodego pokolenia – dzieci i młodzieży. Czynniki opisane w raporcie z badania odnoszącego się do równego traktowania dzieci i młodzieży z obszarów wiejskich w kraju znajdują potwierdzenie w zidentyfikowanych potrzebach na obszarze LGD Kwiat Lnu. Niewielki odsetek młodych osób korzysta z zajęć pozalekcyjnych (mniejszy niż w miastach). Młodzi nie odczuwają gotowości do wsparcia ze strony nauczycieli, pracowników publicznych czy też przedstawicieli kościoła. Młodzi mieszkańcy obszarów wiejskich nie mają poczucia wpływu na sprawy lokalne. Młodemu ludziom towarzyszy też lęk, który powstrzymuje ich przed aktywnością jako rodzajem postępowania, które odbiega od lokalnego *habitusu* (uznanego społecznie wzorca postępowania)⁴ – zwracali na to uwagę uczestnicy konsultacji w niektórych gminach. Także osoby starsze odczuwają zagrożenie wykluczeniem, którego przyczyną jest poczucie osamotnienia, nieporadności, braku możliwości zwrócenia się o pomoc w razie potrzeby. Wskaźnik odnoszący się do środowiskowej pomocy społecznej na obszarze LSR, wynikający z udziału liczby osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej na obszarze LSR w liczbie mieszkańców obszaru objętego LSR według stanu na koniec 2020 r., wyliczony według wzoru MRiRW wynosił 3,9.

⁴ „Równe traktowanie dzieci i młodzieży z obszarów wiejskich (w tym dzieci i młodzieży z niepełnosprawnościami) w dostępie do usług społecznych, zdrowotnych, edukacyjnych, sportowych i kulturalnych”, Centrum Doradztwa Rolniczego, Kraków, 2020.

g) podejście LGD do kwestii przestrzegania zasady równości szans i niedyskryminacji, zasady równości kobiet i mężczyzn

Równość szans w praktyce zarządzania lokalną strategią rozwoju będzie uwzględniana zgodnie z zaleceniami europejskimi i krajowymi. Podejście LGD Kwiat Lnu jest w szczególności oparte na zaleceniach zawartych w „Wytycznych dotyczących realizacji zasad równościowych w ramach funduszy unijnych na lata 2021-2027” oraz w „Krajowym Programie Działań na rzecz Równego Traktowania na lata 2022-2030”. Zapewnienie równości szans opiera się na uznaniu równości wszystkich osób wobec prawa i na zasadzie niedyskryminacji. Ze względu na niską świadomość społeczną w zakresie równego traktowania, wynikającą nie tylko z deficytu wiedzy, ale też z bezkrytycznego naśladowania wzorców zaszczyconych w środowisku, LGD skupi się na rozwijaniu świadomości dotyczącej równości i przejawów działań zaburzających równość. W publikacjach oraz w trakcie spotkań z lokalnymi środowiskami LGD Kwiat Lnu zamierza przede wszystkim wskazywać na znaczenie równości szans oraz na mimowolne przejawy postępowania, które mogą je zaburzać. Szczególne znaczenie będzie miało zwracanie uwagi na niedyskryminujący język, a także uświadomienie mieszkańcom i podmiotom na terenie LGD Kwiat Lnu nieuniknionej różnorodności, która wymaga zaakceptowania.

W trakcie społecznych konsultacji pojawiały się argumenty uznające w niewystarczającym stopniu potrzebę działania na rzecz wyrównywania szans. Tymczasem na terenie objętym LSR funkcjonują osoby, które znajdują się w niekorzystnej sytuacji i mogą mieć utrudniony dostęp do dóbr i usług, od których zależy jakość życia. Dotyczy to w szczególności dzieci, młodzieży, osób starszych, kobiet i mężczyzn, osób z niepełnosprawnością, a także osób znajdujących się w niekorzystnej sytuacji m.in. ze względu na czasową lub długotrwałą nieaktywność na rynku pracy lub osiągające niskie dochody z niewielkich gospodarstw rolnych. Przyczyną ograniczenia szans może być niskie wykształcenie bądź ograniczona znajomość języka z powodu przynależności do innej narodowości.

LGD Kwiat Lnu **zamierza prowadzić na rzecz równości szans m.in.:**

- działania w celu aktywizacji osób starszych i młodych,
- działania likwidujące bariery architektoniczne dla osób z niepełnosprawnością,
- przygotowywanie i udostępnianie najbardziej podstawowych informacji w zrozumiałym prostym języku,
- planowanie spotkań w sposób umożliwiający godzenie życia prywatnego i zaangażowania społecznego,
- udzielanie szczególnego wsparcia osobom niepełnosprawnym, opiekującym się dziećmi – podczas ich uczestnictwa w spotkaniach organizowanych przez LGD lub podczas korzystania z doradztwa w biurze LGD.

Oddzielnym aspektem wspierania równości szans będzie ukierunkowanie działań na rzecz organizacji zajęć rozwijających kompetencje cyfrowe, co ograniczy narażenie niektórych osób na wykluczenie w tej dziedzinie.

h) dziedzictwo kulturowe/zabytki

Wśród najcenniejszych zabytków na terenie LGD Kwiat Lnu znajduje się barokowy zespół pocysterski w Krzeszowie. Wyjątkowe walory kulturowe reprezentują również Domy Tkaczy Śląskich w Chełmsku Śląskim tworzące zespół złożony z dwunastu domów wzniesionych dla tkaczy na początku XVIII wieku. Drewniana konstrukcja domów podcieniowych z dachami krytymi gontem, tworzy niepowtarzalny kompleks architektoniczny. Charakterystyczne dla obszaru LGD są liczne kapliczki przydrożne i słupy maryjne oraz rzeźby świętych (m.in. św. Nepomucena, św. Floriana, św. Anny) stawiane tu w XVII oraz XVIII w. Z czasów średniowiecza pozostały wyjątkowe krzyże pokutne – relikty ówczesnego systemu prawnego. Jedyny w swoim rodzaju stół sędziowski – relikwiera prawa średniowiecznego znajduje się w Kochanowie, to także unikat na skalę Polski. W wielu wsiach pozostała charakterystyczna zabudowa: domy przystępowe, mur pruski i niskie chaty ze stromymi dachami, tak wyjątkowe w Karkonoszach. W Uniemyślu znajduje się pochodząca z XVII w. Karczma Sądowa. W Rybnicy Leśnej można znaleźć drewniany kościół z końca XVI w., przykład wiejskiej sztuki sakralnej. Interesujący jest także ratusz znajdujący się w Boguszowie-Gorcach, który jest najwyższym położonym ratuszem w Polsce. Należy też wspomnieć o Szybie Witold – części dawnego kompleksu kopalnianego. Dziś można tu poznać historię górnictwa i obejrzeć okolice z platformy widokowej. Poruszając się

szlakami pieszymi można zauważyć pamiętające XVIII w. kamienne oznaczenia włości, głównie cysterskich oraz kamienne oznaczenia drogowe z XIX wieku, kiedy to rozwijał się dynamicznie ruch turystyczny. Do cennych zabytków należą obiekty w uzdrowisku Szczawno-Zdrój: Pijalnia Wód Mineralnych wybudowana ok. 1820 r., Dom Zdrojowy powstały na przełomie lat 1909-1910, piękny budynek Teatru Zdrojowego. Zachwycający jest układ zabudowy Sokołowska – dawnego uzdrowiska zwanego śląskim Davos położonego w malowniczych Górach Suchych. Najokazalszym budynkiem tego uzdrowiska jest dawne sanatorium dr Brehmera o powojennej nazwie Grunwald oraz cerkiew św. Michała Archanioła powstała na potrzeby prawosławnych kuracjuszy., a zaprojektowana przez jednego z najlepszych architektów Karla Grossera. Natomiast w gminie Czarny Bór możemy zobaczyć ruiny zamku Lubno, unikalnego w skali regionu zamku typu nizinnego znajdującego się w dolinie Lesku oraz prawdopodobnie najstarszą gastronomię w regionie tj. Karcznię Kamienną, gdzie jadał między innymi podróżujący po Śląsku niemiecki poeta J.W. Goethe. W Strudze nad niewielką rzeką Czyżynką znajduje się czteroskrzydłowy pałac wzniesiony ok. 1565r. jako dwór obronny dla Abrahama von Czettritz. Kryje w sobie średniowieczny ślad wieży rycerskiej, renesansowe krużganki i barokowe sale. Za ruinami kościoła ewangelickiego w Gostkowie znajduje się dawny cmentarz poewangelicki, jeden z najokazalszych i wspaniale odnowiony. W Marciszowie obejrzymy gotycki kościół św. Katarzyny z XIV w. a w jego elewacji zespół renesansowych kamiennych płyt nagrobnych rodu von Zedlitz. Tych, w okolicy nie brakuje. Miłośnicy całopostaciowych płyt nagrobnych mają ich ogromny wybór, łącznie z największym zespołem sepulkralnym rodu von Schaffgotsch w Raszowie. Jedną z najpiękniejszych rezydencji w okolicy jest XVI w. pałac w Ciechanowicach, który daje początek długiego szlaku pałaców Doliny Bobru. Kamiennogórski rynek otaczają zabytkowe kamienice. W jednej z najciekawszych znajduje się Muzeum Tkactwa, jakże istotnego dla tego regionu, a w którym mieściła się Loża Masońska.

i) obszary atrakcyjne turystycznie oraz wskazanie potencjału dla rozwoju turystyki

Obszar LGD Kwiat Lnu wyróżnia się interesującym krajobrazem i cennymi obszarami przyrodniczymi. Trasy biegowe, wyciągi narciarskie, szlaki piesze, rowerowe, konne, ścieżki przyrodnicze sprzyjają uprawianiu aktywnych form turystyki. Na uwagę zasługują Kolorowe Jeziora czyli trzy wyrobiska pokopalniane, w których zebrana tam woda ze względu na skład chemiczny dna przybiera kolory: purpury, błękitu i zieleni. Turyści korzystają z możliwości wspinaczki skałkowej usytuowanej m.in. w Miszkowicach, Bukówce i Lubawce. Ukształtowanie terenu sprzyja uprawianiu paralotniarstwa (Mieroszów oraz pobliskie miejscowości). We wsi Gorzeszów jest małe skalne miasto czyli Skałki Gorzeszowskie, a w Różanej można zajrzeć w jedyne w swoim rodzaju piaskowcowe okna. Na obszarze LGD wybudowano kilka wież widokowych, które ukazują piękno i atuty krajobrazowe oraz przyrodnicze terenu np. wieża widokowa na Trójgarbie czy na wzgórzu Giedymina. Kolejnym wyróżnikiem regionu są ruiny zamków m.in. XIII wieczne ruiny zamku Radosno oraz Cisy. Znaleźć tutaj możemy również ślady po II wojnie światowej tj. filie obozu Gross-Rosen, m.in. ARADO czyli laboratorium III Rzeszy, gdzie miał być konstruowany najśłynniejszy prototyp samolotu odrzutowego. Walory przyrodnicze sprzyjają również turystyce sanatoryjnej oraz edukacyjnej dzięki funkcjonowaniu dwóch certyfikowanych zagród edukacyjnych, oferujących profesjonalne zajęcia dydaktyczne oparte o zasoby własne gospodarstwa rolnego i społeczno-kulturowe walory obszarów wiejskich. W regionie jest duża i różnorodna oferta noclegowo-gastronomiczna, lecz wciąż niewystarczająco rozwinięta. Wybór noclegów to agroturystyki, pensjonaty, domy pielgrzymkowe, schroniska oraz noclegi w pałacach. Jednak ze względu na coraz większe zainteresowanie regionem, liczba miejsc noclegowych powinna być znacznie większa, a niektóre miejsca już istniejące zmodernizowane. Dużym problemem noclegowym w regionie jest niewystarczająca ilość hoteli mogących pomieścić grupy autokarowe. Tak więc turysta zorganizowany „ucieka” do miejsc, gdzie znajdują się miejsca hotelowe, niedrogie a przy tym o wysokim standardzie (np.: Karpacz, Jelenia Góra, Świdnica). W wielu agroturystykach, których na obszarze jest 173 standard odbiega od oczekiwań turystów indywidualnych. Potrzeba jest więc modernizacji pokoi, wymiany mebli i podniesienia jakości wystroju pomieszczeń. Również zagospodarowania przestrzeni wokół i rozszerzenia oferty pobytowej. Brakuje również współpracy na poziomie

kwaterodawców i firm zajmujących się szeroko pojętą turystyką. Wskaźnikiem odnoszącym się do liczby mieszkańców jest m.in. wskaźnik intensywności ruchu turystycznego według Schneidera (iloraz liczby korzystających z noclegów w ciągu roku do liczby mieszkańców). Występujące w 2020 r. ograniczenia w działalności obiektów noclegowych oraz znacznie zmniejszony ruch turystyczny wpłynęły na obniżenie się wymienionego wyżej wskaźnika funkcji turystycznej w porównaniu do wartości odnotowywanych w latach poprzednich. Zgodnie z informacją udostępnioną przez GUS począwszy od danych za rok 2015 uległ zmianie zakres dostępnych informacji (konieczność zapewnienia tajemnicy statystycznej) dotyczących wykorzystania obiektów turystycznych: turyści, udzielone noclegi i wynajęte pokoje. Dane są niedostępne na poziomie poszczególnych gmin. Na obszar LGD składają się 4 gminy z 4 wchodzących w skład powiatu kamiennogórskiego oraz 5 gmin spośród 8 wchodzących w skład powiatu wałbrzyskiego. **Wskaźnik intensywności ruchu turystycznego dla obu powiatów w 2020 r. wyniósł 44,6 dla województwa dolnośląskiego 71, zaś dla Polski 47.**

j) obszary wiejskie, ze szczególnym uwzględnieniem rolników, domowników oraz mieszkańców obszarów wiejskich z obszarów po PGR

Obszary wiejskie są kluczowym elementem stylu życia. Są one powszechnie znane i cenione ze względu na produkcję żywności, gospodarkę zasobami naturalnymi, ochronę krajobrazów naturalnych, a także walory związane z rekreacją i turystyką. Przemiany społeczno-gospodarcze zachodzące w ostatnich dziesięcioleciach, w tym globalizacja i urbanizacja, zmieniają jednak rolę i charakter obszarów wiejskich, na które wpływ mają również spadek liczby ludności i starzenie się społeczeństwa. Ponadto młode kobiety częściej opuszczają regiony wiejskie niż młodzi mężczyźni. Te tendencje demograficzne mogą przyczynić się do obniżenia atrakcyjności obszarów wiejskich jako miejsca zamieszkania i zatrudnienia. **Saldo migracji na obszarze LSR według stanu na koniec 2020 r., liczonego według wzoru MRIRW wyniosło 4,4.**

Ponad 40 % gruntów na obszarach wiejskich wykorzystuje się do celów rolniczych. Jednocześnie znaczenie usług (np. turystyka, rekreacja) wzrosło i spowodowało zmiany strukturalne w wielu gospodarkach wiejskich. W granicach obszaru objętego lokalną strategią rozwoju, w siedmiu spośród dziewięciu gmin, znajdowały się państwowe gospodarstwa rolne (Czarny Bór, Stare Bogaczowice, Marciszów, Mieroszów, Szczawno-Zdrój, Lubawka i Kamienna Góra (wiejska). Osoby pracujące przed laty w tych gospodarstwach od dłuższego czasu zajmują się własną działalnością rolniczą bądź gospodarczą i obecnie oddziaływanie funkcjonowania zlikwidowanych państwowych gospodarstw nie ma istotnego znaczenia.

k) rolnictwo i rynek rolny

Rolnictwo jako podstawowa dziedzina gospodarcza na obszarach wiejskich, także na terenie LGD Kwiat Lnu określa możliwości rozwoju społecznego i ekonomicznego, daje zatrudnienie dużej grupie mieszkańców wsi oraz kształtuje strukturę przestrzenną terenów wiejskich. Funkcjonujące gospodarstwa rolne (2 003), zajmujące powierzchnię ponad 29 000 ha, zatrudniające ponad 3 500 osób wyznaczają główne kierunki użytkowania ziemi oraz kształtują środowisko naturalne i krajobraz regionu. Od gospodarki rolnej zależy bowiem w znacznym stopniu czystość wód, powietrza i gleby oraz różnorodność gatunków roślin i zwierząt. Jednocześnie obserwowana w ostatnich latach modernizacja i specjalizacja produkcji rolnej, m.in. dzięki środkom z Unii Europejskiej, przynosi coraz większe korzyści ekonomiczne dla ich użytkowników i przyczynia się do poprawy warunków życia ludności. Sytuacja gospodarstw rolnych na obszarze LGD jest zróżnicowana. Obok wyspecjalizowanych gospodarstw rolnych funkcjonują małe gospodarstwa rolne prowadzące produkcję ekstensywną. W 2020 r. funkcjonowało 790 gospodarstw rolnych prowadzących sprzedaż produktów rolnych. Na terenie LGD prowadzona jest głównie hodowla bydła mlecznego i mięsnego (9 564), drobiu (655 510) i trzody chlewnej (169). Ze względu na niską klasę bonitacyjną gleb (IV-V), na obszarze LGD uprawia się głównie rośliny zbożowe (8 048 ha), okopowe (98 ha) i oleiste (1 040 ha). Rozwój lokalnego sektora żywności jest przedmiotem znacznego zainteresowania na obszarach

wiejskich, ponieważ może on przynieść wiele korzyści gospodarczych, środowiskowych i społecznych. Może się to odbywać na przykład przez zwiększenie udziału rolników w wartości dodanej, wzmocnienie gospodarek lokalnych, zapewnienie osobom dostępu do dobrej żywności i zdrowej diety, wspieranie małych przedsiębiorstw i poprawienie rentowności małych gospodarstw. Zorganizowanie wspólnej sprzedaży ułatwia konsumentom dostęp do produktów prosto od rolnika. Na obszarze LGD Kwiat Lnu powstały dwie Grupy Operacyjne EPI (GO) reprezentowane przez rolników o nazwie: Producenci Ziemi Kamiennogórskiej oraz Sudeccy Producenci, których celem jest zorganizowanie wspólnej sprzedaży oraz promocji produktów wytwarzanych przez członków grupy operacyjnej, zwiększenie dochodowości producentów, poprawa efektywności przetwórstwa, zwiększenie asortymentu produkowanych wyrobów oraz poprawa ich jakości. W Unii Europejskiej sprzedaż bezpośrednia stanowi istotne źródło dochodów rolników i ważne źródło zaopatrzenia dla konsumentów. Na obszarze LGD obserwujemy się coraz bardziej wzmożone zainteresowanie lokalną produkcją żywności. Stąd tak ważny dla obszaru jest dalszy rozwój krótkich łańcuchów dostaw żywności.

I) produkty lokalne, tradycyjne i regionalne podkreślające specyfikę danego obszaru

Lokalna Grupa działania Kwiat Lnu może pochwalić się bogactwem tradycyjnych, regionalnych produktów lokalnych, podkreślających specyfikę obszaru. Całe stulecia **tkactwo lnu** było wiodącym rzemiosłem mieszkańców obecnego obszaru działania Stowarzyszenia LGD Kwiat Lnu. Lokalne sprzedawano w świat. Pamiątkami po tamtych czasach są m.in. zabytki architektury, jak trzystuletnie Domki Tkaczy Śląskich w Chełmsku Śląskim, w nich Izba Tkacka Nr 15, wraz z artefaktami, sprzętem i urządzeniami wykorzystywanymi do pracy z lnem. Tradycyjne rzemiosło tkackie oraz przemysł włókienniczy jest kontynuowany i rozwijany przez Świat Lnu Sp. z o.o. z siedzibą w Kamiennej Górze. Obszar działania LGD Kwiat Lnu obejmuje Uzdrowską Gminę Miejską Szczawno –Zdrój. Podania związane z tym obszarem, sięgające korzeniami trzynastego wieku, wspominając o korzystnym wpływie istniejących tam **źródeł leczniczych wód mineralnych**. Obecnie w Szczawnie znajdują się ujęcia leczniczych wód mineralnych: „Dąbrówka”, „Marta”, „Mieszko” i „Młynarz”. Miano tradycyjnego produktu regionalnego uzyskała woda mineralna ANKA, która jest mieszanką tych czterech szczawieńskich wód. Cechuje ją unikalny skład i proporcje minerałów. Nieco mniej popularne ale nie mniej unikatowe i lecznicze są szczawieńskie wody Dąbrówka i Mieszko. Regionalne wody lecznicze są dostępne w Pijalni Wód Mineralnych, jednym z najbardziej rozpoznawalnych i najchętniej odwiedzanych obiektów uzdrowskich w *Szczawnie-Zdroju*, w Rozlewni Wód Mineralnych w Szczawnie Zdroju oraz w wybranych sklepach i aptekach na terenie Dolnego Śląska. Lokalna Grupa Działania Kwiat Lnu może pochwalić się również **tradycjami serowarskimi** na swoim obszarze. Stoją za nimi drobni lokalni producenci oraz spółdzielnia mleczarska KaMos z Kamiennej Góry. Spółdzielnia KaMos od ponad 50 lat produkuje w oparciu o niezmienną recepturę sery pleśniowe i twarogi. Produkty te wpisane są na listę produktów tradycyjnych MRiRW, a także posiadają certyfikat Jakość Tradycja. Dodatkowo wytwarzany w spółdzielni ser pleśniowy jest wyróżniony znakiem jakości Poznaj Dobrą Żywność. Spółdzielnia zrzesza ponad 90 spółdzielców, a swoje produkty sprzedaje na obszarze całej UE. Do wyjątkowego grona lokalnych produktów serowych należy zaliczyć wyroby produkowane w sposób ręczny w serowni i jednocześnie gospodarstwie ekologicznym „Wańczykówka” w Krzeszowie. Sery z „Wańczykówki” zyskały uznanie wielu doskonałych szefów kuchni, dzięki czemu można je odnaleźć w menu licznych renomowanych restauracji nie tylko na obszarze LGD, ale choćby we wrocławskich restauracjach.

Na obszarze działania LGD Kwiat Lnu nie brakuje **wydarzeń kulturalno-sportowych z wieloletnią tradycją**, sięgającą nawet kilkadziesiąt lat wstecz, zasługujących na miano produktu lokalnego. Są nimi: *Bieg Krasnali* w Czarnym Borze, *Złot Krasnali* w Gorzeszowie, najstarszy *Nocny Ultramaraton* w Polsce, Sudecka Setka organizowany przez Gminę Boguszów-Gorce, inscenizacja *Bitwy Na Czerwonych Wzgórzach* w Szczawnie-Zdroju. Mówiąc o produktach lokalnych, tradycyjnych, regionalnych podkreślających specyfikę danego obszaru należy wskazać również wieś Sokołowsko i Fundację Sztuki Współczesnej In Situ, która jest organizatorem *niszowego Festiwalu „Hommage a Kieślowski”*.

Jednym z najczęstszych sposobów na promowanie lokalnych produktów i usług są strony internetowe, promocja w social mediach (Facebook, Instagram, Twitter, YouTube), poprzez materiały informacyjno-reklamowe w formie papierowej (ulotki, broszury, plakaty, foldery), czy organizowanie eventów. Sprzedaż produktów i usług lokalnych odbywa się poprzez e-sklepy, lub poprzez sprzedaż bezpośrednią w różnej formie (sklepy, gospodarstwa agroturystyczne, restauracje), a także przez dostawy bezpośrednie.

Lokalne produkty, usługi i inicjatywy doceniane są przez Lokalną Grupę Działania Kwiat Lnu. Wiele z nich zostało oznaczone znakiem **marki lokalnej SUDECKI ŚWIAT**. LGD Kwiat Lnu opracowała komplet dokumentacji oraz księgę wizualizacji marki lokalnej „Sudecki Świat” i przeprowadziła proces patentowy dla znaku i nazwy marki. System promocji produktów i usług objętych marką lokalną wykorzystuje portale społecznościowe, redagowanie artykułów prasowych z łąkami internetowymi do sprzedawców. Posiadacze marki lokalnej wzajemnie promują swoje produkty i usługi, udzielają informacji, udostępniają materiały reklamowe (ulotki, broszury). Stowarzyszenie LGD Kwiat Lnu dba o wizerunek marki poprzez wydawanie publikacji, promowanie marki podczas imprez okolicznościowych, wydarzeń specjalnych i w programach telewizyjnych (np. Teraz Wieś). Na potrzeby promocji marki powstał film promocyjny „Marki Lokalne Dolnego Śląska tworzone z pasją – Sudecki Świat” oraz publikacja drukowana o takim samym tytule. Zakres oferowanych markowych produktów i usługi jest różnorodny, a markowe produkty cechuje wysoka jakość, niepowtarzalność, wyjątkowość. Lokalni producenci wytwarzają swoje produkty nawiązując do najstarszych, tradycyjnych form produkcji, jak i sięgając po najnowsze technologie.

m) obszar edukacji formalnej

Edukacja zajmuje duże znaczenie w życiu każdego człowieka. Główną jej funkcją jest przygotowanie go do życia w ciągle zmieniającym się świecie. Kształtuje osobowość, pozwala na nabycie umiejętności, rozwój zainteresowań, radzenia sobie w trudnych sytuacjach a nawet odnalezienia sensu życia.

W roku szkolnym 2020/2021 na obszarze LGD Kwiat Lnu 1755 dzieci uczęszczało do przedszkoli publicznych, a do przedszkoli niepublicznych 365 dzieci. Uwzględniając ogólną potrzebę mieszkańców należy kontynuować inwestycje w rozwój i modernizację infrastruktury przedszkolnej, a przede wszystkim w żłobki. Do szkół podstawowych uczęszczało 5 336 dzieci (w tym 2 szkoły specjalne podstawowe). Szkoły średnie, które znajdują się w Kamiennej Górze oraz Szczawnie – Zdroju oferują możliwość wykształcenia zarówno w szkole ogólnokształcącej, technikach, ale również w szkołach branżowych. W technikach oraz szkołach ogólnokształcących możemy znaleźć szkoły o profilach m.in.: technik żywienia i usług gastronomicznych:, technik informatyk, technik spedytor, technik logistik, technik budownictwa, technik ochrony środowiska oraz oddział Przygotowania Wojskowego. Młodzież ma możliwość zdobycia kwalifikacji w zawodach i najchętniej wybiera: sprzedawcę, dekarza, mechanika samochodowego, ślusarza, kucharza, fryzjera, ogrodnika, murarza, lakiernika, cukiernika. W trakcie edukacji ponadpodstawowej młodzież rozwija swoje pasje i uczęszcza na zajęcia w ośrodkach kultury m.in. artystycznie, krajoznawcze, językowe. Łącznie do szkół ponadpodstawowych uczęszczało 1.731 uczniów (w tym 2 szkoły specjalne branżowe). Ciągłe doskonalenie zawodowe to sposób na pogłębianie wiedzy i kompetencji, które mają istotne znaczenie dla prawidłowego funkcjonowania, podnoszenia jakości pracy i rozwoju. Na terenie LGD Kwiat Lnu znajdują się Liceum Ogólnokształcące dla dorosłych. Kolejną możliwością są szkoły policealne. Tutaj można kształcić się w zawodach związanych ze zdrowiem m.in. opiekun, technik masażysta, technik farmaceuta, terapeuta zajęciowy. W gminie Szczawnno-Zdrój uruchomiana jest Filia Wyższej Szkoły Biznesu i Nauk o Zdrowiu, gdzie mieszkańcy obszaru LGD będą mogli kształcić się na kierunku kryminologii, a w późniejszym czasie również psychologii.

n) zasady zrównoważenia środowiskowego

Wszystkie 9 gmin tworzących LGD Kwiat Lnu ma na swoim terenie obszary chronione -100% gmin.

Spośród 10 form ochrony przyrody na terenie LGD Kwiat Lnu znajdują się:

- Karkonoski Park Narodowy (otulina),
- rezerwy przyrody: Głazy Krasnoludków, Kruczy Kamień,
- parki krajobrazowe: Książański, Rudawski, Sudetów Wałbrzyskich,
- obszary chronionego krajobrazu: Zawory, Kopuły Chełmca, Masyw Trójgarbu,
- obszary Natura 2000: 7 obszarów,
- pomniki przyrody (liczne drzewa, głązy i inne),
- stanowiska dokumentacyjne „Sztolnia Wapienna w Ciechanowicach”,
- ochrona gatunkowa roślin, zwierząt i grzybów (bardzo dużo gatunków).

Zasady zrównoważenia środowiskowego są istotną częścią europejskiej polityki na rzecz rozwoju obszarów wiejskich. W lokalnej strategii rozwoju LGD Kwiat Lnu zamierza skupić się przede wszystkim na animowaniu współpracy, transferu wiedzy i usług doradczych sprzyjających efektom istotnym dla klimatu. Są wśród nich zwłaszcza propagowanie głębokiej adaptacji do zmian klimatu⁵, ułatwianie współpracy mającej na celu wykorzystywanie odnawialnych źródeł energii. Zadanie kształtowania świadomości ekologicznej jest ważne dla promowania zrównoważonego rolnictwa i trwałego rozwoju, dbałości o środowisko i różnorodność biologiczną. W ramach działań wspierających przedsiębiorczość i podejmowanie działalności pozarolniczej priorytetowe będą inicjatywy związane z biogospodarką, zieloną gospodarką i ograniczaniem obecności dwutlenku węgla, metanu i tlenu azotu w powietrzu. Inicjatywy prośrodowiskowe będą mogły być wdrażane przez realizatorów projektów, a także będą wykorzystywane w działalności wzbogacającej świadomość dotyczącą zrównoważenia środowiskowego na obszarach wiejskich. Ich monitorowanie będzie włączone w system monitoringu prowadzony przez LGD Kwiat Lnu.

o) innych/pozostałych obszarów tematycznych istotnych z punktu widzenia realizacji LSR

Do innych obszarów tematycznych ważnych pod kątem realizacji lokalnej strategii rozwoju należą:

- retencjonowanie wody,
- błękitno-zielona infrastruktura dla łagodzenia zmian klimatu,
- zrównoważony system energetyczny,
- technologia i cyfryzacja w procesie postępu cywilizacyjnego,
- punkty sprzedaży produktów lokalnych.

Rozdział V

SPÓJNOŚĆ, KOMPLEMENTARNOŚĆ I SYNERGIA

1. Opis zgodności i komplementarności LSR z innymi dokumentami planistycznymi/ strategiami

a) zgodność LSR z celami określonymi w programach, z których finansowana będzie LSR

Koncentracja lokalnej strategii rozwoju wykazuje zgodność z celami Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027.

Zakres tematyczny („turystyka i zielona gospodarka”) kierujący uwagę na innowacyjne powiązania gospodarcze wykorzystujące lokalne zasoby, obejmuje m.in. działania sprzyjające powstawaniu atrakcyjnych miejsc pracy. Będą temu sprzyjać korzystne warunki dla zrównoważonego rozwoju przedsiębiorczości. LGD zamierza wspierać środowiska gospodarcze i rolnicze w podejmowaniu współpracy w wymiarze produkcyjnym, doskonaleniu usług

⁵ Bendell, J., Głęboka adaptacja do zmian klimatu, 2018

i ich standardów, a także w innowacyjności. Planowana jest poprawa dostępu do usług: komercyjnych (w tym związanych z rolnictwem) oraz infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej.

Zakres tematyczny („przestrzeń i środowisko”), który obejmuje poprawę dostępu do infrastruktury turystycznej i publicznej z poszanowaniem środowiska naturalnego. Tu będzie się przejawiać troska o uzgodniony, sprecyzowany i kontrolowany ład przestrzenny, aby obszar objęty strategią był atrakcyjny dla mieszkańców i turystów. Działania polegające na ochronie i dbałości o cenne walory kulturowe i przyrodnicze realizowane będą m.in. przez podejmowanie inicjatyw uwzględniających dbałość o środowisko. Będzie temu sprzyjać rozwinięta świadomość regionalna.

Zakres tematyczny („społeczeństwo”), w ramach którego LGD Kwiat Lnu zadba o aktywne, zintegrowane i zadbane wspólnoty wielopokoleniowe, obejmuje m.in. inicjatywy polegające na aktywizacji młodzieży, seniorów, osób w niekorzystnej sytuacji, liderów społecznych. Działania, będą sprzyjać integracji i włączeniu społecznemu tych grup. Efektem działań ma być zdrowa społeczność, a także zachowane tradycje, rozwój środowiska lokalnego w tym edukacja, kultura, rekreacja i rozwój zainteresowań.

Tabela 4. Zgodność celów LSR z celami z PS WPR na lata 2023-2027

Kod celu WPR	Opis celu WPR	Zgodność celów LSR z WPR
CS 7. P1.	Poprawa dostępu do usług związanych z rolnictwem i leśnictwem, dywersyfikacja dochodów gospodarstw	CEL 1 Lokalny rozwój turystyki i zielonej gospodarki
CS 7. P6.	Poprawa dochodów młodych rolników	CEL 1 Lokalny rozwój turystyki i zielonej gospodarki
CS 8.P 10.	Włączenie osób z grup defaworyzowanych lub wykluczonych na obszarach wiejskich	CEL 1 Lokalny rozwój turystyki i zielonej gospodarki CEL 2 Naturalna troska o przestrzeń publiczną, turystyczną oraz ochrona dziedzictwa CEL 3 Udana współpraca dla doskonalenia jakości życia
CS 8.P 11.	Stymulowanie rozwoju lokalnego przez innowacje, cyfryzację i wykorzystanie potencjału endogenicznego	CEL 1 Lokalny rozwój turystyki i zielonej gospodarki CEL 2 Naturalna troska o przestrzeń publiczną, turystyczną oraz ochrona dziedzictwa CEL 3 Udana współpraca dla doskonalenia jakości życia
CS 8.P 12.	Zaangażowanie młodych w życie lokalne, w tym w podejmowaniu decyzji, tworzenie sieci społeczności	CEL 2 Naturalna troska o przestrzeń publiczną, turystyczną oraz ochrona dziedzictwa CEL 3 Udana współpraca dla doskonalenia jakości życia
CS 8.P 13.	Rozwój wiedzy/umiejętności: cyfryzacja, oszczędność zasobów, przedsiębiorczość, środowisko, klimat	CEL 3 Udana współpraca dla doskonalenia jakości życia
CS 8.P 4.	Poprawa dostępu do infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej	CEL 1 Lokalny rozwój turystyki i zielonej gospodarki CEL 2 Naturalna troska o przestrzeń publiczną, turystyczną oraz ochrona dziedzictwa CEL 3 Udana współpraca dla doskonalenia jakości życia
CS 8.P 7.	Poprawa dostępu do usług komercyjnych	CEL 1 Lokalny rozwój turystyki i zielonej gospodarki CEL 2 Naturalna troska o przestrzeń publiczną, turystyczną oraz ochrona dziedzictwa CEL 3 Udana współpraca dla doskonalenia jakości życia

CS 8.P 8.	Rozwój form współpracy na obszarach wiejskich w wymiarze produkcyjnym, usługowym, społecznym	CEL 1 Lokalny rozwój turystyki i zielonej gospodarki CEL 2 Naturalna troska o przestrzeń publiczną, turystyczną oraz ochrona dziedzictwa
CS 8.P 9.	Rozwój przedsiębiorczości poprzez tworzenie i utrzymanie miejsc pracy i dywersyfikację dochodów	CEL 1 Lokalny rozwój turystyki i zielonej gospodarki

źródło: opracowanie własne LGD

b) zgodność celów LSR z celami strategii rozwoju województwa lub województw, regionalnymi strategiami/programami regionalnymi lub tematycznymi obszaru objętego LSR

LSR jest zgodna z celami dokumentów/programów regionalnych takich jak:

- Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030 (SRWD 2030),
- Program Fundusze Europejskie dla Dolnego Śląska 2021-2027 (FEDŚ 2021-2027),
- Strategia Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Aglomeracji Wałbrzyskiej na lata 2021-2027

Tabela 5. Zgodność celów LSR z w/w programami/strategiami

Cel LSR	Zgodność z celami operacyjnymi SRWD 2030	Zgodność z priorytetami FEDŚ 2021-2027	Zgodność z priorytetami ZIT AW 2021-2027
Cel 1	1.1, 1.2, 1.3, 2.1, 3.2, 3.3, 4.1, 4.2, 4.4	FEDS.01, FEDS.02, FEDS.04, FEDS.05, FEDS.07, FEDS.09	1, 2, 5
Cel 2	1.2, 1.4, 2.1, 2.2, 2.3, 3.1, 3.2, 3.6, 4.1, 4.2, 4.4, 4.5	FEDS.02, FEDS.04, FEDS.05, FEDS.09	2, 5
Cel 3	2.2, 2.3, 3.1, 3.2, 3.3, 3.5, 3.6, 4.1, 4.4, 4.5	FEDS.07, FEDS.08, FEDS.09	4,5

źródło: opracowanie własne LGD

c) cele/przedsięwzięcia LSR, które są zgodne ze strategią rozwoju województwa lub województw, regionalnymi strategiami/programami regionalnymi lub tematycznymi, na obszarze których ma być wdrażana dana LSR, wskazać komplementarność i synergię przedsięwzięć

Wszystkie cele i przedsięwzięcia zaplanowane w ramach LSR są komplementarne, spójne, synergiczne z przedsięwzięciami i działaniami zaplanowanymi w ramach w/w programów/strategii regionalnych.

Tabela 6. Komplementarność i synergia celów/przedsięwzięć LSR z przedsięwzięciami dokumentów/programów regionalnych

Cel LSR/ Przedsięwzięcia	Komplementarność i synergia z przedsięwzięciami SRWD 2030	Komplementarność i synergia z działaniem FEDŚ 2021-2027	Komplementarność i synergia z działaniem ZIT AW 2021-2027
Cel 1 P.1.1– P.1.3	1.1.1, 1.1.2, 1.1.3, 1.1.4, 1.1.5, 1.2.1, 1.2.2, 1.2.3, 1.2.4, 1.3.5, 2.1.1, 2.1.2, 3.2.3, 3.3.2, 4.1.1, 4.2.1, 4.2.4, 4.4.3,	FEDS.01.02, FEDS.01.04, FEDS.01.05, FEDS.02.05, FEDS.02.07, FEDS.04.01, FEDS.05.02, FEDS.07.04, FEDS.09.01, FEDS.09.02, FEDS.09.04, FEDS.09.05	F1.2, F2.3, F2.4, F5.1, F5.2
Cel 2 P.2.1- P.2.2	1.1.5, 1.2.1, 1.4.1, 1.4.3, 2.1.1, 2.1.2, 2.2.1, 2.2.3, 2.3.1, 3.1.2, 3.1.4, 3.2.1, 3.6.1, 3.6.3, 3.6.4, 4.1.1, 4.1.2, 4.1.3, 4.2.3, 4.2.4, 4.4.4, 4.4.5, 4.4.6, 4.5.4	FEDS.02.05, FEDS.02.07, FEDS.04.01, FEDS.05.02, FEDS.09.05	F2.1, F2.3, F2.4, F2.7, F5.1, F5.2,
Cel 3 P.3.1– P.3.2	2.2.3, 2.3.4, 3.1.2, 3.1.3, 3.1.4, 3.1.5, 3.1.6, 3.2.1, 3.2.2, 3.2.3, 3.3.2, 3.5.1, 3.6.1, 3.6.2, 3.6.3, 3.6.4, 4.1.2, 4.4.4, 4.4.5, 4.5.4	FEDS.07.01, FEDS.07.03, FEDS.07.04, FEDS.07.05, FEDS.07.08, FEDS.08.01, FEDS.08.02, FEDS.09.01, FEDS.09.02	F4.2, 4.3, 4.4, F4.5, F5.1, F5.2

źródło: opracowanie własne LGD

Lokalna strategia rozwoju na obszarze LGD Kwiat Lnu podejmuje wyzwania zbieżne (spójne) z celami przyjętymi w PS WPR na lata 2021-2027, strategią województwa dolnośląskiego, w skali aglomeracji wałbrzyskiej, Funduszy Europejskich dla Dolnego Śląska obejmującej część obszaru LGD Kwiat Lnu, a także wnosi wkład w realizację zadań nakierowanych na cele zapisane w lokalnych strategiach rozwoju jednostek samorządu terytorialnego. Specyficzny wkład w osiąganie spójnych celów polega na realizacji komplementarnych działań, zwłaszcza opartych na partnerskiej współpracy, a także na pobudzaniu do aktywnego podejmowania inicjatyw gospodarczych, społecznych służących ochronie naturalnego środowiska i klimatu. Wsparcie w wymiarze gospodarczym wiąże się m.in. z kontynuowaniem współpracy przez lokalnych producentów a także współpracą w lokalnej skali różnych grup i środowisk (m.in. kwaterodawców, producentów żywności). Takie działanie jest nakierowane na optymalne wykorzystywanie lokalnych zasobów w sposób niezagrażający środowisku, doskonalenie jakości produktów i usług (np. poprzez ustalanie i przestrzeganie standardów, sieciowanie i in.).

Wartość dodana wynikająca z działań partnerskiego stowarzyszenia LGD Kwiat Lnu przejawia się na wszystkich etapach planowania i wdrażania lokalnej strategii rozwoju. Na etapie diagnozowania wynika ona z włączania ludności i mobilizacji kluczowych podmiotów oraz z wykorzystywania partycypacyjnych metod społecznych konsultacji. Na etapie planowania wartością dodaną jest tworzenie alternatywnych scenariuszy, spośród których

można lepiej dobrać takie przedsięwzięcia, które są komplementarne do działań podejmowanych poza LSR. Jednocześnie planowane przedsięwzięcia wspierają **lokalną synergię** wynikającą z łączenia różnych wysiłków zmierzających do uzgodnionych celów. Wartość dodaną stanowi wspólna wizja przyszłości obszaru, sformułowana przez lokalne środowiska, która opiera się na kompleksowym podejściu, a zarazem ułatwia koncentrację na wybranych zakresach tematycznych. Włączenie do działań mieszkańców wzmacnia zaufanie, a zachęcanie do zgłaszania pomysłów pozwala na wyzwalamie inicjatywy i sprzyja aktywizacji. Sprzyja to budowaniu lokalnego konsensu i ułatwia wspólne podejmowanie decyzji na szczeblu lokalnym. Na etapie wdrażania lokalnej strategii rozwoju wartością dodaną jest możliwość zgłaszania różnorodnych projektów i przejrzysta procedura wyłaniania takich inicjatyw, które są najlepiej dopasowane do uzgodnionych celów, a zarazem wzmacniają lokalną synergię. Lokalne partnerstwo na obszarze LSR wnoszące wartość dodaną do realizowanych inicjatyw polega nie tylko na korzystaniu ze wsparcia, ale przede wszystkim na uczestnictwie i zaangażowaniu na wszystkich etapach – od mobilizacji i diagnozy poprzez wdrażania do ewaluacji prowadzącej do doskonalenia. Wartość dodana, oparta na praktycznym stosowaniu podejścia LEADER / RLKS łączy różne sposoby odczuwania, punkty widzenia, uwzględnia różne interesy w sposób pozwalający ograniczać pole konfliktów (dzięki możliwości uczestnictwa i współdecydowania). Dzięki pobudzeniu aktywności i dzięki mobilizacji lokalnych środowisk możliwe jest tworzenie wzbogaconej wizji przyszłości obszaru, poszukiwanie nowych powiązań, a w konsekwencji są realizowane bardziej dojrzałe projekty. Takie podejście umożliwia skuteczniejszy proces realizacji i umocnienie trwałości osiągniętych rezultatów. Wartość dodana osiągnięta dzięki wsparciu LGD i wdrażania podejścia LEADER / RLKS dotyczy nie tylko gospodarczych korzyści, ale także lepszej jakości i dostępności produktów i usług, wdrażania nowych rozwiązań organizacyjnych. Generowanie innowacji może mieć w szczególności zastosowanie przy opracowaniu koncepcji inteligentnej wsi i wdrażaniu zaplanowanych inicjatyw, wykorzystujących wiedzę, technologię i wzmocnione poczucie współzależności zaangażowanych lokalnych środowisk. Lepsze wykorzystanie kadr i ich kompetencji, lepiej dopasowane do potrzeb oferty usług (w tym kierowanych do grup w niekorzystnej sytuacji), a także bardziej optymalne wykorzystanie lokalnych zasobów (wolontariuszy, specjalistów, środków transportu, obiektów i pomieszczeń) wymaga działań wzbogacających świadomość, motywujących do współpracy i organizacyjnych. Taki zakres wsparcia jest zaplanowany w lokalnej strategii rozwoju.

Działania wzmacniające partycypację, partnerstwo i ułatwiające organizację oraz realizację wspólnych inicjatyw będą podejmowane przez lokalną grupę działania także przez powierzanie niektórych zadań zewnętrznym wykonawcom lub w formie partnerskich projektów, realizowanych we współpracy na obszarze LGD oraz z partnerami spoza obszaru. Partnerska współpraca będzie sprzyjać inicjowaniu nowych rozwiązań, a także przenoszeniu i doskonaleniu dobrych praktyk wraz z korzyścią dla zaangażowanych stron i lokalnych społeczności. Wkład w spójność przestrzenną regionu Dolnego Śląska wiąże się z realizacją zamierzeń dotyczących poprawy dostępności do infrastruktury rekreacyjnej i turystycznej, czego przykładem jest planowanie działań komplementarnych do planowanej dolnośląskiej „cyklostrady” i „Drogi Rowerowej Południa Sudetów”, obejmującej wszystkie gminy należące do LGD Kwiat Lnu.

d) cele/przedsięwzięcia LSR, na których realizację wnioskodawca zamierza ubiegać się o wsparcie z innych programów/strategii/funduszy wraz z ich wskazaniem ,

Lokalna Grupa Działania Kwiat Lnu oprócz wsparcia w ramach PS WPR 2023-2027 przewidziała nasypującą **dywersyfikację** źródeł w ramach:

Celu 2 – przedsięwzięcie P.2.1 Urządzanie przestrzeni w zgodzie z krajobrazem i środowiskiem naturalnym

Celu 3 – przedsięwzięcie P.3.2 Włączenie społeczne mieszkańców w tym seniorów, ludzi młodych, osób w niekorzystnej sytuacji i liderów społecznych.

W ramach tych przedsięwzięć LGD Kwiat Lnu nie uwzględniła wskaźnika produktu i rezultatu, ponieważ nie ma pewności, czy w procedurze konkursowej wnioszek otrzyma wsparcie finansowe. Jeżeli po ogłoszonym wyborze operacji, LGD podpisze umowę o przyznaniu pomocy uzupełni wskaźnik w LSR.

LGD zamierza korzystać w ramach przedsięwzięcia:

- **P.2.1 z Funduszy Europejskich dla Dolnego Śląska 2021-2027:**
 Priorytet FEDS.05 Fundusze Europejskie na rzecz zrównoważonego rozwoju społecznego na Dolnym Śląsku
 Działanie FEDS.05.02 Kultura i turystyka
 Cel szczegółowy EFRR.CP4.VI - Wzmacnianie roli kultury i zrównoważonej turystyki w rozwoju gospodarczym, włączeniu społecznym i innowacjach społecznych
 Typ 5.2.B Infrastruktura rowerowa sprzyjająca rozwojowi ruchu turystycznego. Zakres wsparcia:
 Tworzenie, odnowienie szlaków rowerowych; Kompleksowe oznakowanie szlaków rowerowych znakami drogowymi Infrastruktura towarzysząca.
- **P.3.2 z Programu wieloletniego na rzecz Osób Starszych „Aktywni+” na lata 2021–2025 – wsparcie działań dot. aktywizacji i partycypacji społecznej seniorów, włączenie cyfrowe, przygotowanie do starości;**
 Priorytet - Aktywność społeczna
- **P.3.2 z Rządowego Programu Fundusz Młodzieżowy na lata 2022-2033 – wsparcie działań służących aktywizacji społecznej młodzieży.**
 Priorytet 3 - Wzmocnienie kompetencji organizacji młodzieżowych.

Podczas konsultacji społecznych respondenci zgłosili szereg postulatów dotyczących niewystarczającej infrastruktury turystycznej (małej i dużej), oraz potrzebę włączenia społecznego seniorów i młodzieży.

2. Opis sposobu integrowania różnych sektorów, partnerów, zasobów czy branż działalności gospodarczej w celu kompleksowej realizacji przedsięwzięć.

Lokalna Strategia Rozwoju ma charakter zintegrowany. **Zintegrowane podejście** odzwierciedla się w spójnym doborze celów i przedsięwzięć, powiązań pomiędzy sektorami, partnerami, zasobami i branżami działalności gospodarczej uczestniczącymi w realizacji LSR. Zaplanowane w ramach LSR cele i przedsięwzięcia wynikają z diagnozy obszaru, analizy potrzeb i potencjału, konsultacji z mieszkańcami i są ze sobą ściśle zintegrowane.

Wdrożenie LSR jest możliwe poprzez realizację idei podejścia zintegrowanego dla wszystkich planowanych działań oraz zasobów istniejących na obszarze jego działania. Zintegrowane podejście przejawia się przede wszystkim w partycypacyjnej metodzie opracowania Strategii, co pozwoliło zachować spójność dokumentu oraz specyfiki obszaru z jego celami. Zastosowanie podejścia zintegrowanego gwarantuje współdziałanie ze sobą różnych podmiotów, co przełoży się na trwały efekt podejmowanych działań. **Zintegrowany charakter LSR**, oznacza unikalne podejście do rozwiązywania problemów poprzez wielosektorowe łączenie istniejących zasobów i działań w dwóch sferach:

- Instytucjonalnej - integrowanie na poziomie instytucjonalnym dotyczy zaangażowania różnych sektorów życia publicznego w proces wdrażania LSR na etapie realizacji każdego z celów oraz konkretnych przedsięwzięć.
- Społeczno-gospodarczej - podejścia zintegrowanego dla przedsięwzięć planowanych w ramach LSR.

Zaplanowane operacje wpisują się w zachowanie i wykorzystanie lokalnych zasobów turystycznych, przyrodniczych, historycznych i kulturowych w zrównoważonym rozwoju obszaru. Poziom społeczny związany jest z integracją oraz szerokim udziałem wszystkich mieszkańców i sektorów. Zaangażowanie mieszkańców stanowi kluczowy czynnik

w procesie zmiany istniejącej sytuacji społeczno-gospodarczej obszaru LSR. Aktywne współuczestnictwo osób zamieszkujących obszar działania LGD w pełni wpisuje się w realizację idei podejścia zintegrowanego. Podejście zintegrowane dotyczy również wykorzystania zasobów lokalnych, których istnienie pozwala na skupienie podmiotów życia społeczno-gospodarczego wokół nich i realizacji celów Strategii. Określone w LSR cele i przedsięwzięcia tworzą wspólny, ściśle ze sobą powiązany system. Każdy z przedstawicieli sektorów wchodzących w skład LGD ma możliwość realizacji przedsięwzięć, co zapewnia integrację na każdym z poziomów. Wszystkie poziomy pozostają w **efekcie synergii z innymi**, wzajemnie się uzupełniają, co sprzyja tworzeniu **wartości dodanej** w postaci tworzenia nowych relacji i partnerstw. Podsumowując, należy stwierdzić, że podejście zintegrowane do planowanych przedsięwzięć przedstawia spójny i logiczny system wdrażania wszystkich celów, przedsięwzięć jak i związków między różnymi podmiotami uczestniczącymi w ich realizacji

LGD Kwiat Lnu zaplanowała zastosowanie różnych metod wdrażania operacji w ramach LSR.

Tabela 7. Metody wdrażania

Przedsięwzięcia	Metoda wdrażania LSR	Metoda aktywizująca społeczność
P.1.1 Kreowanie rozwoju zielonej gospodarki	Konkurs	np. szkolenia, doradztwo, wizyta studyjna itp.
P.1.2 Kreowanie rozwoju ekoturystycznego	Konkurs	np. szkolenia, doradztwo itp.
P.1.3 Rozwój małej infrastruktury turystycznej opartej na współpracy	Konkurs	np. szkolenia, doradztwo itp.
P.2.1 Urządzanie przestrzeni w zgodzie z krajobrazem i środowiskiem naturalnym	Grant, konkurs	np. szkolenia, doradztwo itp.
P.2.2 Zachowanie dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego	Grant, konkurs	np. szkolenia, dobre praktyki, doradztwo itp.
P.3.1 Wykorzystanie potencjału dla inteligentnej wsi	Grant, konkurs	np. szkolenia, dobre praktyki, doradztwo itp.
P.3.2 Włączenie społeczne mieszkańców w tym seniorów, ludzi młodych, osób w niekorzystnej sytuacji i liderów społecznych	Grant, konkurs, operacja własna	np. szkolenia, warsztaty, dobre praktyki, doradztwo, wizyty studyjne itp.

źródło: opracowanie własne LGD

Rozdział VI

CELE I WSKAŹNIKI

1. Specyfikacja i opis celów, przypisanych im przedsięwzięć oraz uzasadnienie ich sformułowania w oparciu o konsultacje społeczne i powiązanie ich z analizą potrzeb i potencjału obszaru w zintegrowany sposób.

Na podstawie wniosków wynikających z szerokich konsultacji społecznych – spotkań, badań ankietowych, bezpośrednich rozmów fokusowych itd. przeprowadzonych na całym obszarze objętym LSR Kwiat Lnu wskazano główne najważniejsze kierunki rozwoju: rozwój turystyki, rozwój zielonej gospodarki i rozwój wspólnot lokalnych. Na tej podstawie określono trzy główne cele i przypisane im przedsięwzięcia, które bezpośrednio są powiązane z analizą potencjału i potrzeb rozwojowych w zakresie I. turystyki i zielonej gospodarki, II. przestrzeni i środowiska oraz III. społeczeństwa.

Cel 1 – Lokalny rozwój turystyki i zielonej gospodarki.

Cel 2 – Naturalna troska o przestrzeń publiczną, turystyczną oraz ochrona dziedzictwa.

Cel 3 – Udana współpraca dla doskonalenia jakości życia.

Cele i przedsięwzięcia w zintegrowany sposób zakładają działania możliwe do realizacji w ramach Planu Strategicznego Wspólnej Polityki Rolnej (PS WPR) na lata 2023-2027, **działanie I.13.1. – LEADER/ Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność (RLKS) oraz z innych źródeł** wskazanych przy przedsięwzięciach, pod warunkiem uzyskania dofinansowania.

Cel 1 – Lokalny rozwój turystyki i zielonej gospodarki.

Cel zawiera trzy uzupełniające się przedsięwzięcia związane ze zrównoważonym rozwojem turystycznym i zieloną gospodarką na obszarze LGD. Wspieranie nowych firm oraz już istniejących ukierunkowanych na rozwój turystyki i zielonej gospodarki oraz ekoturystykę, innowacyjne rozwiązania z dbałością o ochronę środowiska i przeciwdziałaniem zmianom klimatu. Rozwój turystyki pozwoli wykorzystać potencjał obszaru i przyczyni się do wzrostu ruchu turystycznego generującego przychody mieszkańców, na który wpływ ma turystyka. Ważnym aspektem w tym celu jest wsparcie agroturystyki i zagród edukacyjnych. Zaplanowane wsparcie Krótkich Łańcuchów Żywności oraz przedsięwzięć partnerskich i realizowanych w partnerstwie są odpowiedzią na potrzebę wspólnego realizowania projektów, które wzmocnią partnerstwo różnych podmiotów, tak ważnego dla wdrażania Lidera. Takie działania wpływają na integrację podmiotów, aby realizacja przedsięwzięć była kompleksowa.

Przedsięwzięcia:

1.1. Kreowanie rozwoju zielonej gospodarki.

Przedsięwzięcie zakłada wsparcie czterech rodzajów działań: **powstanie nowych firm** [1.1.(1)] i **rozwój** [1.1.(2)] już istniejących **ukierunkowanych na rozwój turystyki i zielonej gospodarki**. Wysoko premiowane w lokalnych kryteriach wyboru są rozwiązania **innowacyjne oraz** inwestycje proklimatyczne (np. instalacja OZE), dbające o ochronę środowiska, które w zrównoważony sposób wykorzystują potencjał obszaru LGD Kwiat Lnu. Ponadto premiowane będą osoby młode (do 25r.ż.), seniorzy (pow.60 r.ż.), kobiety i osoby poszukujące zatrudnienia.

Uczestnicy warsztatów, respondenci sondażu opinii wskazali zaangażowanie na rzecz ochrony środowiska i poprawy klimatu jako jedno z najważniejszych. Równie ważne dla przyszłości obszaru objętego strategią rozwoju i uwzględnione w przedsięwzięciu 1.1. zostały kolejno: lokalna współpraca, zrównoważone gospodarowanie zasobami, dostęp do infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej, rozwój przedsiębiorczości i zróżnicowanej gospodarki, stosowanie innowacyjnych rozwiązań, gotowość do prowadzenia i rozwijania działalności gospodarczej, troska o włączenie osób w niekorzystnej sytuacji.

Rozwój lokalnego sektora żywności jest przedmiotem coraz większego zainteresowania mieszkańców i turystów, które może przynieść wiele korzyści gospodarczych. Przedsięwzięcie zakłada wsparcie **rozwoju współpracy** rolników na powstanie **Krótkiego łańcucha żywnościowego** oraz **wsparcie już istniejącego**[1.1.(3)]. Zorganizowanie wspólnej sprzedaży oraz promocji produktów wytwarzanych przez członków grupy operacyjnej to zwiększenie dochodowości producentów, poprawa efektywności przetwórstwa, zwiększenie asortymentu produkowanych wyrobów oraz poprawa ich jakości. Uczestnicy fokusu – rolnicy zaangażowani w tworzenie KŁŻ wskazywali na ważność tego działania i konieczność możliwości tworzenia nowych oraz rozwój już istniejących.

Kolejny **partnerski projekt** [1.1.(4)]. **z podmiotem z innej LGD w kraju** to „**Od Krótkiego Łańcucha Żywności do markowego produktu lokalnego**” odpowiada na potrzebę zwiększenia ilości produktów markowych lokalnych na obszarze LGD oraz ich promocja. Wymiana doświadczeń, pomysłów i inspiracji z obszaru innej LGD zakłada w efekcie nadanie nowym markowym produktom certyfikatu Marki Lokalnej „Sudecki Świat” i wzmocnienie rozpoznawalności obszaru LGD na rynku. Ze spotkania fokusowego jasno wybrzmiała potrzeba wymiany doświadczeń i rozwój w kierunku produktów lokalnych markowych „Sudecki Świat”.

Główni odbiorcy:

Osoba fizyczna w tym poszukująca zatrudnienia, młodzież, kobieta, senior; przedsiębiorstwa/firmy; rolnicy; ngo. Preferowane będą działania ukierunkowane na turystykę, zieloną gospodarkę, innowacyjne, zakładające działania w partnerstwie i partnerstwo;

Zakres wsparcia dla interwencji I.13.1 LEADER/ RLKS :

- 1) rozwój przedsiębiorczości, w tym rozwój biogospodarki lub zielonej gospodarki poprzez:
 - podejmowanie pozarolniczej działalności gospodarczej przez osoby fizyczne,
 - rozwijanie pozarolniczej działalności gospodarczej,
- 3) rozwój współpracy poprzez tworzenie i rozwijanie KŁŻ,
- 7) kształtowanie świadomości obywatelskiej o znaczeniu zrównoważonego rolnictwa, gospodarki rolno - spożywczej, zielonej gospodarki, biogospodarki, wsparcie wiedzy i umiejętności w zakresie innowacyjności, cyfryzacji lub przedsiębiorczości, a także wzmocnienie programów edukacji liderów życia publicznego i społecznego.

1.2. Kreowanie rozwoju ekoturystycznego.

Przedsięwzięcie zakłada **wsparcie** skierowane **dla rolników** zainteresowanych rozwojem ekoturystycznym w tym: rozwojem **zagród edukacyjnych** [1.2.(1)] i **agroturystyki** [1.2.(2)]. Podczas konsultacji społecznych uczestnicy szczególnie podkreślali, że zarówno turysta jak i mieszkańcy poszukują aktywnych i edukacyjnych form spędzania wolnego czasu. Aktualna oferta na obszarze np. „Chicken Land”, mini ZOO, warsztaty serowarskie itp. jest niewystarczająca. Agroturystyka cieszy się dużym zainteresowaniem szczególnie po okresie pandemii. Możliwość wypoczynku w gospodarstwach rolnych, kontakt ze zwierzętami hodowlanymi są szczególnie poszukiwane przez rodziny z dziećmi.

Przedsięwzięcie 1.2. wspiera ważne dla mieszkańców obszary rozwoju, takie jak: aktywne, innowacyjne podmioty gospodarcze dbające o środowisko, region atrakcyjny turystycznie z zadbaną przestrzenią publiczną i środowiskiem oraz aktywna, zintegrowana i świadoma ekologicznie lokalna społeczność. Na spotkaniu z rolnikami wybrzmiała potrzeba wsparcia agroturystyki i zagród edukacyjnych. Nie było natomiast żadnej informacji o zainteresowaniu powstaniem gospodarstw opiekuńczych, gdyż uznano, że to zbyt trudny temat. W związku z tym nie zaplanowano takiego wsparcia.

Główni odbiorcy: Rolnik lub domownik będący właścicielem lub współwłaścicielem małego gospodarstwa, w którym prowadzona jest działalność rolnicza. Preferowane będą działania ukierunkowane na turystykę, zieloną gospodarkę, innowacyjne, wykorzystujące walory lokalne i zakładające współpracę. Preferowane będą kobiety i osoby młode.

Zakres wsparcia dla interwencji I.13.1 LEADER/ RLKS :

- 2) rozwój pozarolniczych funkcji małych gospodarstw rolnych w zakresie tworzenia lub rozwijania:
 - gospodarstw agroturystycznych,
 - zagród edukacyjnych.

1.3. Rozwój małej infrastruktury turystycznej opartej na współpracy.

Przedsięwzięcie zakłada **wsparcie małej infrastruktury** turystycznej **w ramach projektu w partnerstwie** gmin z obszaru LGD, które przyczyni się do rozwoju oferty turystycznej oraz wsparcia rozwoju oferty rekreacyjnej dla mieszkańców. Wspólny projekt zrealizowany w partnerstwie gmin zakładający tworzenie miejsc aktywności i rekreacji to np. oznakowanie/wytyczenia wspólnych szlaków rowerowych czy szlaków przyrodniczych lub szlaków dziedzictwa lokalnego. Podczas konsultacji wskazywano, że wsparcie dostępu do infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej służącej turystom i mieszkańcom przy wykorzystaniu przyrodniczego czy kulturowego potencjału obszaru jest nadal ważnym kierunkiem działań. Planując działania w tym zakresie należy zwrócić szczególną uwagę

dostępność korzystania przez osoby niepełnosprawne, starsze czy dzieci. W przedsięwzięciu 1.3 uwzględniono lokalną współpracę, zaliczoną przez uczestników konsultacji do spraw najważniejszych. Ponadto z badań ankietowych wyraźnie wynika, że turystyka jest nadal jednym z najważniejszych obszarów rozwojowych i należy ją wspierać. Preferowane będą działania ukierunkowane na turystykę, wykorzystanie potencjału obszaru, ochronę przyrody, innowacyjne, zakładające działania w partnerstwie.

Główni odbiorcy: jednostki sektora finansów publicznych.

Zakres wsparcia dla interwencji I.13.1 LEADER/ RLKS: 6) poprawa dostępu do małej infrastruktury publicznej.

Cel 2 – Naturalna troska o przestrzeń publiczną, turystyczną oraz ochrona dziedzictwa.

Cel ten zawiera dwa uzupełniające się przedsięwzięcia związane z urządzeniem przestrzeni i zadbaniem o dziedzictwo. Urządzenie przestrzeni publicznej w zgodzie z krajobrazem i środowiskiem naturalnym oraz zachowanie dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego to bardzo ważne aspekty podnoszone w czasie konsultacji z mieszkańcami. Poprawianie estetyki miejscowości, rozwijanie i tworzenie nowych miejsc aktywności, dbanie o zabytki, miejsca krajobrazu kulturowego zwiększają atrakcyjność turystyczną miejscowości oraz powodują zainteresowanie osiedlaniem się, inwestowaniem w rozwój obszaru. Turystyka została wskazana jako priorytet rozwojowy i dlatego zadbanie o tę przestrzeń jest bardzo ważne. Ponadto na obszarze znajduje się wiele ważnych dla miejscowej ludności zabytkowych często opisanych w przewodnikach turystycznych. Ich stan wymaga renowacji, aby stały się nie tylko atrakcyjne dla turysty, ale były dumą mieszkańców.

Przedsięwzięcia:

2.1. Urządzenie przestrzeni w zgodzie z krajobrazem i środowiskiem naturalnym.

Przedsięwzięcie zakłada urządzenie nowych lub modernizację obiektów przestrzeni publicznej [2.1(1)] i turystycznej [2.2(2)]. Z diagnozy i spotkań wynika, że nadal dla mieszkańców obszaru LGD Kwiat Lnu, ważne są obszary wskazane w strategii na okres 2014-2020. Jednym z nich jest region atrakcyjny turystycznie z zadbaną przestrzenią publiczną i środowiskiem. W tym przedsięwzięciu zaplanowane są dwa uzupełniające się działania dlatego, że zagospodarowane miejsca służą zarówno mieszkańcom jak i turystom. Planując działania w tym należy zwrócić szczególną uwagę dostępność korzystania przez osoby niepełnosprawne, starsze czy dzieci. Ponadto szczególnie ważne są również aspekty środowiskowe, które były na najwyższych miejscach rankingu w procesie partycypacji: w sondażach oraz poruszane na warsztacie ekologicznym. Uczestnicy podkreślali konieczność planowania i realizacji zadań wkomponowanych w zieleni i wykorzystujące pomysły na działania proekologiczne. Szczególnie ważne są działania wokół: gromadzenia i zagospodarowania wód opadowych (np. ogrody deszczowe, zastosowania powierzchni przepuszczalnych, brak „betonozy”, oczka wodne itp.); powodujące regenerację przyrody, zwiększenia bioróżnorodności i ochrony krajobrazu (np. zakładanie naturalnych ogrodów, nasadzenia przy świetlicach i miejscach integracji, nasadzenia roślin miododajnych, łąki i pasy kwietne, rabaty ziołowe i kwiatowe, zielone ściany i dachy itp.); tworzenie zielonych korytarzy, mała architektura z materiałów ekologicznych; oświetlenie z wykorzystaniem fotowoltaiki i inne. W naborach będą premiowane działania włączające mieszkańców (seniorów, młodzież, osoby niepełnosprawne, organizacje pozarządowe itd.), np. przy opracowaniu pomysłu na przestań: spacerów badawczych, organizację zajęć, spotkań, imprez wykorzystujących nową lub zmodernizowaną przestrzeń itp. Ustanowione w kryteriach wyboru są preferencje dla operacji o charakterze turystycznym, innowacyjnym, prośrodowiskowym oraz realizowanych we współpracy czy partnerstwie.

Główni odbiorcy: jednostki sektora finansów publicznych; ngo; KGW.

Zakres wsparcia dla interwencji I.13.1 LEADER/ RLKS : 6) poprawa dostępu do małej infrastruktury publicznej.

Zakres wsparcia z Funduszy Europejskich dla Dolnego Śląska 2021-2027 (realizacja możliwa pod warunkiem uzyskania dofinansowania) w ramach:

Priorytet FEDS.05 Fundusze Europejskie na rzecz zrównoważonego rozwoju społecznego na Dolnym Śląsku, Działanie FEDS.05.02 Kultura i turystyka; Cel szczegółowy EFRR.CP4.VI - Wzmacnianie roli kultury i zrównoważonej turystyki w rozwoju gospodarczym, włączeniu społecznym i innowacjach społecznych; Typ 5.2.B Infrastruktura rowerowa sprzyjająca rozwojowi ruchu turystycznego. Zakres wsparcia: Tworzenie, odnowienie szlaków rowerowych; Kompleksowe oznakowanie szlaków rowerowych znakami drogowymi Infrastruktura towarzysząca.

2.2. Zachowanie dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego.

Przedsięwzięcie zakłada konserwację i renowację obiektów wpisanych do rejestru lub ewidencji zabytków [2.2(1)] oraz odtworzenie i rewitalizację krajobrazu kulturowego i przyrodniczego [2.2(2)]. Zachowanie dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego w tym: remont, konserwacja, rewitalizacja obiektów wpisanych do rejestru zabytków lub objętych ewidencją zabytków. Działania na rzecz zachowania krajobrazu kulturowego wsi, odtwarzanie i rewitalizacja alei, nasadzeń, detali przestrzeni wiejskiej oraz małych obiektów, które są ważnym elementem w miejscowości, a nie są wpisane do rejestru zabytków np.: krzyże, kapliczki, rzeźby itp. Działania niezbędne do podjęcia w tym zakresie, „mocno” zaznaczono przy omawianiu kierunków działań istotnych dla przyszłości obszaru. Respondenci uznali za najważniejsze wykorzystanie miejscowych zasobów, w tym również obiektów zabytkowych i przyrodniczych w dobrym stanie, ich renowacja, konserwacja, rewitalizacja w celu zachowania dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego które jest niezaprzeczalnym skarbem obszaru. Zły stan zabytków nie generuje ruchu turystycznego i miejsc pracy w tym obszarze. Ustanowione w kryteriach wyboru są preferencje dla operacji wykorzystujących walory obszaru, prośrodowiskowe oraz realizowanych w partnerstwie.

Główni odbiorcy: jednostki sektora finansów publicznych; ngo; KGW.

Zakres wsparcia dla interwencji I.13.1 LEADER/ RLKS:

- 9) ochrona dziedzictwa kulturowego lub przyrodniczego polskiej wsi.

Cel 3 – Udana współpraca dla doskonalenia jakości życia

Cel ten zawiera dwa uzupełniające się przedsięwzięcia związane z pobudzeniem i wsparciem aktywności społecznej (Smart Village) oraz działaniami związanymi z niekorzystnymi zmianami społecznymi: starzejącym się społeczeństwem, odpływem młodych ludzi i małą aktywnością osób w niekorzystnej sytuacji.

Przedsięwzięcia:

3.1. Wykorzystanie potencjału dla inteligentnej wsi.

Przedsięwzięcie zakłada dwa uzupełniające się działania wokół „inteligentnych wsi”: wsparcie tworzenia koncepcji SV [3.1(1)] oraz realizację zadań wpisanych do koncepcji SV [3.1(2)].

Planowanie **koncepcji Smart Village** (czyli inteligentnych wsi) jest ważnym elementem w budowaniu przyszłości miejscowości opartej o nowe technologie. Bazuje na połączeniu nowoczesnych narzędzi i technologii dla polepszenia jakości życia oraz podniesienia standardu usług publicznych dla obywateli, przy lepszym wykorzystaniu zasobów oraz mniejszym wpływie na środowisko. Zaangażowanie się społeczności w ten proces pozwoli na zaplanowanie rozwoju na przyszłość, zaplanowanie nowoczesnych rozwiązań i wypracowanie pomysłów na ich realizację. W trakcie konsultacji kilka sołectw oraz organizacji pozarządowych zgłosiło chęć złożenia takich koncepcji, w tym również w partnerstwie. Kolejne działanie to możliwość wsparcia zadań ujętych w wypracowanych koncepcjach rozwiązujących najważniejsze wskazane problemy. W ramach konkursu zostanie wsparte zadanie zapisane w koncepcji SV. Ustanowione w kryteriach wyboru są preferencje dla operacji innowacyjnych (technologicznie, cyfrowo, itp.), realizowanych w partnerstwie.

Główni odbiorcy: ngo; KGW.

Zakres wsparcia dla interwencji I.13.1 LEADER/ RLKS:

- 5) przygotowanie koncepcji inteligentnej wsi,

- 4) poprawa dostępu do usług dla lokalnych społeczności, z wyłączeniem inwestycji infrastrukturalnych oraz operacji w zakresach wymienionych w punktach 1-3,
- 6) poprawa dostępu do małej infrastruktury publicznej.
- 8) włączenie społeczne seniorów, ludzi młodych lub osób w niekorzystnej sytuacji poprzez:
 - a) realizację operacji nieinwestycyjnych na rzecz osób wymagających włączenia,
 - b) realizację operacji inwestycyjnych przez podmioty świadczące usługi na rzecz grup osób wymagających włączenia w ramach swoich zadań ustawowych albo statutowych.

3.2. Włączenie społeczne mieszkańców, w tym seniorów, ludzi młodych, osób w niekorzystnej sytuacji i liderów społecznych.

Przedsięwzięcie zakłada cztery uzupełniające się działania wspierające aktywność młodzieży [3.2(1)], seniorów [3.2(2)], osób w niekorzystnej sytuacji [3.2(3)] i liderów społecznych [3.2(4)].

Przez ostatnie lata, na obszarze rozwijała się aktywność społeczna również dzięki wsparciu LGD na realizację projektów grantowych. Korzystały z niego głównie organizacje pozarządowe. Wsparcie jest nadal potrzebne, lecz ukierunkowane na młodzieży, seniorów i osób z grup w niekorzystnej sytuacji. Zaangażowanie osób młodych i tworzenie sieci społeczności, troska o włączenie osób w niekorzystnej sytuacji, znalazły swoje miejsce w sprawach ważnych dla przyszłości obszaru. Przedsięwzięcie to realizowane będzie przez aktywizację, animację oraz działania umożliwiające poznanie się, wymianę pomysłów, doświadczeń. W przedsięwzięciu zaplanowano wsparcie dla lokalnych liderów – taka potrzeba była zgłaszana w trakcie konsultacji społecznych. Wskazali oni brak osób wspierających oraz wewnętrzne wypalenie i niechęć do działania. Odpowiadając na tę potrzebę zaplanowano granty na warsztaty, szkolenia, kampanie proekologiczne, edukację, wyposażenie miejsc aktywności, wolontariat i itp. oraz wizytę studyjną z warsztatami dla liderów. Ustanowione w kryteriach wyboru są preferencje dla operacji włączających osoby z grup w niekorzystnej sytuacji oraz seniorów i ludzi młodych oraz dla operacji o charakterze innowacyjnym oraz operacji wykorzystujących lokalne zasoby, prośrodowiskowe i realizowane w partnerstwie.

Główni odbiorcy: organizacje pozarządowe, KGW, JSFP

Zakres wsparcia dla interwencji I.13.1 LEADER/ RLKS:

- 7) kształtowanie świadomości obywatelskiej o znaczeniu zrównoważonego rolnictwa, gospodarki rolno-spożywczej, zielonej gospodarki, biogospodarki, wsparcie wiedzy i umiejętności w zakresie innowacyjności, cyfryzacji lub przedsiębiorczości, a także wzmocnienie programów edukacji liderów życia publicznego i społecznego.
- 8) włączenie społeczne seniorów, ludzi młodych lub osób w niekorzystnej sytuacji poprzez:
 - a) realizację operacji nieinwestycyjnych na rzecz osób wymagających włączenia.

Zakres wsparcia z:

Programu wieloletniego na rzecz Osób Starszych „Aktywni+” na lata 2021–2025 – wsparcie działań dot. aktywizacji i partycypacji społecznej seniorów, włączenie cyfrowe, przygotowanie do starości; Priorytet – Aktywność społeczna.

Rządowego Programu Fundusz Młodzieżowy na lata 2022-2033 – wsparcie działań służących aktywizacji społecznej młodzieży. Priorytet 3 - Wzmocnienie kompetencji organizacji młodzieżowych.

(realizacja możliwa pod warunkiem uzyskania dofinansowania)

2. Przedstawienie celów z podziałem na źródła finansowania.

Przedstawione poniżej cele LSR i ich powiązanie z zakresem wsparcia w ramach **Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich** w ramach Planu Strategicznego Wspólnej Polityki Rolnej (PS WPR) na lata 2023-2027, działanie I.13.1. – LEADER/ Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność (RLKS).

Tabela 8. Cele LGD z zakresem wsparcia

Zakres wsparcia PS WPR 2023-2027	Cel	Lokalny rozwój turystyki i zielonej gospodarki	Naturalna troska o przestrzeń publiczną, turystyczną oraz ochrona dziedzictwa	Udana współpraca dla doskonalenia jakości życia
1a. Podejmowanie pozarolniczej działalności gospodarczej		X		
1b. Rozwijanie pozarolniczej działalności gospodarczej		X		
2a. Tworzenie lub rozwijanie gospodarstw agroturystycznych		X		
2b. Tworzenie lub rozwijanie zagród edukacyjnych		X		
3. Tworzenie lub rozwijanie Krótkich łańcuchów Żywnościowych		X		
4. Poprawa dostępu do usług dla lokalnych społeczności				X
5. Koncepcja inteligentnej wsi				X
6. Poprawa dostępu do małej infrastruktury publicznej		X	X	X
7. Kształtowanie świadomości obywatelskiej		X		X
8. Włączenie społeczne osób w niekorzystnej sytuacji				X
9. Ochrona dziedzictwa kulturowego lub przyrodniczego polskiej wsi			X	

źródło: opracowanie własne LGD

Podczas konsultacji społecznych respondenci zgłosili szereg postulatów dotyczących niewystarczającej infrastruktury turystycznej (małej i dużej), oraz potrzebę włączenia społecznego seniorów i młodzieży i dlatego W ramach realizacji LSR **zaplanowano wsparcie z innych funduszy** opisanych w poszczególnych przedsięwzięciach przypisanych do celów:

Cel 2 – przedsięwzięcie P.2.1 Urządzenie przestrzeni w zgodzie z krajobrazem i środowiskiem naturalnym: **Fundusze Europejskie dla Dolnego Śląska 2021-2027: Priorytet FEDS.05 Fundusze Europejskie na rzecz zrównoważonego rozwoju społecznego na Dolnym Śląsku Działanie FEDS.05.02 Kultura i turystyka - cel szczegółowy EFRR.CP4.VI - Wzmacnianie roli kultury i zrównoważonej turystyki w rozwoju gospodarczym, włączeniu społecznym i innowacjach społecznych- Typ 5.2.B Infrastruktura rowerowa sprzyjająca rozwojowi ruchu turystycznego. Zakres wsparcia: Tworzenie, odnowienie szlaków rowerowych; Kompleksowe oznakowanie szlaków rowerowych znakami drogowymi Infrastruktura towarzysząca.**

(realizacja możliwa pod warunkiem uzyskania dofinansowania)

Cel 3 – przedsięwzięcie P.3.2 Włączenie społeczne mieszkańców w tym seniorów, ludzi młodych, osób w niekorzystnej sytuacji i liderów społecznych: z Programu wieloletniego **na rzecz Osób Starszych „Aktywni+”** na lata 2021–2025 – wsparcie działań dot. aktywizacji i partycypacji społecznej seniorów, włączenie cyfrowe, przygotowanie do starości;

Priorytet - Aktywność społeczna; z **Rządowego Programu Fundusz Młodzieżowy** na lata 2022-2033 – wsparcie działań służących aktywizacji społecznej młodzieży **Priorytet 3 - Wzmocnienie kompetencji organizacji młodzieżowych.**

(realizacja możliwa pod warunkiem uzyskania dofinansowania)

3. Przedstawienie przedsięwzięć realizowanych w ramach RLKS, a także wskazanie sposobu ich realizacji wraz z uzasadnieniem.

PRZEDSIĘWZIĘCIA	Sposób realizacji	Uzasadnienie
Przedsięwzięcie 1.1 Kreowanie rozwoju zielonej gospodarki.	Konkurs	Przedsięwzięcie zakłada wsparcie czterech rodzajów działań: 1 i 2. Powstanie nowych firm [1.1.(1)] i rozwój [1.1.(2)] już istniejących ukierunkowanych na rozwój turystyki i zielonej gospodarki. 3. Wsparcie rozwój współpracy rolników na powstanie Krótkiego łańcucha żywnościowego oraz wsparcie już istniejącego [1.1.(3)]. 4. Partnerski projekt [1.1.(4)]. z podmiotem z innej LGD w kraju to „Od Krótkiego łańcucha Żywności do markowego produktu lokalnego” odpowiada na potrzebę zwiększenia ilości produktów markowych lokalnych na obszarze LGD oraz ich promocja. <i>Szczegółowe, rozszerzone uzasadnienie znajduje się w pkt.1 rozdziału (specyfikacja i opis celów).</i>
Przedsięwzięcie 1.2 Kreowanie rozwoju ekoturystycznego	Konkurs	1.2(1) i 1.2 (2) wsparcie skierowane dla rolników zainteresowanych rozwojem ekoturystycznym w tym: rozwojem zagród edukacyjnych [1.2.(1)] i agroturystyki [1.2.(2)]. <i>Szczegółowe, rozszerzone uzasadnienie znajduje się w pkt.1 rozdziału (specyfikacja i opis celów).</i>
Przedsięwzięcie 1.3 Rozwój małej infrastruktury turystycznej opartej na współpracy.	Konkurs, grant	1.3. Wsparcie małej infrastruktury turystycznej w ramach projektu w partnerstwie gmin z obszaru LGD, które przyczyni się do rozwoju oferty turystycznej oraz wsparcia rozwoju oferty rekreacyjnej dla mieszkańców. Wspólny projekt zrealizowany w partnerstwie gmin zakładający tworzenie miejsc aktywności i rekreacji. <i>Szczegółowe, rozszerzone uzasadnienie znajduje się w pkt.1 rozdziału (specyfikacja i opis celów).</i>
Przedsięwzięcie 2.1 Urządzenie przestrzeni w zgodzie z krajobrazem i środowiskiem naturalnym.	Konkurs, grant	2.1(1) i 2.2(2) Urządzenie nowych lub modernizacja obiektów przestrzeni publicznej [2.1(1)] i turystycznej [2.2(2)]. Z diagnozy i spotkań wynika, że nadal jest konieczne zagospodarowanie wspólnych przestrzeni dla mieszkańców z poszanowaniem zasobów lokalnych i środowiska. W tym przedsięwzięciu zaplanowane są dwa uzupełniające się działania dlatego, że zagospodarowane miejsca służą zarówno mieszkańcom jak i turystom. <i>Szczegółowe, rozszerzone uzasadnienie znajduje się w pkt.1 rozdziału (specyfikacja i opis celów).</i>

<p>Przedsięwzięcie 2.2. Zachowanie dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego.</p>	<p>Konkurs, grant</p>	<p>2.2(1) i 2.2(2) Konserwacja i renowacja obiektów wpisanych do rejestru lub ewidencji zabytków [2.2(1)] oraz odtworzenie i rewitalizacja krajobrazu kulturowego i przyrodniczego[2.2(2)]. Zachowanie dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego w tym: remont, konserwacja, rewitalizacja obiektów wpisanych do rejestru zabytków lub objętych ewidencją zabytków. Działania na rzecz zachowania krajobrazu kulturowego wsi, odtwarzanie i rewitalizacja alei, nasadzeń, detali przestrzeni wiejskiej oraz małych obiektów, które są ważnym elementem w miejscowości, a nie są wpisane do rejestru zabytków. <i>Szczegółowe, rozszerzone uzasadnienie znajduje się w pkt.1 rozdziału (specyfikacja i opis celów).</i></p>
<p>Przedsięwzięcie 3.1. Wykorzystanie potencjału dla inteligentnej wsi.</p>	<p>Grant, konkurs</p>	<p>Dwa uzupełniające się działania wokół „inteligentnych wsi”: wsparcie tworzenia koncepcji SV [3.1(1)] oraz realizację zadań wpisanych do koncepcji SV[3.1(2)]. Tworzenie koncepcji SV i wsparcie zadań ujętych w wypracowanych koncepcjach rozwiązujących najważniejsze wskazane problemy. W ramach konkursu zostanie wsparte zadanie zapisane w koncepcji SV. <i>Szczegółowe, rozszerzone uzasadnienie znajduje się w pkt.1 rozdziału (specyfikacja i opis celów).</i></p>
<p>Przedsięwzięcie 3.2. Włączenie społeczne mieszkańców, w tym seniorów, ludzi młodych, osób w niekorzystnej sytuacji i liderów społecznych.</p>	<p>Konkurs, Grant, Grant, Operacja własna, animacja.</p>	<p>Cztery uzupełniające się działania wspierające aktywność młodzieży [3.2(1)], seniorów [3.2(2)], osób w niekorzystnej sytuacji [3.2(3)] i liderów społecznych [3.2(4)]. Wsparcie jest potrzebne, lecz skierowane do młodzieży, seniorów i osób z grup w niekorzystnej sytuacji. W tym działaniu będzie prowadzona aktywizacja, animacja oraz działania umożliwiające poznanie się, wymianę pomysłów doświadczeń i zachęcająca do działań we współpracy. Zaplanowano również wsparcie dla lokalnych liderów. <i>Szczegółowe, rozszerzone uzasadnienie znajduje się w pkt.1 rozdziału (specyfikacja i opis celów).</i></p>

źródło: opracowanie własne LGD

4. Przypisanie wskaźników do celów i przedsięwzięć w kontekście ich adekwatności do celów i przedsięwzięć oraz zgodności ze wskaźnikami dla programów, w ramach których planowane jest finansowanie LSR.

W ramach Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich:

Cel 1 – Lokalny rozwój turystyki i zielonej gospodarki.

- Wskaźnik rezultatu R.37 – liczba utworzonych miejsc pracy.
- Wskaźnik rezultatu R.39 – liczba przedsiębiorstw.
- Wskaźnik rezultatu R.10 – liczba rolników.
- Wskaźnik rezultatu R.41 – liczba osób.

Przedsięwzięcia:

1.1. Kreowanie rozwoju zielonej gospodarki.

- Wskaźnik produktu 1.1(1) – liczba nowo utworzonych firm, w tym osoby w niekorzystnej sytuacji.
- Wskaźnik produktu 1.1(2) – liczba rozwiniętych przedsiębiorstw/firm.
- Wskaźnik produktu 1.1(3) – liczba utworzonych, rozwiniętych krótkich łańcuchów żywnościowych.

- Wskaźnik produktu 1.1(4) – liczba operacji partnerskich.
- 1.2.** Kreowanie rozwoju ekoturystycznego.
 - Wskaźnik produktu 1.2(1) – liczba utworzonych, rozwiniętych zagród edukacyjnych.
 - Wskaźnik produktu 1.2(2) – liczba przedsiębiorstw rolnych
- 1.3.** Rozwój małej infrastruktury turystycznej opartej na współpracy.
 - Wskaźnik produktu 1.3(1) – liczba operacji w partnerstwie.

Cel 2 – Naturalna troska o przestrzeń publiczną, turystyczną oraz ochrona dziedzictwa.

- Wskaźnik rezultatu R.41 – liczba osób

Przedsięwzięcia:

2.1. Urządzanie przestrzeni w zgodzie z krajobrazem i środowiskiem naturalnym.

- Wskaźnik produktu 2.1(1) – liczba nowych lub zmodernizowanych przestrzeni publicznych.
- Wskaźnik produktu 2.1(2) – liczba nowych lub zmodernizowanych obiektów przestrzeni turystycznej.

2.2. Zachowanie dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego

- Wskaźnik produktu 2.2(1) – liczba obiektów zabytkowych poddanych konserwacji i restauracji.
- Wskaźnik produktu 2.2(2) – liczba miejsc odtworzenia i rewitalizacji krajobrazu kulturowego wsi.

Cel 3 – Udana współpraca dla doskonalenia jakości życia.

- Wskaźnik rezultatu R.40 – liczba strategii.
- Wskaźnik rezultatu R.42 – liczba osób.

Przedsięwzięcia:

3.1. Wykorzystanie potencjału dla inteligentnej wsi.

- Wskaźnik produktu 3.1(1) – liczba wspartych koncepcji Smart Village.
- Wskaźnik produktu 3.1(2) – liczba wspartych zadań ujętych w koncepcji Smart Village.

3.2. Włączenie społeczne mieszkańców, w tym seniorów, ludzi młodych, osób w niekorzystnej sytuacji i liderów społecznych.

- Wskaźnik produktu 3.2(1) – liczba wspartych aktywności młodzieży.
- Wskaźnik produktu 3.2(2) – liczba wspartych aktywności seniorów.
- Wskaźnik produktu 3.2(3) – liczba wspartych aktywności osób w niekorzystnej sytuacji.
- Wskaźnik produktu 3.2(2) – liczba operacji wspierających liderów społecznych.

W związku z planowanym pozyskaniem środków z **innych źródeł finansowania** na realizację :

Celu 2 – przedsięwzięcie P.2.1 Urządzanie przestrzeni w zgodzie z krajobrazem i środowiskiem naturalnym

Celu 3 – przedsięwzięcie P.3.2 Włączenie społeczne mieszkańców w tym seniorów, ludzi młodych, osób w niekorzystnej sytuacji i liderów społecznych.

Wskaźniki zostaną przypisane z chwilą pozyskania środków na działania. Wskazane programy są szczegółowo wymienione w punkcie 1 i 2 niniejszego rozdziału.

Harmonogram osiągnięcia poszczególnych **wskaźników jest ujęty** w załączniku nr 2 do LSR – **Plan działania.**

Wartość i poziom osiągnięcia poszczególnych **wskaźników są ujęte** w załączniku nr 2 do LSR – **Plan działania.**

Rozdział VII.

SPOSÓB WYBORU I OCENY OPERACJI ORAZ SPOSÓB USTANAWIANIA KRYTERIÓW WYBORU

1. Ogólna charakterystyka wewnętrznej organizacji pracy LGD

Stowarzyszenie LGD Kwiat Lnu opracowało zasady funkcjonowania poszczególnych organów, regulaminy i standardy które, stanowią podstawę pracy Zarządu, Walnego Zebrania Członków, Rady, Komisji Rewizyjnej itd. LGD opracowała zestaw procedur dotyczących oceny i wyborów wniosków, bazując na wieloletnim doświadczeniu z poprzednich okresów programowania 2007-2013 i 2014-2020.

Dodatkowo dla „operacji własnych” zostanie przygotowana odrębna procedura, kiedy zostaną zatwierdzone i upublicznione przez MRiRW szczegółowe wytyczne dla wdrażania LSR.

Opracowując regulaminy i procedury przyjęto zasadę, że niezależnie od ich treści LGD obowiązują przepisy prawa unijnego i krajowego, w których niejednokrotnie określono terminy, ilości osiągniętych wskaźników, schemat i sposób postępowania w trakcie prowadzonych konkursów. LGD dołożyła wszelkich starań, aby procedury oceny i wyboru operacji były niedyskryminujące, przejrzyste i niebudzące wątpliwości ze strony wnioskodawców, grantobiorców oraz wszelkich instytucji zaangażowanych w proces wdrażania strategii.

Procedury wyboru (grantowa, konkursowa i operacja własna) udostępniane są zgodnie z obowiązującymi wytycznymi min. w biurze LGD, na stronie internetowej LGD www.kwiatlnu.eu oraz omawiane w trakcie spotkań informacyjnych i szkoleń dla potencjalnych wnioskodawców. Wszystkie procedury ich cele i założenia, aktualizacje i zmiany uchwalane są przez Walne Zebranie Członków Stowarzyszenia lub Zarząd (zgodnie ze Statutem).

Organem decyzyjnym w procesie oceny i wyboru operacji jest Rada, do której kompetencji należy wybór operacji i ustalanie kwoty wsparcia. Do pracy Rady wykorzystywana jest elektroniczna aplikacja dotycząca obsługi wniosków, korzystająca z nowoczesnych technologii i rozwiązań.

W procedurach zastosowano rozwiązania gwarantujące spełnienie następujących celów i założeń:

1. Zachowanie w poszczególnych głosowaniach odpowiedniego parytetu, tak aby przedstawiciele władzy publicznej ani żadna pojedyncza grupa interesu nie kontrolowała procesu podejmowania decyzji;
2. Bezstronność członków Rady, składanie w toku procedury oceniania i wyboru operacji deklaracji poufności i bezstronności, oraz brak konfliktu interesów, powodujących konieczność wyłączenia się członków Rady w przypadku zaistnienia ich powiązania z wnioskiem lub wnioskodawcą;
3. Prowadzenie rejestru interesu członków Rady – uzupełniany na bieżąco;
4. Jawność procesu wyboru, udostępnianie procedur i protokołów z posiedzeń Rady do wiadomości publicznej;
5. Prowadzenie doradztwa;
6. Omawianie zasad procedur w trakcie szkoleń itp.;
7. Uwzględnienie sytuacji szczególnych, które mogą zaistnieć w procesie wyboru i oceny operacji, oraz określenie sposobów ich rozwiązania (np. przy równej ilości punktów, rozbieżnościach w ocenie itp.);
8. Możliwość odwołania się, wniesienia protestu wnioskodawców od niekorzystnych dla nich decyzji Rady;
9. Wybór najlepszych operacji na podstawie lokalnych kryteriów wyboru.

2. Sposób ustanawiania i zmiany kryteriów wyboru

Lokalne kryteria wyboru do poszczególnych operacji zostały uchwalone przez Walne Zebranie Członków lub Zarząd (zgodnie ze Statutem), na podstawie: analizy potencjału obszaru i potrzeb rozwojowych, konsultacji z Radą, grupą roboczą oraz lokalną społecznością na spotkaniach i za pomocą strony internetowej. Dla każdego kryterium ustalono minimalny próg punktowy jaki musi spełniać wniosek, aby mógł być wybrany do dofinansowania. Kryteria przyjęte przez LGD zostały precyzyjnie określone, tak, aby sposób przyznawania punktów nie budził żadnych

wątpliwości. LGD umieściła w opisie kryteriów szczegółowe definicje, zakresy i sposoby punktacji. Jednocześnie bezpośrednio wynikają one z przeprowadzonej diagnozy obszaru, przyjętych celów oraz zakładanych wskaźników. Kryteria wyboru pozwolą LGD wyselekcjonować operacje, które odpowiadają na najważniejsze problemy obszaru i zapewniają najlepszy sposób ich rozwiązania. Opracowane kryteria spełniają warunki dotyczące ich obiektywności, niedyskryminującego charakteru, są przejrzyste i mierzalne. Dla każdego kryterium ustalono minimalny próg punktowy jaki musi spełniać wniosek, aby mógł być wybrany do dofinansowania.

Przewidziano kryteria premiujące operacje ukierunkowane na turystykę i zieloną gospodarkę wykorzystujące lokalne zasoby, innowacje, zakładające działania partnerskie i w partnerstwie, rozwiązania sprzyjające ochronie środowiska i klimatu, wykorzystujące technologie cyfrowe, objęte oddolnymi koncepcjami inteligentnej wsi, dedykowane zaspakajaniu potrzeb grup osób w niekorzystnej sytuacji zdiagnozowanych w LSR, generujące dodatkowe miejsca pracy poza obowiązkowo wymaganymi. Kryteria wyboru grantów i operacji są różne dla poszczególnych zakresów działań. Z wnioskiem o zmianę kryteriów wyboru wraz z uzasadnieniem mogą wystąpić: członkowie Rady, Zarządu lub występujących łącznie w formie pisemnej 15 członków LGD. Propozycje nowych kryteriów wyboru publikowane są na stronie internetowej w celu przeprowadzenia konsultacji społecznych. Uwzględniając konsultacje Zarząd we współpracy z przedstawicielami Rady przygotowuje propozycję nowych kryteriów i przedstawi Walnemu Zebraniu Członków do zatwierdzenia. Następnie biuro LGD przygotowuje karty oceny z nowymi kryteriami i przekaże do akceptacji Instytucji Wdrażającej (zgodnie z zapisami umowy). Zmienione kryteria będą obowiązywać od dnia akceptacji IW i zostaną zastosowane w naborze wniosków.

3. Innowacyjność w kryteriach wyboru operacji, definicja i zasady oceny

Innowacyjne rozwiązania zaproponowane w LSR stanowią rodzaj dodatkowej szansy dla rozwoju obszaru LGD. Innowacja to wdrożenie nowego lub znacząco udoskonalonego produktu (wyrobu, usługi, procesu), nowej metody organizacyjnej. Innowacyjność to nowatorskie, niestandardowe, o eksperymentalnym charakterze, nietypowe podejście do lokalnych zasobów, tradycji, przyczyniające się do pozytywnych zmian na obszarze LGD. Minimalnym wymogiem zaistnienia innowacji jest, aby produkt, proces, metoda organizacyjna były nowe (lub znacząco udoskonalone) w odniesieniu do obszaru LSR czy gminy.

Rodzaje innowacyjności według LGD:

a) innowacyjność produktowa przejawiająca się we: wspieraniu kreowania nowych produktów turystycznych, wykorzystywaniu niepowtarzalnych walorów obszaru LGD, w szczególności kulturalnych i przyrodniczych do tworzenia produktów lokalnych (rozwijane produkty tradycyjne lub zupełnie nowe koncepcje produktów), rozszerzaniu działalności organizacji pozarządowych o nowe akcje, wydarzenia, usługi.

b) innowacyjność technologiczna odnosząca się do: wykorzystywania nowoczesnych technologii do wytwarzania produktów i usług, przywracania tradycyjnych metod wytwarzania z zastosowaniem nowoczesnych technologii w celu podniesienia konkurencyjności produktów lokalnych.

c) innowacyjność procesowa polegająca na: „nowej” współpracy pomiędzy podmiotami lokalnymi, wykorzystaniu nowych technologii w komunikacji społecznej LGD, łączenia nowych i zaskakujących grup interesariuszy.

d) innowacyjność społeczna dotycząca: wzmacniania kompetencji i aktywizacji osób młodych, seniorów i grup w niekorzystnej sytuacji, promowanie samokształcenia mieszkańców LGD z zastosowaniem najnowocześniejszych technik np. cyfrowych, teleinformatycznych itp.

Planuje się zastosowanie kryterium innowacji we wszystkich celach określonych w LSR. LGD będzie poprzez działania animacyjne mobilizować, inspirować, zachęcać do wdrażania innowacji we wszystkich planowanych operacjach wdrażanych w ramach LSR.

4. Realizacja projektów grantowych (w tym smart village) , operacji własnych, operacji realizowanych w partnerstwie z partnerami spoza obszaru LSR.

LGD Kwiat Lnu w Lokalnej Strategii Rozwoju uwzględniła realizację projektów grantowych, projekty partnerskie i w partnerstwie oraz operację własną – wskazane i opisane szczegółowo w rozdziale VI.

W konkursach i projektach grantowych (w zależności od zakresu operacji) premiowane będą:

- projekty realizowane **w partnerstwie** (z wyłączeniem operacji, które z zasady są realizowane w partnerstwie), kryterium wyróżniającym będzie ilość partnerów realizujących daną operację. Warunkiem ubiegania się o wsparcie będzie operacja realizowana przez co najmniej 2 partnerów, realizujących wspólne działania i zadania, rozwiązująca problemy zidentyfikowane na obszarze LSR,
- projekty **innowacyjne**, oceniane na dwóch poziomach: innowacja na całym obszarze LGD Kwiat Lnu lub na terenie gminy,
- działania zaplanowane we wniosku wpływają **na ochronę środowiska** lub przeciwdziałaniu zmianom klimatu.
- działanie skierowane do **młodzieży, seniorów** oraz **grup w niekorzystnej sytuacji** tj. poszukujący zatrudnienia (zarejestrowani w PUP) oraz kobiet,
- działania realizowane przez **młode kobiety** prowadzące/współprowadzące gospodarstwo rolne w ramach zakresu rozwoju pozarolniczych funkcji **małych gospodarstw rolnych**,
- projekty, które są objęte oddolnymi **koncepcjami inteligentnych wsi**.

LGD zachęca do współpracy i kojarzy partnerów poprzez analizę złożonych fiszek projektowych oraz bezpośrednie spotkania z mieszkańcami, organizacjami itp., które mają zbieżne pomysły/inicjatywy (wskazane w rozdziale III).

Rozdział VIII

PLAN DZIAŁANIA

1. Zwięzła charakterystyka przyjętego harmonogramu osiągnięcia poszczególnych celów i wskaźników wskazująca czas realizacji kluczowych efektów wdrażania LSR

Harmonogram osiągnięcia poszczególnych celów i wskaźników uwzględniająca czas realizacji kluczowych efektów wdrażania LSR stanowi załącznik nr 2 do LSR (Plan działania).

W ramach celu 1 Lokalny rozwój turystyki i zielonej gospodarki zaplanowano realizację **wskaźników produktu** do 2026 r. na poziomie 100% w przedsięwzięciach: P.1.1. Kreowanie rozwoju zielonej gospodarki oraz P.1.3. Rozwój małej infrastruktury turystycznej opartej na współpracy. Natomiast w przedsięwzięciu P.1.2. Kreowanie rozwoju ekoturystycznego, zaplanowano wskaźniki tj. liczba utworzonych lub rozwiniętych zagród edukacyjnych - realizacja w 100% do roku 2025, a liczba utworzonych, zmodernizowanych gospodarstw agroturystycznych realizacja w 100% do roku 2027.

W celu 2 Naturalna troska o przestrzeń publiczną, turystyczną oraz ochrona dziedzictwa do 2026 r. zaplanowano realizację **wskaźników produktu** na poziomie 100% w przedsięwzięciach P.2.1. Urządzanie przestrzeni w zgodzie z krajobrazem i środowiskiem naturalnym oraz P.2.2. Zachowanie dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego.

Cel 3 Udana współpraca dla doskonalenia jakości życia, LGD planują zrealizować do 2027 r. w 100% dla **wskaźników produktu** liczba wspartych zadań ujętych w koncepcji Smart Village oraz liczba operacji wspierających liderów społecznych. Pozostałe działania ujęte w przedsięwzięciach P.3.1. Wykorzystanie potencjału dla inteligentnej wsi oraz P.3.2. Włączenie społeczne mieszkańców w tym seniorów, ludzi młodych, osób w niekorzystnej sytuacji i liderów społecznych, LGD zamierza zrealizować do 2026 r. w 100%.

Wszystkie **wskaźniki rezultatu** ujęte w załączniku nr 2 LGD zamierza osiągnąć do roku 2028 w 100%.

LGD Kwiat Lnu w konsekwencji poprzednich rozdziałów LSR ujęła w Planie działania: **partnerstwo na obszarze LGD Kwiat Lnu, współpracę z partnerami spoza obszaru LSR, aktywizację ludzi młodych, seniorów, osób w niekorzystnej sytuacji oraz wsparcie pozarolniczej funkcji gospodarstw rolnych**. Metody aktywizacji społeczności ujęte są w rozdziale V.

2. Wyszczególnienie kamieni milowych realizacji LSR.

LGD zaplanowało osiągnięcie pierwszego kamienia milowego do 30 czerwca 2026 r., a osiągnięcie drugiego kamienia milowego do 31.12.2027 roku.

Rozdział IX

PLAN FINANSOWY

1. Opis źródeł, z których przewiduje się finansowanie działalności LGD, w tym:

a) wskazanie funduszy EFSI4 stanowiących bezpośrednie źródło finansowania LSR, jako budżetu LSR;

Dla LGD Kwiat Lnu bezpośrednim źródłem finansowania LSR jest PS WPR 2023-2027.

W załączniku nr 4 (Plan wykorzystania budżetu LSR) przypisano wartości liczbowe na podstawie podpisanych umów z beneficjentami tj. kwoty ogółem (EUR) oraz % wykorzystania budżetu - narastająco w kolejnych latach wdrażania LSR.

b) inne potencjalne źródła finansowania przedsięwzięć wynikających z LSR, w tym także EFSI w zakresie nie objętym RLKS które nie stanowią źródła finansowania, o którym mowa w lit. a.

Fundusz Europejski dla Dolnego Śląska 2021-2027 (FEDŚ 2021-2027), Program wieloletni na rzecz Osób Starszych „Aktywni+” na lata 2021–2025 oraz Rządowy Programu Fundusz Młodzieżowy na lata 2022-2033 to potencjalne źródła finansowania przedsięwzięć wynikających z LSR, a które nie stanowią bezpośredniego źródła finansowania LSR.

2. Opis powiązań poszczególnych źródeł finansowania z celami LSR

Cel 1. Lokalny rozwój turystyki i zielonej gospodarki – finansowany jest **w całości z PS WPR** na lata 2023-2027.

Cel 2. Naturalna troska o przestrzeń publiczną, turystyczną oraz ochrona dziedzictwa – finansowany jest **z PS WPR** na lata 2023-2027 **oraz z FEDŚ 2021-2027** (w przypadku otrzymania środków).

Cel 3. Udana współpraca dla doskonalenia jakości życia – finansowany jest **z PS WPR** na lata 2023-2027 **oraz** Programu wieloletniego na **rzecz Osób Starszych „Aktywni+”** na lata 2021–2025 oraz Rządowego Programu **Fundusz Młodzieżowy** na lata 2022-2033 (w przypadku otrzymania środków).

Analogicznie do poprzedzających rozdziałów LSR, LGD Kwiat Lnu ujęła w Planie finansowym: **partnerstwo na obszarze LGD Kwiat Lnu, współpracę z partnerami spoza obszaru LSR, aktywizację ludzi młodych, seniorów, osób w niekorzystnej sytuacji oraz wsparcie pozarolniczej funkcji gospodarstw rolnych. Dywersyfikacja źródeł finansowania LSR ujęta jest w rozdziale V LSR.**

Rozdział X

MONITORING I EWALUACJA

Ogólna charakterystyka zasad i procedur dokonywania ewaluacji oraz monitorowania wskazująca główne elementy podlegające badaniom oraz podmioty dokonujące ewaluacji i monitorowania (wewnętrzne czy zewnętrzne).

a) Prowadzenie monitoringu i ewaluacji realizacji LSR w całym okresie jej wdrażania jest procesem koniecznym dla sprawdzenia czy udaje się skutecznie osiągnąć cele zapisane w Strategii.

Monitoring

Celem monitoringu jest systematyczne gromadzenie danych ilościowych i jakościowych w oparciu o założone cele i wskaźniki produktów, rezultatów, analizowanie pod kątem stopnia realizacji zadań jak i również zagwarantowanie realizacji planu rzeczowego i finansowego, bieżąca poprawa wdrażania, doradztwa, jak najszybsze reagowanie na zmiany. Procedura monitoringu i ewaluacji obejmuje zbieranie na bieżąco, stale i monitorowanie danych z wdrażania LSR podejmowanych działań przez LGD. Odpowiedzialnym za prowadzenie monitoringu jest biuro LGD. Monitoring odbywa w sposób systematyczny, w trybie ciągłym, w postaci tabel monitoringowych do gromadzenia danych ilościowych i jakościowych, w podziale na zakresy wsparcia na podstawie: 1. informacji uzyskanych od podmiotu wdrażającego o zawartych umowach i wysokości środków wypłacanych beneficjentom na realizację operacji oraz własnych danych z przeprowadzonych konkursów, 2. bezpośrednich informacji od beneficjentów, ankiet i wizyt monitorujących na miejscu realizacji, 3. weryfikacji osiągnięcia rzeczywistych rezultatów na podstawie gromadzenia danych wskaźników produktu, rezultatu dla poszczególnych przedsięwzięć, 4. dokonywania przeglądu procedur wewnętrznych wdrożenia poszczególnych działań LSR, 5. gromadzenia danych dotyczących wydatkowania środków na funkcjonowanie LGD zgodnie z procedurą określoną w umowie z podmiotem wdrażającym. Wyniki będą przedstawiane Zarządowi, Radzie, zespołom roboczym, Walnemu Zebraniu Członków w celu omówienia stanu realizacji założonych planów. **Monitorowaniu podlegają następujące obszary:** harmonogram ogłaszania konkursów LSR, budżet LSR, wskaźniki realizacji LSR produktu i rezultatu, ogłoszenia konkursów LSR, procedury i kryteria wyboru LSR, strona www LGD, szkolenia dla wnioskodawców organizowane przez LGD, struktura członków LGD, struktura Rady i Zarządu LGD, prowadzone doradztwo, prace zespołów zadaniowo-roboczych, plan komunikacji dot. LSR, szkolenia dla Rady i pracowników LGD, realizacja projektów z innych środków, przyczyniających się do osiągnięcia celów LSR.

Ewaluacja zewnętrzna

Realizacja badania ewaluacyjnego jest zaplanowana 1 raz w 2029r. Ewaluację zewnętrzną przeprowadzi niezależny ewaluator. Wykonawca badania powinien posiadać odpowiednie doświadczenie w realizacji badań ewaluacyjnych, minimum: udokumentowane doświadczenie w realizacji przynajmniej dwóch badań ewaluacyjnych programów współfinansowanych ze środków publicznych, w tym jedno powinno dotyczyć obszaru rozwoju obszarów wiejskich; dysponowanie zespołem ekspertów, w tym: 1) kierownika badania, który posiada doświadczenie w koordynacji badań ewaluacyjnych, 2) eksperta posiadającego doświadczenie w realizacji badań o charakterze jakościowym i ilościowym, 3) eksperta posiadającego doświadczenie w realizacji badań o charakterze społeczno-gospodarczym. **Wymagany będzie opis sposobu realizacji badania proponowany przez Wykonawcę:** 1.kontekst realizacji badania, 2.cele badania, 3.obszary/pytania badawcze, 4.opis metodyki badania. Minimum metodyczne badania powinno zapewnić triangulację metod i źródeł danych, w związku z czym w badaniu powinny być zastosowane: analiza danych zastanych, badanie jakościowe i badanie ilościowe. Oferta powinna szczegółowo wskazać wielkość i strukturę prób badań ilościowych i jakościowych.

Harmonogram realizacji badania.

Obszar badawczy	Pytania badawcze
Ocena wpływu na główne cele LSR	Jaki jest stopień osiągnięcia celu głównego i przypisanych do niego wskaźników LSR?
Ocena wpływu na kapitał społeczny	1. Jaki jest wpływ LSR na kapitał społeczny, w tym w szczególności na aktywność społeczną, zaangażowanie w sprawy lokalne, współzrządzenie? 2. Czy zastosowane formy wpływu na kapitał społeczny są odpowiednie w formie: animacji, grantów oraz grantów na działania objęte koncepcjami Smart Village? 3. W jaki sposób należałoby wspierać rozwój kapitału społecznego w przyszłości?

Przedsiębiorczość	<ol style="list-style-type: none"> 1. W jakim stopniu realizacja LSR przyczyniła się do rozwoju przedsiębiorczości mieszkańców poza rolnictwem i rolników? 2. Czy i w jaki sposób wspieranie przedsiębiorczości w ramach kolejnych edycji LSR jest wskazane?
Grupy w niekorzystnej sytuacji	<ol style="list-style-type: none"> 1. Czy w LSR właściwie zdefiniowano grupy w niekorzystnej sytuacji oraz czy realizowane w ramach LSR działania odpowiadały na potrzeby tych grup? 2. Jaki był wpływ LSR na wsparcie grup w niekorzystnej sytuacji? 3. Jakie działania należy podejmować w skali lokalnej na rzecz grup w niekorzystnej sytuacji?
Innowacyjność	<ol style="list-style-type: none"> 1. W jakim stopniu projekty realizowane w ramach LSR były innowacyjne? 2. Jak można wyróżnić typy innowacji powstałych w ramach LSR?
Projekty współpracy	<ol style="list-style-type: none"> 1. Jaka była skuteczność i efekty działania wdrażania projektów współpracy? 2. Jaką formę i zakres powinny przyjmować projekty współpracy w przyszłości?
Ocena funkcjonowania LGD	<ol style="list-style-type: none"> 1. Czy sposób działania partnerów w ramach LGD pozwalał na efektywną i skuteczną realizację LSR? 2. Jaka jest skuteczność i efektywność działań biura LGD (animacyjnych, informacyjno-promocyjnych, doradczych)? 3. Jakie zmiany należy wprowadzić w działaniach LGD by skuteczniej realizowała LSR?
Ocena procesu wdrażania	<ol style="list-style-type: none"> 1. Czy realizacja finansowa i rzeczowa LSR odbywała się zgodnie z planem? 2. Czy procedury naboru, wyboru i realizacji projektów były wystarczająco przejrzyste i przyjazne dla beneficjentów? 3. Czy kryteria pozwalały na wybór najlepszych projektów (spójnych z celami LSR)? 4. Czy przyjęty system wskaźników pozwalał na zebranie wystarczających informacji o procesie realizacji LSR i jej rezultatach?
Wartość dodana podejścia LEADER	<ol style="list-style-type: none"> 1. Czy działalność LGD wpływa na poprawę komunikacji pomiędzy różnymi aktorami, budowanie powiązań między nimi i sieciowanie? 2. Czy stworzony dzięki wsparciu w ramach LSR potencjał rozwojowy jest w dostateczny sposób wykorzystywany i promowany? 3. Czy projekty realizowane w ramach LSR są spójne ze zidentyfikowanym potencjałem rozwojowym obszaru objętego LSR i czy te projekty przyczyniają się do jego wzmocnienia? 4. Czy przeprowadzone w ramach LSR inwestycje są komplementarne względem siebie lub względem wiodącego projektu/tematu określonego w LSR?

Źródło: opracowanie własne LGD

b) informacje dotyczące sposobu wykorzystania wyników z ewaluacji i analizy danych monitoringowych

Wyniki analizy danych monitoringowych będą wykorzystywane do bieżącego zarządzania, stosownie do pozyskiwanych informacji o zgodności lub odstępstwach realizacji od planu. W przypadku konieczności wprowadzenia zmian w LSR, formach wsparcia lub sposobie działania zostaną przeprowadzone spotkania robocze i konsultacje proponowanych zmian. Raport z badania ewaluacyjnego LSR zostanie zamieszczony na stronie internetowej LGD oraz przesłany (w wersji elektronicznej, edytowalnej) do MRiRW oraz właściwego SW. Wraz z raportem, LGD przekaże do MRiRW/SW informacje na temat sposobu realizacji rekomendacji i zaleceń.

WYKAZ WYKORZYSTANEJ LITERATURY

Kontekst globalny:

Agenda na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030, ONZ, 2015.

http://www.un.org.pl/files/170/Agenda2030PL_pl-5.pdf

SDG Priorytety dla Polski, 2015.

<https://sdg.gov.pl/priorytet/>

Kontekst międzynarodowy:

Analiza społeczno-gospodarcza dolnośląsko-saksońskiego obszaru pogranicza (obszaru powiązań transgranicznych), Instytut Rozwoju Terytorialnego, 2019.

https://www.landesentwicklung.sachsen.de/download/Soziooekon_Analyse_final_pl.pdf

https://irt.wroc.pl/strona-397-analiza_spoleczno_gospodarcza.html

Kontekst Unii Europejskiej:

Karta praw podstawowych Unii Europejskiej, Unia Europejska, 2016.

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/PDF/?uri=CELEX:12016P/TXT&from=DE>

Ścieżka transformacji dla turystyki, Komisja Europejska, 2022.

<https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/404a8144-8892-11ec-8c40-01aa75ed71a1/language-en>

Europejski plan działania na rzecz demokracji, Komisja Europejska, 2020.

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/DOC/?uri=CELEX:52020DC0790&from=EN>

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52020DC0790&from=EN>

Strategia Od pola do stołu, Komisja Europejska, 2020.

https://ec.europa.eu/food/farm2fork_en

Unijna strategia na rzecz bioróżnorodności 2030, Komisja Europejska, 2020.

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/DOC/?uri=CELEX:52020DC0380&from=PL>

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52020DC0380&from=PL>

Długoterminowa wizja dla obszarów wiejskich UE, Komisja Europejska, 2021.

<https://www.gov.pl/attachment/7537ede4-8317-47b0-8bc5-3c716d327b99>

Scenarios for EU rural areas 2040, Komisja Europejska, 2021.

<https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC125368>

Kontekst krajowy:

2022 Plan_Strategiczny_dla_WPR_2023-2027

<https://www.gov.pl/attachment/71db65c1-a30b-452b-8d4a-7defc1ae316e>

Program Korpus Wsparcia Seniorów na rok 2023

<https://www.gov.pl/attachment/e68fe870-0cf7-40ee-b9ea-1cf4daaeac98>

Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020, Rada Ministrów, 2017.

<https://www.gov.pl/documents/33377/436740/SOR.pdf>

Program rządowy Dostępność Plus 2018—2025, Ministerstwo Inwestycji i Rozwoju, 2018.

https://www.funduszeuropejskie.gov.pl/media/62311/Program_Dostepnosc_Plus.pdf

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030, 2019.

<https://www.gov.pl/attachment/38c54257-5b35-4b2d-b379-c897a31c85e7>

Równe traktowanie dzieci i młodzieży z obszarów wiejskich, Centrum Doradztwa Rolniczego, 2020.

<https://www.gov.pl/attachment/ff3cda0f-7d3f-47db-872b-874818777d66>

Indeks gospodarki cyfrowej i społeczeństwa cyfrowego (DESI) na 2021 rok, Komisja Europejska, 2022.

<https://ec.europa.eu/newsroom/dae/redirection/document/88756>

Krajowy Program Działań na rzecz Równego Traktowania na lata 2022-2030, 2021.

<https://www.gov.pl/web/rownetraktowanie/krajowy-program-dzialan-na-rzecz-rownego-traktowania-2022-2030>

Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu, 2021.

<https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WMP20210000843>

Polityka społeczna wobec osób starszych 2030. Bezpieczeństwo – Uczestnictwo – Solidarność, 2018.

<https://www.monitorpolski.gov.pl/M2018000116901.pdf>

Monitoring trendów w innowacyjności, PARP, 2022.

https://www.parp.gov.pl/storage/publications/pdf/220627_RAPORT_Monitoring-trendw-w-innowacyjnoci-vol.-12_czerwiec-2022-www.pdf

Standardy kształcenia kompetencji przyszłości, Platforma Przemysłu Przyszłości, 2022.

https://przemyslprzyszlosci.gov.pl/uploads/2022/06/raport062022_fppp.pdf

Kontekst regionalny:

Plan zagospodarowania przestrzennego województwa dolnośląskiego 2020

Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030

Dolnośląska Strategia Integracji Społecznej na lata 2014-2020

Strategia Rozwoju Sudety 2030

Kontekst lokalny:

Powiatowa Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2021-2026

Powiatowa Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Wałbrzyskiego na lata 2021-2030

Strategia Rozwoju Gminy Lubawka na lata 2017-2023

Lokalna Strategia Rozwoju Gminy Kamienna Góra 2015-2022

Strategia rozwoju Gminy Marciszów na lata 2021 - 2030

Strategia Rozwoju Gminy Czarny Bór na lata 2020-2027

Strategia Rozwoju Uzdrowskiej Gminy Miejskiej Szczawno-Zdrój na lata 2020-2030

Raport o dostępności gmina Lubawka 2021

Raport o dostępności gmina miejska Kamienna Góra 2021

Raport o dostępności gmina Marciszów 2021

Raport o dostępności gmina Szczawno-Zdrój 2021

Raport o dostępności gmina Boguszów-Gorce 2021

Raport o dostępności gmina Mieroszów 2021

Raport o dostępności gmina wiejska Kamienna Góra 2021

Raport o dostępności gmina Stare Bogaczowice 2021

Raport o dostępności gmina Czarny Bór 2021

Strategia rozwoju powiatu wałbrzyskiego na lata 2021-2030

Publikacje i raporty:

2019 Praca_z_młodzieżą_i_dla_młodzieży_w_Polsce_-_diagnoza_stanu_2019

<https://www.gov.pl/attachment/1f183be8-9dfa-4b77-94d5-f7eed6e6c98e>

2020 Raport_równe_traktowanie_dzieci_i_młodzieży_z_obszarów_wiejskich

<https://www.gov.pl/attachment/ff3cda0f-7d3f-47db-872b-874818777d66>

Metodyka pracy z młodzieżą

<https://filipow.pl/interreg/pdf/Podrecznik.pdf>

Wspieraj młodzież coachingowo PAJP

https://www.frse.org.pl/brepo/panel_repo_files/2021/02/18/vad1lg/pajp-vi-coaching.pdf

Młodzi_2020

https://www.batory.org.pl/wp-content/uploads/2021/05/Mlodzi_2020.pdf

Młodzi-Cyfrowi.-Nowe-technologie.-Relacje.-Dobrostan

https://dbamomozasieg.pl/wp-content/uploads/2019/12/Młodzi-Cyfrowi.-Nowe-technologie.-Relacje.-Dobrostan_ksiazka.pdf

WYKAZ ZAŁĄCZNIKÓW DO LSR

- Załącznik nr 1 - Cele i przedsięwzięcia.
- Załącznik nr 2 - Plan działania.
- Załącznik nr 3 - Budżet LSR.
- Załącznik nr 4 - Plan wykorzystania budżetu LSR.

ZAŁĄCZNIK NR 1 - CELE I PRZEDSIĘWZIĘCIA

Przedsięwzięcia w ramach			
Budżet (w EUR)	C.1 Lokalny rozwój turystyki i zielonej gospodarki	Grupy docelowe	Sposób realizacji (konkurs, projekt grantowy, operacja własna, animacja itp.)
957 950,00	P.1.1 Kreowanie rozwoju zielonej gospodarki	Mieszkańcy, przedsiębiorcy/firmy, rolnicy, osoby młode, seniorzy, kobiety, osoby poszukujące zatrudnienia	Konkurs
171 000,00	P.1.2 Kreowanie rozwoju ekoturystycznego	Rolnicy, turyści, mieszkańcy	Konkurs
322 000,00	P.1.3 Rozwój małej infrastruktury turystycznej opartej na współpracy	Turyści, mieszkańcy	Konkurs
Przedsięwzięcia w ramach			
Budżet (w EUR)	C.2 Naturalna troska o przestrzeń publiczną, turystyczną oraz ochrona dziedzictwa	Grupy docelowe	Sposób realizacji (konkurs, projekt grantowy, operacja własna, animacja itp.)
570 000,00	P.2.1 Urządzanie przestrzeni w zgodzie z krajobrazem i środowiskiem naturalnym	Mieszkańcy, turyści, osoby młode, seniorzy	Grant, konkurs
119 000,00	P.2.2 Zachowanie dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego	Mieszkańcy, turyści	Grant, konkurs
Przedsięwzięcia w ramach			
Budżet (w EUR)	C.3 Udana współpraca dla doskonalenia jakości życia	Grupy docelowe	Sposób realizacji (konkurs, projekt grantowy, operacja własna, animacja itp.)
25 801,00	P.3.1 Wykorzystanie potencjału dla inteligentnej wsi	Mieszkańcy	Grant, konkurs
84 249,00	P.3.2 Włączenie społeczne mieszkańców w tym seniorów, ludzi młodych, osób w niekorzystnej sytuacji i liderów społecznych	Mieszkańcy, osoby młode, seniorzy, kobiety, osoby poszukujące zatrudnienia	Grant, operacja własna, animacja

ZAŁĄCZNIK NR 2 - PLAN DZIAŁANIA

Cel	Lata	Do 31.12.2024		Do 31.12.2025		Do 31.12.2026		Do 31.12.2027		Do 31.12.2028		Do 31.12.2029		Program
	Nazwa wskaźnika	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	
C.1. Lokalny rozwój turystyki i zielonej gospodarki														
Przedsięwzięcie P.1.1. Kreowanie rozwoju zielonej gospodarki	1.1.(1) Liczba nowo utworzonych firm, w tym przez osoby w niekorzystnej sytuacji			5 szt.	50	5 szt.	100							PS WPR 2023-2027
	1.1.(2) Liczba rozwiniętych przedsiębiorstw/firm			3 szt.	21	4 szt.	100							PS WPR 2023-2027
	1.1.(3) Liczba utworzonych, rozwiniętych krótkich łańcuchów żywnościowych			1 szt.	50	1 szt.	100							PS WPR 2023-2027
	1.1.(4) Liczba operacji partnerskich					1	100							PS WPR 2023-2027
Przedsięwzięcie P.1.2. Kreowanie rozwoju ekoturystycznego	1.2.(1) Liczba utworzonych, rozwiniętych zagród edukacyjnych			2 szt.	100									PS WPR 2023-2027
	1.2.(2) Liczba utworzonych, zmodernizowanych gospodarstw agroturystycznych							5 szt.	100					PS WPR 2023-2027
Przedsięwzięcie P.1.3. Rozwój małej infrastruktury turystycznej opartej na współpracy	1.3.(1) Liczba operacji w partnerstwie					1 szt.	100							PS WPR 2023-2027
Wskaźnik rezultatu 1.1.(1)	Liczba utworzonych miejsc pracy (R.37)					5 szt.	50	5 szt.	100					PS WPR 2023-2027
Wskaźnik rezultatu 1.1.(2)	Liczba przedsiębiorstw (R.39)					3 szt.	21	4 szt.	100					PS WPR 2023-2027
Wskaźnik rezultatu 1.1.(3)	Liczba rolników (R.10)													PS WPR 2023-2027
Wskaźnik rezultatu 1.1.(4)	Liczba osób (R.41)							2000 os.	100					PS WPR 2023-2027
Wskaźnik rezultatu 1.2.(1)	Liczba przedsiębiorstw rolnych (R.39)					2 szt.	100							PS WPR 2023-2027

Wskaźnik rezultatu 1.2.(2)	Liczba przedsiębiorstw rolnych (R.39)								5 szt.	100			PS WPR 2023-2027
Wskaźnik rezultatu 1.3.(1)	Liczba osób (R.41)							25 os.	100				PS WPR 2023-2027
C.2. Naturalna troska o przestrzeń publiczną, turystyczną oraz ochrona dziedzictwa													
Przedsięwzięcie P.2.1. Urządzenie przestrzeni w zgodzie z krajobrazem i środowiskiem naturalnym	2.1.(1) Liczba nowych lub zmodernizowanych obiektów przestrzeni publicznej			9 szt.	100								PS WPR 2023-2027
	2.1.(2) Liczba nowych lub zmodernizowanych obiektów przestrzeni turystycznej					5 szt.	100						PS WPR 2023-2027 FEDŚ 2021- 2027
Przedsięwzięcie P.2.2. Zachowanie dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego	2.2.(1) Liczba obiektów zabytkowych podanych konserwacji i restauracji			3 szt.	100								PS WPR 2023-2027
	2.2.(2) Liczba miejsc odtworzenia i rewitalizacji krajobrazu kulturowego i przyrodniczego					5 szt.	100						PS WPR 2023-2027
Wskaźnik rezultatu 2.1.(1)	Liczba osób (R.41)					3600 os.	100						PS WPR 2023-2027
Wskaźnik rezultatu 2.1.(2)	Liczba osób (R.41)							1500 os.	100				PS WPR 2023-2027
Wskaźnik rezultatu 2.2.(1)	Liczba osób (R.41)					750 os.	100						PS WPR 2023-2027
Wskaźnik rezultatu 2.2.(2)	Liczba osób (R.41)							1250 os.	100				PS WPR 2023-2027
C.3. Udana współpraca dla doskonalenia jakości życia													
Przedsięwzięcie P.3.1. Wykorzystanie potencjału dla inteligentnej wsi	3.1.(1) Liczba wspartych koncepcji Smart Village			5 szt.	100								PS WPR 2023-2027
	3.1.(2) Liczba wspartych zadań ujętych w koncepcji Smart Village							1 szt.	100				PS WPR 2023-2027
Przedsięwzięcie P.3.2. Włączenie społeczne mieszkańców w tym seniorów, ludzi młodych, osób w niekorzystnej sytuacji i liderów społecznych	3.2.(1) Liczba wspartych aktywności młodzieży			9 szt.	100								PS WPR 2023-2027, Rządowy Program Fundusz Młodzieżowy na lata 2022-2033
	3.2.(2) Liczba wspartych aktywności seniorów			9 szt.	100								PS WPR 2023-2027, Program wieloletni na rzecz Osób Starszych „Aktywni+”
	3.2.(3) Liczba wspartych aktywności osób w niekorzystnej sytuacji					9 szt.	100						PS WPR 2023-2027

	3.2.(4) Liczba operacji wspierających liderów społecznych							1 szt.	100					PS WPR 2023-2027
Wskaźnik rezultatu 3.1.(1)	Liczba strategii (R.40)			5 szt.	100									PS WPR 2023-2027
Wskaźnik rezultatu 3.1.(2)	Liczba osób (R.41)									250 os.	100			PS WPR 2023-2027
Wskaźnik rezultatu 3.2.(1)	Liczba osób (R.42)					135 os.	100							PS WPR 2023-2027
Wskaźnik rezultatu 3.2.(2)	Liczba osób (R.42)					135 os.	100							PS WPR 2023-2027
Wskaźnik rezultatu 3.2.(3)	Liczba osób (R.42)							135 os.	100					PS WPR 2023-2027
Wskaźnik rezultatu 3.2.(4)	Liczba osób (R.42)									20 os.	100			PS WPR 2023-2027

ZAŁĄCZNIK NR 3 - BUDŻET LSR

PLANOWANA WYSOKOŚĆ ŚRODKÓW NA WDRAŻANIE LSR I ZARZĄDZANIE LSR

Zakres wsparcia	Program/Fundusz			Środki ogółem (EUR)
	PS WPR	EFRR*	EFS**	
Wdrażanie LSR (art. 34 ust. 1 lit. b rozporządzenia nr 2021/1060)	2.250.000,00	0	0	2.250.000,00
Zarządzanie LSR (art. 34 ust. 1 lit. c rozporządzenia nr 2021/1060)	512.500,00	0	0	512.500,00
Razem	2.762.000,00	0	0	2.762.000,00

* Wysokość środków danego funduszu na RLKS dostępnych dla LGD w danym województwie będzie wyższa o wartość wkładu krajowego, którego procentowy udział w tej kwocie jest określony dla danego FEW.

** W wierszu odpowiadającemu danemu EFSI, z którego LSR nie będzie finansowana, należy wstawić wartość „0”

ZAŁĄCZNIK NR 4 - PLAN WYKORZYSTANIA BUDŻETU LSR

Fundusz	Środki zakontraktowane (w Euro) do:													
	31.12.2024		31.12.2025		30.06.2026		31.12.2026		31.12.2027		31.12.2028		31.12.2029	
	Kwota ogółem (UE+krajowe)	% wykorzystania budżetu LSR	Kwota ogółem (UE+krajowe)	% wykorzystania budżetu LSR	Kwota ogółem (UE+krajowe)	% wykorzystania budżetu LSR	Kwota ogółem (UE+krajowe)	% wykorzystania budżetu LSR	Kwota ogółem (UE+krajowe)	% wykorzystania budżetu LSR	Kwota ogółem (UE+krajowe)	% wykorzystania budżetu LSR	Kwota ogółem (UE+krajowe)	% wykorzystania budżetu LSR
EFFROW	0	0	1 095 864	48,70	1 095 864	48,70	2 109 251	93,74	2 250 000	100	2 250 000	100	2 250 000	100
EFS+	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
EFRR	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
RAZEM	0	0	1 095 864	48,70	1 095 864	48,70	2 109 251	93,74	2 250 000	100	2 250 000	100	2 250 000	100

KWIAT LNU